

PERSFOCUS

VIJFDE JAARGANG NUMMER 11 - NOVEMBER 1989

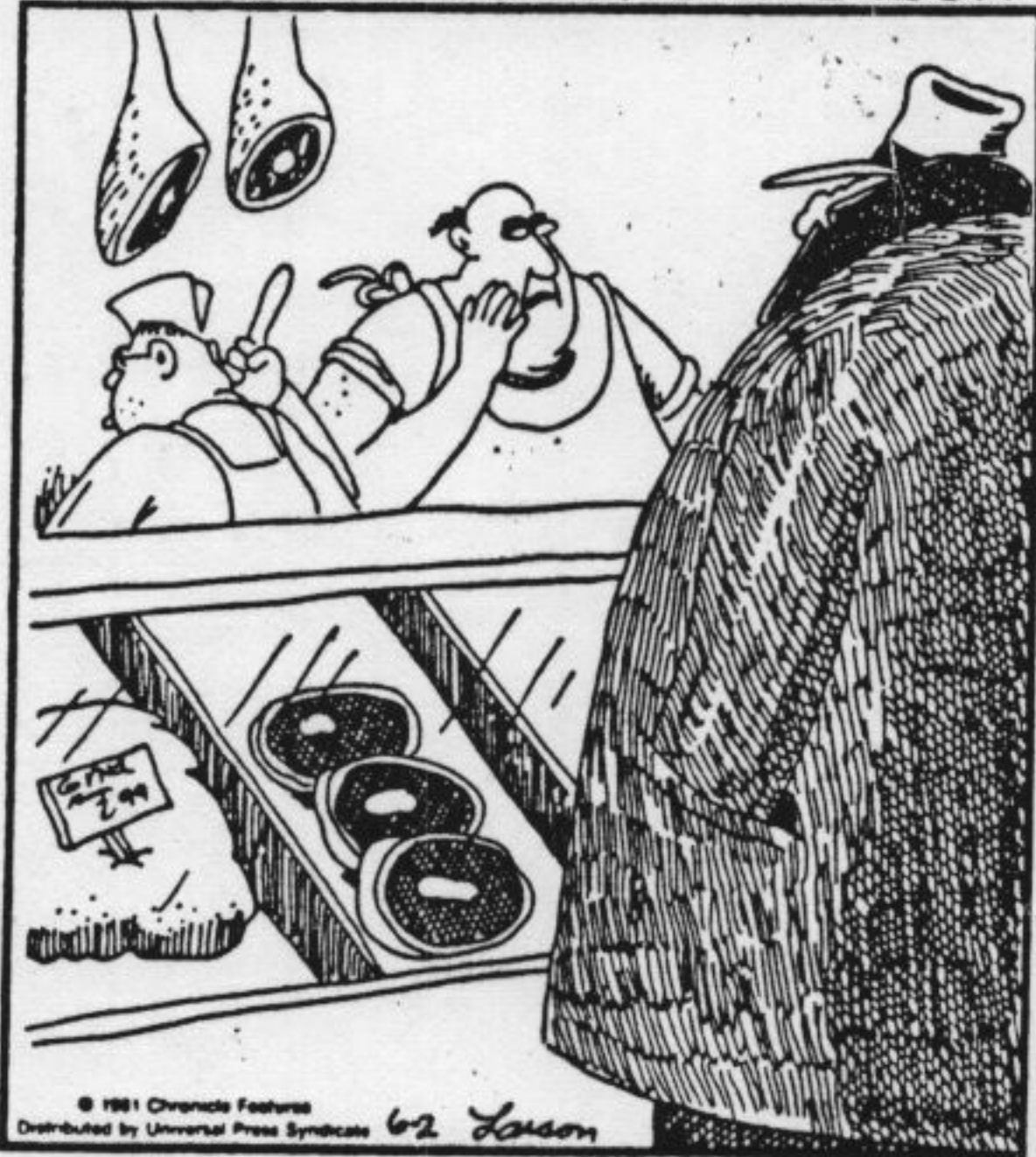
knipselkrant van vereniging Martijn
over kinderen, volwassenen en seksualiteit

THE CLASSIC FAR SIDE / GARY LARSON

"Well, here comes Stanley now ... Good heavens! What's he caught THIS time?"

THE CLASSIC FAR SIDE / GARY LARSON

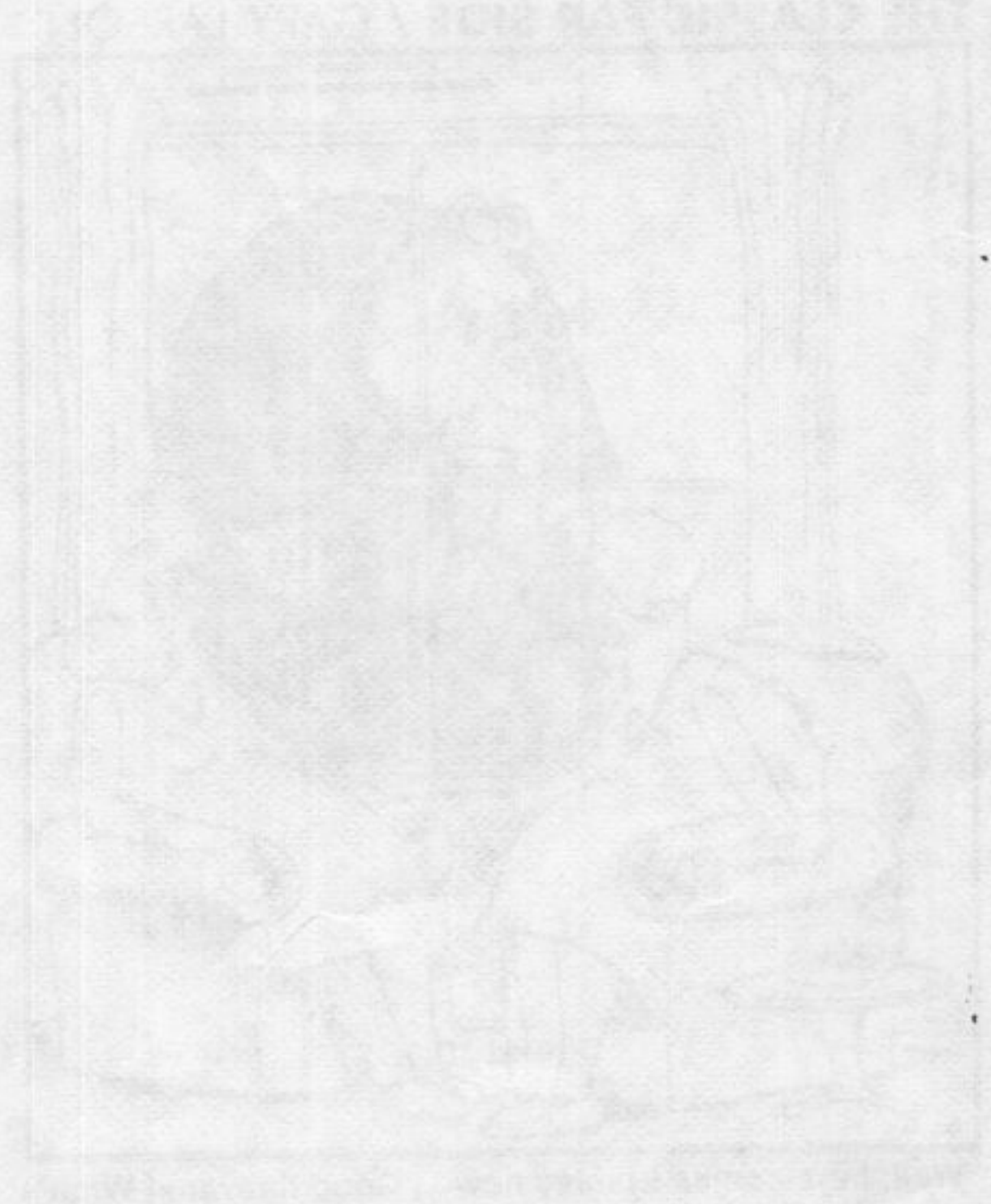
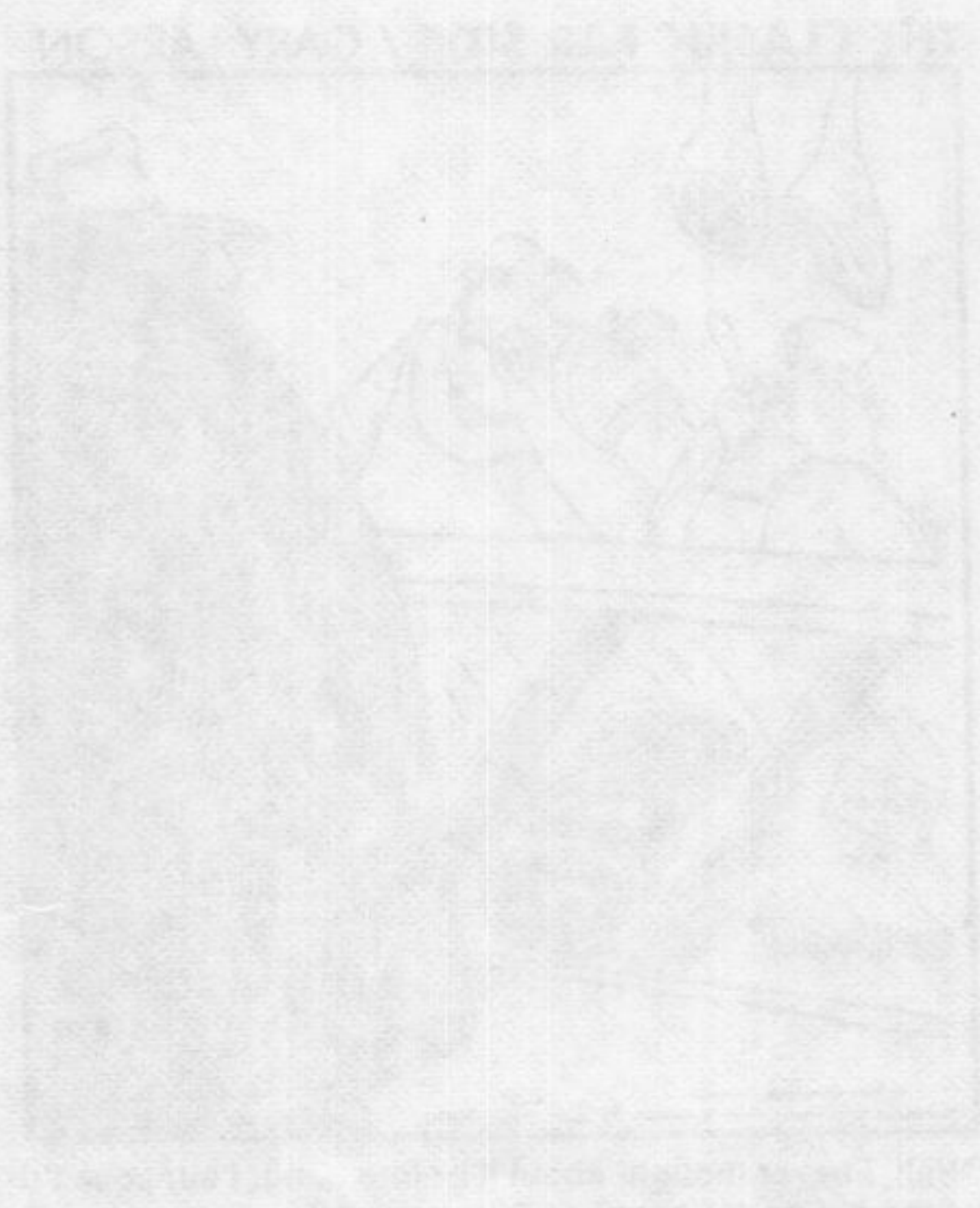
"Well, I never thought about it before ... but I suppose I'd let the kid go for about \$1.99 a pound."

in dit nummer:

Sneekweek	pag. 2
Rossen in the spotlights	pag. 5
Ontzettend!	pag. 8
Homotioneel	pag. 9
Onterecht	pag. 12
Kinderrechten	pag. 15
Alles gebeurt!	pag. 18
Jeugdige stuurlied komen aan boord	pag. 24
Opvoedingsperikelen	pag. 25
De Schone Kunsten	pag. 27
De jongens van Brongersma	pag. 29
Kinderen van de straat	pag. 30
Hoezo deskundig?	pag. 31
Ontucht van de Maand	pag. 32
Achtergrond	pag. 37
Documentatielijst	pag. 40

PERFECT COPY

THE PERFECT COPY IS THE ONLY COPY THAT IS
TRULY PERFECT. IT IS THE ONLY COPY THAT IS
TRULY PERFECT. IT IS THE ONLY COPY THAT IS

THE PERFECT COPY IS THE ONLY COPY THAT IS
TRULY PERFECT. IT IS THE ONLY COPY THAT IS
TRULY PERFECT. IT IS THE ONLY COPY THAT IS

knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Trouw	Tr
NRC Handelsblad	NRC
Parool	Par
Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Utrechts Nieuwsblad	UN
Leids Dagblad	LD
Haagsche Courant	HC
Het Nieuwsblad	
Amersfoortse Courant	
Het Vrije Volk	VV
Vrij Nederland	VN
De Groene Amsterdammer	GA
La Ligna	
Scheluw	
NGL-Weekblad (NL Genootschap van Leraren)	
Gazet van Antwerpen	GvA
New York Times	
Seattle Times	
Seattle Post	
Amica	

Door een vergissing is een aantal interessante knipsels niet opgenomen. In het volgende nummer een hoofdstukje errata uit november...

sorry,

DE REDACTIE VAN PERSFOCUS

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-. Bezorging als brief is f 15,- duurder en komt op f 80,-.

Losse nummers f 8,-.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn

Postbus 5478, 1007 AL AMSTERDAM

Kinderen keken voor een kwartje naar pornofilms

N° 27-11-89 pag 11

Hulpverlening in Sneker buurt muurvast

Door onze correspondent

'Hier horen wij niet tussen. Ik wil vandaag nog weg. In de stad kijk ik wel uit te zeggen, waar ik woon. Mijn kinderen durven niet naar buiten. Collectanten durven niet meer in de straat te komen'. De bewoners van de Sam de Wolffstraat in Sneek steken hun mening over de straat niet onder stoelen of banken. Zij ervaren het wonen daar als een degradatie en proberen, soms al jaren, onder andere we-

gens "terreur" door buurtgenoten, tevergeefs een huis te krijgen in een ander deel van de stad.

In de Sam de Wolffstraat, zo blijkt uit een vertrouwelijk rapport van Riagg en de stichting sociaal-cultureel werk De Espel, worden ongeveer 25 kinderen in de leeftijd van vier tot veertien jaar, zowel binnen als buiten het gezin seksueel mishandeld. Belangrijkste oorzaak is, aldus de nota, de concentratie van dertien sociaal zwakke gezinnen, zogenaamde 'multi-problem gezinnen', in de straat. De gemeente wijst elke verantwoordelijkheid voor 'dit brandpunt van sociale ellende' af.

Toch zou die al meer dan een jaar op de hoogte zijn van de wan-toestanden zoals seksuele kindermishandeling en prostitutie, handel in harddrugs, overlast door drankmisbruik, bedreigingen.

Verhoudingen zoek

De seksuele kindermishandeling in de straat kwam stukje bij beetje aan het licht. Pas toen ouders van een zwakbegaafd meisje in september 1987 aangifte deden van aanranding kwam de zaak in een stroomversnelling. "Toen de politie in verband hiermee een buurtonderzoek begon, kwam plotseling gelijktijdig aan het licht dat er in dezelfde straat sprake was van gedwongen seksuele contacten tussen een aantal jongens. Concreet bleek het een viertal gezinnen te betreffen. Vermoedelijk meer, maar niet ieder gezin was even bereid om hierover in gesprek te gaan", aldus het rapport.

De Riagg en De Espel hebben toen hulp geboden aan de betrokken gezinnen. De ouders hadden hierom verzocht en werkten in eerste instantie mee. De hulpverleners constateerden dat de gebruikelijke verhoudingen in het gezin tussen ouders en kinderen geheel ontbraken. "Ofwel de ouders waren 'kind' met hun kinderen, ofwel de kinderen waren 'ouders' met hun ouders".

Die scheve verhoudingen worden nog eens versterkt, zo menen Riagg en De Espel, door de concentratie van sociaal zwakkere gezinnen in een straat. "Kinderen tonen zich niet eens geschokt als ze tijdens het huisbezoek van een hulpverlener vertellen dat ze 's morgens vroeg een buurman met handboeien om en politie met getrokken revolver uit een huis

zien stappen. Evenmin als ze vertellen over mannen (drugsdealers naar 't schijnt) die 's nachts over de daken lopen", rapporteren de hulpverleners in de nota.

"Niemand praat erover dat kinderen in de straat voor f 0,25 bij een man pornofilms kunnen bekijken, hoewel het een bekend feit lijkt", vervolgt de hulpverlener. "Evenmin dat zwakbegaafde pubermeisjes van een school in de straat regelmatig aan huis komen bij bepaalde mannen/jongens, daar seksueel contact mee hebben en dat dit door ouders wordt gedoogd, omdat ze bang zijn dat de meisjes anders geen kans maken om 'aan de man' te komen."

Gedwongen verhuizing

Belangrijkste reden voor de 'ghetto-vorming' was de verhuizing in 1977 van veel bewoners uit de Priorstratenbuurt naar de Sam de Wolffstraat, als gevolg van krotopruiming. "Veel bewoners hebben de verhuizing naar de Sam de Wolffstraat als een gedwongen verhuizing ervaren. De bewoners hadden het gevoel dat zij als asociaal beschouwd werden, waarvoor men een speciaal 'nieuwbouwwijkje' had gebouwd."

"De gemeente heeft indertijd lijsten samengesteld met kandidaten voor de Sam de Wolffstraat en omgeving. De gemeente stelde dat verplaatsing van deze bewoners over verschillende wijken niet passend zou zijn", aldus de nota. Tegen de wensen in van de bewoners koos de gemeente voor concentratie van deze 'multi-problem'-gezinnen in één wijk. Wethouder Faber en directeur Willem Haanstra van de Sneker woningstichting Patrimonium beweren evenwel dat de Sam de Wolffstraat destijds is gebouwd op verzoek van de bewoners uit de Priorstratenbuurt, die bij elkaar wilden blijven wonen.

Verschuiven bewoners hebben nu de indruk dat woningstichting Patrimonium hen geen ander huis wil geven. "Patrimonium is bang dat de woningen in de Sam de Wolffstraat leeg blijven staan als wij vertrekken", veronderstellen zij. "Want wie wil hier nou wonen?"

Haanstra spreekt van "een moeilijke zaak, waarvoor zorgvuldig beleid nodig is. Voor de bewoners die willen verhuizen moet je passende woonruimte hebben. We houden ze daar dus niet vast maar

willen geen tweede Sam de Wolffstraat"

Haanstra gaat zich in ieder geval persoonlijk voor de zaak inzetten. De Patrimonium-directeur overweegt met medewerkers van De Espel na te gaan of een gezamenlijke aanpak van de problemen mogelijk is. "Maar wat je je af kunt vragen is of De Espel nog wel zo in trek is in de Sam de Wolffstraat. Ja, dat is de keerzijde van de medaille." Gevraagd om een toelichting wilde Haanstra alleen nog kwijt: "Je vangt hier en daar wel eens iets op".

Muurvast

Maar intussen zit de hulpverlening aan de gezinnen in de Sam de Wolffstraat muurvast. Nadat de ergste nood gelenigd was, wilden de ouders niet langer hulp aannemen van de Riagg. Zij vonden het te bedreigend worden voor hen zelf, omdat de meeste volwassenen ook zelf bij seksuele mishandeling zijn betrokken geweest of nog betrokken zijn", wordt in de nota toegelicht.

Daarom stellen de medewerkers van De Espel en het Riagg nu voor om met het zogenaamde Preventie Projekt Sexuele Kindermishandeling (PPSK) een brug slaan tussen de kinderen, hun ouders en de hulpverlenende instanties.

Het PPSK voorziet onder andere in de opvang van de seksueel misbruikte kinderen in een bouwkeet in de straat. Zij moeten daar na schooltijd dagelijks thee kunnen drinken, hun verhaal kunnen vertellen, deel kunnen nemen aan activiteiten en, middels deze activiteiten en met de nodige begeleiding, kunnen leren hun eigen 'plek' te bewaken en andermans 'plek' te respecteren", aldus de nota.

De kosten van dit project, waarvoor onder andere is aangeklopt bij het gemeentebestuur van Sneek, bedragen ruim f 85.000 per jaar. Volgens de woordvoerder van Sneek vindt "in principe op korte termijn een gesprek plaats met de betrokken instanties over het project en de financiering ervan".

Gemeente denkt aan opvangproject voor kinderen

AD 27

vervolg van pagina 1

Het gemeentebestuur wil nu met de opstellers van het rapport onderzoeken welke maatregelen er in de betrokken straat moeten worden genomen. "Dat zou bij voorbeeld een opvangproject voor de betrokken kinderen kunnen zijn", aldus Van der Winden.

Volgens hem nemen B en W van Sneek het rapport zeer serieus. "Wij zeggen niet dat er niets aan de hand is en B en W vinden ook dat er iets moet gebeuren." Van der Winden zegt echter "dat er zeker niet aan een nieuwe affaire als in Oude Pekela moet worden gedacht. Ik schrik daar enorm van als ik dat hoor."

Directeur Louwsma van De Espel ontkent dat alle 25 kinderen in de straat in de leeftijd van 4 tot 14 jaar het slachtoffer zijn van seksuele

kindermishandeling. "Het is niet zo dat er seks is geweest met 25 kinderen. Er zijn géén 25 aangiften bij de politie binnengekomen."

Louwsma beklemtoont dat het om privé-belangen gaat van bewoners van de straat. "De problemen spelen al jaren. Ze zijn zeer emotioneel van aard." Hij bevestigt dat er zich in het verleden gevallen hebben voorgedaan waarbij zwakbegaafde meisjes seksueel werden misbruikt door mannen en jongens. In 1987 werd een zevenjarig zwakbegaafd meisje aangerand.

Volgens het rapport zijn deze gevallen nog maar het topje van de ijsberg. Louwsma zei dat de concentratie van probleemgezinnen in het verleden in de straat mede oorzaak is van de problematiek. "De werkloosheid is hoog, er is veel geluidsoverlast en de mensen uit deze straat kunnen niet verhuizen", aldus Louwsma.

Beroering in Sneek over seksuele kindermishandeling

Van een onzer verslaggevers

SNEEK — Het uitlekken van een vertrouwelijk rapport over seksuele kindermishandeling in de Sam de Wolffstraat in Sneek, heeft dit weekinde voor opschudding in die buurt gezorgd.

Twee jaar geleden hebben er in vier gezinnen in de straat gedwongen seksuele contacten

plaatsgehad tussen een aantal jongens, aldus het rapport van het Riagg Sneek en de Stichting Sociaal Cultureel Werk De Espel.

"Ook op dit moment krijgen we signalen dat kinderen nog steeds seksueel worden misbruikt, maar het gaat hier om incidenten", zegt S. Louwsma, directeur van De Espel. Volgens gemeentevoorlichter Van der Winden zou de politie nog geen strafrechtelijk onderzoek zijn begonnen.

Van der Winden: "We vinden

het wel heel vervelend dat dit uiterst vertrouwelijke rapport is uitgelekt."

Op pagina 3: Gemeente denkt aan opvangproject voor kinderen.

Bolderkar-vader toch vervolgd

ROTTERDAM (GPD) — De Schiedamse 'Bolderkar-vader' E. W., die in mei dit jaar werd vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs, wordt toch vervolgd. Officier van justitie mr. H.J. Moraal gaat in hoger beroep tegen de vrijspraak, nadat hij zeven maanden heeft nagedacht over de zaak. De directie van het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen meende dat W. zijn 4-jarig dochtertje seksueel had misbruikt en deed daar vorig jaar aangifte van bij de politie.

UN 22/11

'Geen kindermishandeling in Sneek'

Door een onzer redacteurs **MRC**

SNEEK, 28 nov. — Er is op dit moment geen sprake van kindermishandeling in een bepaalde straat in Sneek. Dat zegt de stichting De Espel in Sneek, die hiermee eerdere verklaringen over kindermishandeling afzakt. De Espel had samen met het Riagg een rapport opgesteld over sociale misstanden in de bewuste straat in Sneek waarbij onder meer kinderen seksueel zouden zijn mishandeld.

In het rapport, dat begin juni bij de gemeente werd ingediend, wordt volgens de stichting een

beeld gegeven van de situatie in de afgelopen jaren, 1986 en 1987. Er wordt verder melding gemaakt van klachten over onveiligheid in de straat, vereenzaming als gevolg van de geïsoleerde ligging en de slechte naam van de straat en verzoeken van bewoners om medewerking bij verhuizing. Kinderen zouden geen aansluiting hebben bij georganiseerde activiteiten in de wijk.

Volgens de stichting heeft de Leeuwarder Courant, die zaterdag gedeelten uit de vertrouwelijke nota publiceerde, zich schuldig gemaakt aan onjuiste berichtgeving. De officier van justi-

tie in Leeuwarden, mr. A. Bosch, citeert uit het rapport dat „plu-sminus 25 kinderen zowel binnen als buiten het gezin seksueel worden mishandeld.“ „Daarvan blijkt echter niets. Het zwaartepunt ligt daar zeker niet“, aldus Bosch, zich baserend op informatie van de kinderrechtster die enkele kinderen in de afgelopen jaren onder toezicht heeft gesteld.

Directeur S. Louwsma van De Espel zwakte het rapport gisteren in een eerste reactie af met de mededeling dat er ten hoogste acht kinderen in de straat wonen en dat er in het verleden enkele incidenten zijn geweest, zoals de aanranding van een meisje in 1987, vier gevallen van seksueel misbruik en de aanwezigheid van een gebruiker van harddrugs. Ook zouden er, aldus Louwsma, 'signalen' zijn dat er ook nu nog sprake is van seksuele mishandeling. Naar zijn oordeel zijn in die straat probleemgezinnen bij elkaar gezet, hetgeen zou leiden tot gettovorming.

Gemeentewoordvoerder H.E. van der Winden bestrijdt dat ten stelligste. Hij wijst er op dat van de 26 gezinnen die er in 1980 gingen wonen, er vijftien in de loop der jaren zijn verhuisd. „De gezinnen, die als gevolg van stadsvernieuwing naar een andere woning moesten, wilden bij elkaar blijven en verhuisden naar de zelfde straat.“

Woedende Sneekers: 'Er is niets aan de hand'

door Alex de Jong en Karin de Mik

Van onze correspondent SNEEK — Het lijkt een doodgewone straat en volgens gemeentevorlichter H. W. van der Winden is-ie dat ook. De Sam de Wolffstraat, een keurige straat met nieuwbouwhuizen aan de rand van Sneek. Maar de commotie onder de bewoners is groot.

Een dit weekeinde uitgelekt rapport van Riagg en welzijnsstichting De Espel meldt seksuele kindermishandeling, prostitutie, intimidatie, bedreigingen en drugshandel in de straat. Een preventieplan moet de wantoestanden een halt toeroepen. Volgens bewoners is er weinig aan de hand. Gemeente en Riagg putten zich uit in nuanceringen, maar het kwaad lijkt al geschied. „De kinderen worden op school al uitgescholden voor seksmaniak“. De man die zijn hond uitlaat, kijkt argwanend. Kinderen gluren om een hoek. Bij de bewoners van de Sam de Wolffstraat lijkt de verbijstering te zijn omgeslagen in woede. De gevallen van twee jaar geleden (aanranding van een zeventienjarige meisje en seksuele spelletjes in vier gezinnen met jongens) zouden nog maar het topje van de ijsberg vormen, staat in het rapport.

De schok kwam zaterdag. „Ik zat aan de koffie en las de krant,“ vertelt een vrouw die net als de andere bewoners niet met haar naam in de krant wil. „Ik zei nog, moet je dit eens lezen: 25 kinderen seksueel misbruikt. Toen ik verder las, zag ik dat het om onze straat ging. Ik was woest. Hier? Vijftientig? Dan zouden die van mij ook seksueel misbruikt zijn.“

„Zoveel kinderen wonen hier niet eens in de straat,“ vult een man aan. Een andere buurtbewoner: „Hoe ze aan zulke verhalen komen? Het zijn roddels en geruchten die nergens op gebaseerd zijn. Wij zijn gewone doorsnee-Nederlanders“. Van drugsgebruik of prostitutie is in de straat geen sprake, melden de buurtbewoners. „Er heeft hier een dealer gewoond, maar die zit nu zijn straf uit. Hij verkocht trouwens alleen maar aan mensen van buiten de straat. Dat collectanten niet meer bij ons aan de deur durven komen? Allemaal roddels.“

Een andere bewoner heeft er genoeg van. „Ik heb geen zin om nog langer te praten. Genoeg gepraat.

De onderdrukte woede en wanhoop zijn op zijn gezicht te lezen. „We willen kijken of het mogelijk is een kort geding aan te spannen tegen het Riagg en de Espel. Vanavond gaan we naar een advocaat.“ „Kijk, ik zie het zo,“ verduidelijkt een man. „Die journalist van de Leeuwarder Courant heeft een zwakbegaafd iemand geïnterviewd en daar zijn verhaal aan opgehangen. Ons is niets gevraagd. Maar je begrijpt natuurlijk wel dat ik niet meer durf te zeggen waar ik woon.“ De Sam de Wolffstraat is een van de nieuwere straten van Sneek. In 1977 kwamen de bewoners hierheen toen hun huizen wegens stadsvernieuwing werden afgebroken. Op verzoek van de bewoners werden ze weer bij elkaar geplaatst. „Men kende elkaar en vond het ge-

'Misbruik van kinderen hier niet ernstiger'

zellig om weer bij elkaar te wonen“, aldus voorlichter Van der Winden. Hij ontkent als zou het beleid zijn geweest om de 'probleemgevallen' bij elkaar te plaatsen. „Het is een doodnormale straat. De problemen zouden zich haast in elke willekeurige wijk kunnen afspelen.“ Maar verhuizingen volgden en langzamerhand verslechterde de sfeer. Waardoor? Niemand wil of kan het zeggen. „Als bewoners van de oude Priorstraat stonden we al als associiaal te boek, dus werd de Sam de Wolffstraat ook meteen een associële buurt,“ zegt een bewoonster. Waartoe de publiciteit al geleid heeft, ervaren de kinderen. „Op school worden mijn kinderen voor seksmaniak uitgemaakt“, zegt een moeder. „Ik hou ze nu maar een poosje thuis.“

Directeur Kuipers van het Riagg in Leeuwarden kan zich de reactie van de bewoners goed indenken. „Ik vraag me af wie belang heeft gehad bij deze publicatie. Ik denk niemand. Ik kan me ontzettend goed voorstellen dat mensen denken: wat krijgen we nou?“ Kuipers meent dat de publicatie schade toebrengt aan het vertrouwen bij de bewoners. „Ik kan me indenken dat ze nu niet meer naar het Riagg gaan voor hulp. Dit artikel heeft meer schade aangericht dan we denken.“ Kuipers: „De kans op stigmatisering

van de mensen is nu erg groot.“ Hij wil niet in details treden over de problematiek en neemt afstand van de in het rapport genoemde zinsnede als zouden de hulpverleners vermoeden dat er wat betreft de seksuele kindermishandeling slechts het topje van de ijsberg zichtbaar is. „Seksuele kindermishandeling komt overal in Friesland voor,“ stelt hij. „Het is niet gelokaliseerd in die straat. Dat is een misverstand. Zo staat het ook niet in het rapport. De gevallen in Sneek zijn niet ernstiger dan elders.“

„Ook uit Sneek krijgen we hulpvragen op het gebied van seksuele kindermishandeling. In Friesland maken we geen gunstige uitzondering op het landelijk gemiddelde wat seksueel misbruik van kinderen betreft. Naar aanleiding van dit opgeklopte verhaal in de Leeuwarder Courant zou elke Fries zich moeten bezinnen op de dingen die rond hem of haar gebeuren.“

Kuipers geeft toe dat problemen kunnen ontstaan in een wijk als 'bepaalde leefvormen bij elkaar worden gepoot'. „Stel, in een straat wonen alleen maar WAO-ers, dan heb je meer kans op psychosociale problemen. Als in een streek of wijk sprake is van hoge werkloosheid en drugshandel, dan is er een verhoogd risico op onder meer jeugd- en kindermishandeling. Onder druk van de omstandigheden worden andere normen en waarden ontwikkeld. Waar je in andere omstandigheden een rem zou ervaren, valt die weg op het moment dat je bijvoorbeeld werkloos bent,“ aldus Kuipers.

De Espel en het Riagg hebben een preventieplan opgesteld dat de bewoners hulp moet bieden. „Met het project willen we de kinderen simpel gezegd van de straat houden,“ zegt Kuipers. „We willen een soort derde milieucreeëren, een plaats waar ze zich thuisvoelen. Het is niet alleen de plek waar spelletjes worden gespeeld, er worden ook gesprekken gevoerd met de kinderen. En de ouders worden erbij betrokken. Ze hebben een eigen ruimte nodig waar ze hun ei kwijt kunnen“. De gemeente moet het preventieproject seksuele kindermishandeling (kosten: 58 000 gulden) nog goedkeuren. De Sneker politie heeft geen onderzoek ingesteld. „Er zijn geen aangiften binnengekomen,“ zegt hoofd recherche J. H. de Vries. „Een onderzoek kan, in overleg met justitie worden ingesteld, als het algemeen belang daarmee gediend is. In dit geval zou dat kunnen“.

Kindermishandeling in Sneek gerapporteerd

Door een onzer redacteurs **MRC**

SNEEK, 27 nov. — In Sneek is een vertrouwelijk rapport uitgelekt waarin melding wordt gemaakt van kindermishandeling en gettovorming in één straat in de stad. Het gaat om een rapport waarmee het Riagg (Regionaal instituut voor ambulante geestelijke gezondheidszorg) en de sociaal-culturele stichting Espel subsidie vragen voor de opvang van kinderen, van wie enkelen het slachtoffer zouden zijn van seksuele mishandeling.

Volgens E. Borgman van het Riagg zijn de leefomstandigheden van sommige kinderen in de straat slecht te noemen. Om daarin verbetering te brengen, wordt met de gemeente gesproken over subsidie voor een preventieproject, dat onder meer zou moeten bestaan uit een opvangmogelijkheid voor kinderen buiten schooltijd. „Wil je iets voor elkaar krijgen, dan moet je iets laten zien“, aldus Borgman. Ze vreest dat door het uitlekken van het rapport, dat vertrouwelijk naar het college van burgemeester en wethouders is gestuurd, de hulpverle-

ning ernstig wordt bemoeilijkt. „Je doet je mond niet open tegen een hulpverlener om in de krant te lezen wat je hebt gezegd.“

De gemeente betreurt in hoge mate dat het rapport, dat vertrouwelijke gegevens bevat van personen, is uitgelekt. De woordvoerder van de gemeente, H. van der Winden, zegt dat het rapport serieus wordt genomen. Op de inhoud wil hij niet ingaan, omdat de privacy van inwoners in het geding is. Wel bestrijdt de gemeente de opvatting in het rapport dat er in de bewuste straat sprake is van gettovorming. In 1980 zijn gezinnen die elkaar kenden en in een straat woonden die gerenoveerd moest worden, op eigen verzoek verhuisd naar nieuwe woningen, waar zij opnieuw bij elkaar in de buurt wonen, aldus Van der Winden.

De aanleiding voor het rapport was de aanranding van een zwakbegaafd meisje van zeven jaar op een terreintje in de buurt, twee jaar geleden. Daarna zouden in vier gezinnen gevallen van seksuele kindermishandeling aan het licht zijn gekomen.

'Sexuele mishandeling niet bestrijden met limonade'

N v h N
28-11-89

Friese kinderbescherming oneens met preventieplan

Van onze correspondent

LEEUWARDEN - "Het preventieplan komt neer op het bestrijden van seksuele kindermishandeling met limonade en een rietje. Dat zei officier van justitie De Valk en ik ben het met hem eens." Directeur Pieter de Haan van de Friese Raad voor de Kinderbescherming is gekant tegen het preventieplan, waarmee de Regionale instelling voor de ambulante geestelijke gezondheidszorg (Riagg) en de Sneker stichting voor sociaal-cultureel werk De Espel het hoofd willen bieden aan seksuele kindermishandeling in de Sam de Wolffstraat in Sneek.

De Riagg en De Espel willen de betrokken kinderen uit deze straat na schooltijd opvangen in een wooncontainer, achter in de straat, en in de gymnastiekzaal van een naburige school. Volgens De Haan heeft het Sneker college van burgemeester en wethouders subsidiëring van het preventieplan seksuele kindermishandeling eerder dit jaar geweigerd. "Het college sloot zich met het afwijzen van dit plan aan bij het ambtelijk advies. Je kunt niet preventief optreden waar genezend gewerkt moet worden", stelde het college volgens De Haan terecht.

Hoofdofficier van justitie mr. Albert Bosch heeft morgen een gesprek over de Sneker kwestie

met de betrokken instanties. Het uitgelekte rapport van De Espel en de Riagg vormt hiervoor de basis. In dit rapport stellen deze organisaties dat ongeveer 25 kinderen in de Sam de Wolffstraat binnen en buiten hun gezin seksueel worden misbruikt. De bewoners van de straat zijn woedend over deze bewering in het rapport.

De Haan verklaart dat de Raad voor de Kinderbescherming het rapport, evenals justitie in Leeuwarden, sinds half oktober in bezit heeft. "Ik verwijt De Espel en de Riagg dat zij dit rapport nooit aan ons hebben gegeven. En dat terwijl het college van Sneek De Espel heeft geadviseerd over de

problemen in de Sam de Wolffstraat contact op te nemen met onze raad. Dat is niet gebeurd. Het rapport is bij ons maar ook bij justitie binnengekomen via een ander kanaal." De Haan wil daar verder niets over kwijt.

De directeur van de Friese kinderbescherming zegt geschrokken te zijn van de inhoud van het rapport. "De situatie is zeer zorgelijk door de concentratie van problemen in één straat, die ons trouwens al eerder was opgevallen. Elf adressen uit de straat zijn om verschillende redenen bekend bij de raad. Wij hebben vervolgens contact opgenomen met het Openbaar Ministerie en zitten nog steeds met de afweging: doen we iets voor de hele straat of alleen voor individuele gevallen? Ikzelf geef de voorkeur aan het laatste." "Met de affaire rond De Bolderkar in ons achterhoofd willen we als kinderbescherming niet weer het verwijt krijgen dat we overal maar inspringen", licht De Haan het standpunt van zijn raad toe. "Het optreden van ons moet ingegeven worden door de aard van de zaak en niet door het adres. Wel zijn we nu vooral ook gespitst op de vraag wat de invloed van de omgeving is op die individuele gevallen."

Kinderbescherming wil in Sneek curatief optreden

Door onze redacteur
ELS FLIPSEN

NRC

SNEEK, 29 nov. — Dat in Sneek seksuele mishandeling van kinderen in één bepaalde straat moedwillig is overdreven door twee hulpverleningsinstanties, gelooft burgemeester mr. B. van Haersma Buma van de Friese stad niet. Ook niet nu het Riagg en de welzijnsstichting De Espel inmiddels de inhoud van hun rapport sterk hebben afgezwakt en grotendeels naar het verleden hebben verwezen. De verontwaardigde bewoners van de straat in Sneek hebben advocaten in de arm genomen om 'het informatiek boven water te halen'.

In het vertrouwelijke rapport, dat door de Leeuwarder Courant in openbaarheid werd gebracht, wordt melding gemaakt van seksueel misbruik van kinderen in de Sneeker Sam de Wolffstraat 'binnen en buiten het gezin' enkele jaren geleden. "Nadat de eerste

nood gelenigd was wilden de ouders niet langer hulp aannemen van het Riagg. Zij vonden het te bedreigend worden voor henzelf, omdat de meeste volwassenen ook zelf bij de seksuele mishandeling zijn betrokken geweest of nog betrokken zijn", aldus het rapport. De opstellers zwakten het rapport sterk af nadat het in de publiciteit was gekomen. Van seksuele kindermishandeling zou op dit moment geen sprake zijn. Sinds jaren wordt in de straat wel geklaagd over vereenzaming, onveiligheid op straat, negatieve beeldvorming van de straat en kinderen die niet meedoen aan georganiseerde wijkactiviteiten, aldus De Espel.

"Ik geloof niet dat de opstellers de zaak zwaar hebben aangezet om de gemeente verschrikt te laten schrikken en zo geld los te krijgen", zegt burgemeester Van Haersma Buma. "Wij zijn gewend zaken op een evenwichtige wijze af te handelen, maar za-

ken die het welzijn betreffen zijn ingewikkeld".

Begin juni was het rapport al aan het college van burgemeester en wethouders gestuurd. Volgens de directeur van de Raad voor de Kinderbescherming in Leeuwarden, P. de Haan, stond de gemeente 'niet te popelen' om de subsidie te verstrekken die op grond van het rapport werd gevraagd. De Haan: "Er zou een gesprek komen met de opstellers, maar daarvan is het nog steeds niet gekomen."

Gisteren gevoerd overleg van de makers van het rapport, het Riagg (ambulante geestelijke gezondheidszorg) en de welzijnsstichting De Espel, met de burgemeester, de officier van justitie en de directeur van de Raad voor de kinderbescherming heeft ertoe geleid dat alle partijen zich hebben geschaard achter de verklaring van De Espel dat de mishandeling op dit moment niet voorkomt.

De directeur van de Raad voor de Kinderbescherming in Leeuwarden, P. de Haan, zei gistermiddag na afloop van het gesprek: "Als je het rapport leest, is er voldoende reden om reuze bezorgd te zijn. Ongeacht de goede bedoelingen zie ik een grote afstand tussen wat wordt aangegeven als bron van de problemen en de voorgestelde oplossing, een preventieproject. Dat is voor de lange termijn misschien nuttig, maar voor de korte termijn is curatief optreden nodig. Concreet houdt dat in: de feiten doorgeven aan Justitie. Maar op een vraag van de officier van justitie of er strafrechtelijke feiten aan het licht zijn gekomen, werd nee geantwoord. Ik heb nu van de opstellers begrepen dat wij het rapport moeten lezen als zijnde gedaet."

De Kinderbescherming heeft nog wel bemoeienis met tien kinderen uit de bewuste straat die in de afgelopen jaren om uiteenlo-

pende redenen door de kinderrechter onder toezicht zijn gesteld. Volgens de officier van justitie mr. A. Bosch betreft dat één geval van seksueel misbruik, bij de overige kinderen ging het om overmatig spijbelen en zwerfgedrag.

De grote vraag op het ogenblik is wie het rapport, dat volgens een voorlichter van de gemeente zorgvuldig geheim is gehouden, in de publiciteit heeft gebracht. Dat een hulpverlener ongeduldig is geworden door het uitblijven van een adequate reactie van de gemeente, lijkt de woordvoerder niet aannemelijk, omdat te voorzien was dat daardoor de mensen om wie het gaat, het vertrouwen in de hulpverleners geheel zouden verliezen. Feit is wel dat exemplaren van het rapport in oktober 'via via' in Leeuwarden op de bureaus van de officier van justitie en de kinderbescherming zijn beland.

Een massamoralist over Oude-Pekela

Benjamin Rossens particuliere wetenschapsbeoefening

ZEDENANGST
door Benjamin Rossen
Uitgever Swets & Zeitlinger, 224 p., f 37,50
A.J. HEERMA VAN VOSS

Zedenangst, van de Australische psycholoog Benjamin Rossen, behoort tot het soort boeken dat te weinig geschreven wordt: het dossier van een hooglopende, publieke kwestie, die gedocumenteerd en uitgezocht wordt nadat zij uit de actualiteit is weggezakt. Vaak ontbreken dergelijke bronnen, waardoor de opinie- en beeldvormende betekenis van gerechtmakende affaires en personen later niet meer te achterhalen is voor wie geen knipselarchieven raadpleegt.

In dit geval gaat het om het — veronderstelde — zedenschandaal in het Groningse Oude-Pekela, dat in 1987-1988 synoniem was met een voortdurend uitdijend aantal ontuchtig bejegende kinderen en bijbehorende kinderlokken, veelal als clown uitgedost. Politie en justitie moesten zich langdurig met de zaak bezighouden, deskundigen werden ingeschakeld en gingen onderuit (de Groningse jeugdpsychiater dr. G. Mik is het meest pathetische voorbeeld), minister Korthals Altes kwam persoonlijk de gemoederen bedaren, de verontruste ouders voelden zich steeds onheuser en onrechtvaardiger behandeld — tot het, na meer dan een jaar, eindelijk weer stil werd rond het dorp dat ooit welriekend was. Er werd nooit een dader veroordeeld, er werd geen Pekela-kinderporno gevonden, de zaak werd nooit opgehelderd; tot op de dag van vandaag zullen de mensen die er echt werk van wilden maken, zich wrokkig en miskend voelen.

Het materiaal van Rossens boek bestaat vooral uit krante- en weekbladstukken (helaas geen televisietranscripties), aangevuld met vraaggesprekken met enige sceptici uit het dorp, zoals de burgemeester en de huisarts die er niet in geloofde. (Het huisartsechtbaar dat er wel in geloofde kreeg de auteur niet te spreken, evenmin als dr. Mik en enkele andere sleutelfiguren.) Het resultaat is een commentarierende knipselmap, die de moeite van het lezen zeker waard is: de zaak-Oude-Pekela blijft intrigerend en geeft nog steeds van alles te denken. De rol van de pers, met haar onvermijdelijke hang naar simplificatie en stereotypering, wordt overtuigend uiteengezet — zij het vooral met behulp van citaten van een ander deel van diezelfde pers. Meer nog dan een schandaal was Oude-Pekela namelijk een mysterie. Een goed boek is *Zedenangst* niet: het vertoont

alleen de contouren van wat het, bijvoorbeeld in een bepaalde Angelsaksische traditie, had kunnen zijn. In de Verenigde Staten zou een geïnvolveerde journalist zich een paar jaar met het onderwerp hebben opgesloten om vervolgens met een glashelder en messcherp boek voor de dag te komen — zo'n boek boorde vol feiten en uitspraken, voortgekomen uit een niets ontziende nieuwsgierigheid naar alles en iedereen, dat erin slaagt om de werkelijkheid van zeer uiteenlopende en daardoor conflicterende mensen te beschrijven (ik simplificer en idealiseer het enigszins). In ons taalgebied blijft het behelpen met half-uitgegroeide scripties. *Zedenangst* is bijvoorbeeld buitengewoon warrig gecomponeerd: het materiaal is noch chronologisch, noch naar (groepen) hoofdpersonen geordend, de herkomst en de datum van citaten zijn alleen achter in het boek te vinden; de lezer springt van hot naar haar, van *Privé* (1987) naar *Vrij Nederland* (1988), zonder enig zicht op de ontwikkeling van het verhaal. Dit is te wijten aan een, helaas gehandhaafde, indeling in 'massapsychologische' thema's als 'De verspreiding van geruchten', 'Symbool- en beeldvorming' en 'Overdrijving en verdraaiing' — ballast die nergens meer goed voor is als er, in de eerste plaats, een ingewikkelde geschiedenis verteld moet worden. Dat is dan ook niet het doel van de auteur: het is hem er niet om begonnen minutieus uit te zoeken wat er precies gebeurd is in al die opgewonden hoofden en harten (dan was hij ook nog niet klaar geweest), maar om een 'massapsychologische' these te illustreren. En die these blijkt verbazend simpel: er is in Oude-Pekela 'helemaal niets' voorgevallen (p. 120), het publiek kreeg terecht genoeg van 'al deze onzin' (p. 199).

Volksduivel

Dat een massapsycholoog, met al dit materiaal in de hand, kan beweren dat er niets is gebeurd in Oude-Pekela, is eigenlijk onbegrijpelijk. Een heel dorp verscheurd en opgezweept, de halve Nederlandse pers over haar toeren, wankelende autoriteiten — en dit alles zou geen enkele reden hebben die de moeite van nader onderzoek waard is?

De massapsychologie à la Rossen bemoeit zich eigenlijk alleen met de mechanismen rond collectieve emoties ('Verbreiding', 'Doorwerking'), nauwelijks met de herkomst of de inhoud ervan. Het enige dat hij op dat punt te melden heeft, is een kinderlijke mini-theorie over het bestaan van 'volksduivels': in het vooroorlogse Duitsland de joden, in de middeleeuwen de heksen en in Oude-Pekela is de 'volwassene die de grenzen van maatschappelijk

geaccepteerd gedrag met kinderen overschrijdt door seksuele relaties met kinderen aan te gaan' het voorbeeld van 'de hedendaagse volksduivel'. Volksduivels geven 'zedenangst', zedenangst leidt tot massahysterie en als mensen zich daardoor laten meeslepen zien ze niet meer 'hoe kunstmatig en opgeblazen hun waarneming van het afwijkende en bedreigende is.' Sterker nog: 'Zij beseffen evenmin hoe misplaatst hun gedrag is.'

De boodschap van deze vorm van massapsychologie is dat mensen zich irrationeel en onjuist gedragen, wanneer ze op sleetpouw worden genomen door raddraaiers. Dat geeft excessen, die dan voorzien worden van afwijzende etiketten als 'heksenjacht' en 'massahysterie' — allebei termen die, in het spraakgebruik, een bagatelliserende betekenis hebben gekregen: bij heksenjacht en massahysterie is er eigenlijk weinig of niets aan de hand, behalve een op hol geslagen meute. Ook de jodenvervolgving valt op een halve bladzij samen te vatten, als een voorbeeld van effectieve kwaad-aardige propaganda; dat woord heeft geen bagatelliserende kleur gekregen, maar als proces is het evenmin simpel te onttraadselen. Alweer: misplaatst gedrag.

In deze moralistische visie op de massa ontbreekt elke psychologische belangstelling: de emoties en behoeften van mensen die de auteur niet aanstaan, krijgen geen serieuze aandacht. Trefwoorden als 'Bedreiging', 'Opwinding', 'Solidariteit', 'Miskening' en vooral 'Angst' ontbreken; er ontstaat geen beeld van wat er zich tussen burens, tussen kinderen en hulpverleners en — vooral — tussen ouders en kinderen heeft afgespeeld. De gedrevenheid waarmee sommige volwassenen, in het kader van de strijd tegen de ontucht, binnendrongen in de intimiteit van kinderen, wordt niet begrijpelijk gemaakt; het opvallend ontbrekende thema 'incest' wordt niet onderzocht.

Er blijft niets raadselachtigs of onopgehelderds over en Rossen lijkt daarom ook geen last te hebben van het feit dat hij van alle betrokken kinderen er maar één gesproken heeft. Die hoofdpersonen zijn voor hem niet meer dan onder druk gezette, tegen elkaar opbiedende fantasten; van kindergeheimen heeft hij nog nooit gehoord. 'Er is heel wat goedgelovigheid voor nodig,' schrijft hij, 'om inderdaad te geloven dat een kind van zeven zo bang is dat zij iets dat kennelijk veel indruk heeft gemaakt, meer dan een jaar voor zich zou houden.' Het is superieur bedoeld, maar maakt een verrassend onnozele indruk.

Pedofilie

Achter Rossens standpunt dat er niets gebeurd is in Oude-Pekela blijkt zich nog een tweede opvatting te bevinden: als er al iets gebeurd zou zijn met de kinderen, dan was het ook niet zo erg. Over seksuele relaties met kinderen wordt namelijk verkeerd gedacht: 'Om de een of andere reden denken veel mensen tegenwoordig dat, wanneer een volwassene het geslachtsdeel van een kind aanraakt of zijn erotische gevoelens prikkelt, het kind als gevolg daarvan stevast psychisch wordt beschadigd.' Massahysterie breekt uit 'als gevolg van zedenangst met betrekking tot incest, seksueel misbruik en kinderporno, dat het wereldfenomeen van de jaren tachtig lijkt te zijn.'

In verspreide alinea's krijgt de lezer, geleidelijk en altijd enigszins objectiverend verpakt, Rossens persoonlijke mening over pedofilie te horen: 'een normaal iemand met erotische en emotionele gevoelens voor kinderen', ten onrechte 'geassocieerd met criminaliteit en psychopathologische stoornis'. Zo spelen activiteiten op het gebied van kinderporno zich 'meestal af binnen de persoonlijke relatie, waarbij foto's voor iemand een bepaalde gevoelswaarde hebben'. De pedofiel komt weer te voorschijn als de zachtvaardige kindervriend uit de jaren zeventig, wiens progressieve imago in de jaren tachtig werd weggevaagd door de mondiale hysterie rond seksueel misbruik. Het

is bijna de heks of de jood van onze dagen, al wordt hij nog niet massaal om het leven gebracht.

De schrijver is in staat om dit slachtofferbeeld van de opgejaagde, onbegrepen altruïst te presenteren doordat hij zich, op enkele artikelen na, verre heeft gehouden van alles wat er de laatste tien jaar over incest en seksueel misbruik geschreven en verteld is. De standaardliteratuur ontbreekt; van het belangrijkste Nederlandse onderzoek, dat van Nel Draijer, vermeldt hij alleen de publieksbrochure. Door deze wel zeer particuliere vorm van wetenschapsbeoefening hoeft hij geen weet te hebben van de omstandigheid dat de wereld er op dit gebied, ook als alle cijfers en ervaringen zo terughoudend mogelijk worden geïnterpreteerd, echt anders uitziet dan in 1980. Geen zinnig mens kon toen vermoeden op welke schaal een en ander voorkwam, en tot welke narigheid dat kon leiden. Benjamin Rossen wil daar, om hem moverende redenen, niets mee te maken hebben en is daardoor ook niet in staat om de emotionele onderstromen van de zaak-Oude-Pekela op andere dan misprijzende wijze te beschrijven.

Op geschiedschrijving heeft de auteur trouwens een heel aparte visie. Zijn stelling is dat er eigenlijk nooit iets nieuws gebeurt: de gedachte dat er wel iets nieuws gebeurt is 'een steeds terugkerend kenmerk van zedenangst'. Rond seksueel misbruik speelt zich hetzelfde af als rond masturbatie, 'in feite een oude hysterie' (dat er aan het eerste ook iemand anders te pas moet komen, ook als het pedofilie heet, is kennelijk een verwaarloosbaar detail). 'Het is toch op z'n minst enigszins naïef,' schrijft Rossen op dezelfde bladzijde, 'om te denken dat de instincten en gedragspatronen van onze soort plotseling kunnen veranderen en een nieuw tijdperk inluiden waarin, als nooit tevoren, kidnapping, incest en seksueel misbruik van kinderen op grote schaal voorkomen.'

Een merkwaardige geruststelling, van een massapsycholoog, maar als cirkelredenering klopt het natuurlijk wel: wat je bij voorbaat verwent, kom je ook nooit meer tegen. ■

DE ONVINDBARE KINDERLOKKERS

Massahysterie in Oude Pekela

Zedenangst

door Benjamin Rossen
223 blz., Swets en Zeitlinger 1989,
f 37,50
ISBN 90 265 1005 5

NRC 11-11

Frits Abrahams

In het weekeinde van 2 en 3 mei 1987 stak in Oude Pekela een vijfjarig jongetje een takje in de anus van een vierjarig vriendje. Deze gebeurtenis stond enkele maanden later bekend als het zeden-schandaal van Oude Pekela: uit alle delen van de wereld togen verslaggevers naar het dorpje in Oost-Groningen om de gruwelijke feiten te vergaren. Elke dag kwamen er nieuwe feiten bij. De groep van betrokken kinderen breidde zich uit naar tweehonderd, de beschreven perversiteiten zouden zelfs De Sade ontzag hebben afgedwongen. De identiteit van de daders bleef vooralsnog vaag, hun werkwijze werd daarentegen in steeds concrete termen beschreven. Zij schenen zich bij voorkeur in clownspakken te hullen, lokten kinderen op klaarlichte dag in de buurt van het ouderlijk huis in bestelauto's en ambulances en brachten hen drie kwartier later weer - mishandeld, aangerand en verkracht - thuis. Deze gebeurtenissen zouden zich tijdens de twee weken Paasvakantie hebben afgespeeld en niemand van de 8000 inwoners die ooit wat gemerkt had, geen vader, geen moeder, geen politiemann, geen kleuterleidster, geen melkboer, zelfs geen huisarts. De zaak Oude Pekela is inmiddels afgesloten. Het intensieve politie-onderzoek heeft geen snippertje bewijsmateriaal opgeleverd. De enige concrete aanwijzing bleef het lichte letsel van dat vierjarige jongetje. Ook tijdens het uitgebreide lichamelijke onderzoek van tientallen kinderen in een ziekenhuis in Winschoten zijn geen sporen van mishandeling gevonden.

STIL

De Australische massapsycholoog Benjamin Rossen heeft een boek over de zaak-Oude Pekela geschreven: *Zedenangst*. Tot dusver is het opvallend stil gebleven rond dit boek. Het lijkt erop alsof de Nederlandse pers de zaak-Oude Pekela liever zo snel mogelijk vergeet. Daar bestaat ook wel enige reden voor. De pers heeft immers in belangrijke mate bijgedragen aan het klimaat van collectieve hysterie, waarin dergelijke op zichzelf onnozele affaires zo voorspoedig kunnen gedijen. Nog hoor ik Ton Verlind van KRO's Brandpunt tegen het beteterde Kamerlid Aad Kosto schreeuwen: "Nú zijn de feiten bekend, nú twijfelt niemand meer aan de verhalen van de ouders." Ook Willem Bemboom van het NOS-Journaal presenteerde de opgeblazen feiten alsof het onwrikbare zekerheden betrof. Rossen maakt zich bijzonder kwaad over de rol van de pers. "Het verhaal van Oude Pekela gaat niet over kinderlokkers," schrijft hij. "Er waren namelijk geen kinderlokkers. Het is een verhaal over wat mensen vertelden en hoe de pers dit voor het publiek 'bewerkte.'" Hij beschuldigt de pers ervan 'een collectieve mythe' te hebben ontketend, en schraagt zijn analyse met een lawine van cita-

Toen ik dit las, moest ik terugdenken aan mijn eigen ervaringen in Oude Pekela als verslaggever. Wat me toen opviel, was de enorme goedgelovigheid waarmee de onwaarschijnlijkste verklaringen werden geslikt. Daarmee doel ik niet op de verslaggevers van de Duitse schandaalpers, die zich door sommige inwoners meteen naar de plek van het misdrijf lieten tronen. Die jongens deden hun werk, er werd van hen niets anders verwacht. Nee, ook de meeste vertegenwoordigers van de betere bladen - tot aan *Le Monde* toe - lieten zich alles op de mouw spelden. Van de spreekwoordelijke argwaan van de pers was opeens niet meer over. Hoe was dat mogelijk? Identificeerde men zich met de ouders van de vermeende slachtoffertjes, 'die ook je eigen kind hadden kunnen zijn'? Of was het doodgewone luiheid?

PRO-JONKER

Ook Rossen heeft er geen afdoende verklaring voor. Hij maakt zich van de rol van de pers trouwens toch iets te gemakkelijk af door het weekblad *Vrij Nederland* als hoofdschuldige

aan te merken. Met dat blad had hij nog een appeltje te schillen, omdat het zijn competentie als wetenschapper in twijfel had getrokken. "*Vrij Nederland* was het propagandakanaal geworden voor dokter Jonker en zijn kring van vertrouwelingen," schreef hij. "*Vrij Nederland* was inderdaad pro-Jonker, maar dat gold voor zoveel kranten. Dat was juist het interessante van de affaire: links én rechts Nederland (*De Telegraaf*, de EO) trokken eensgezind en blind van verontwaardiging ten strijde tegen alles wat vies en voos leek in Oude Pekela.

Rossen spijt zijn boek terecht toe op de twee hoofdrolspelers in het drama: de huisarts Fred Jonker en de psychiater Gerrit Mik. Zonder hun aandeel zou de affaire nooit tot deze reusachtige proporties zijn uitgedijd. Jonker was de arts bij wie het eerste jongetje terecht kwam. Hij sloeg meteen groot alarm, drong aan op onderzoek van de kinderen in een ziekenhuis en liet liefst tweehonderd ouders naar een voorlichtingsbijeenkomst komen. Daar is het grote onheil geschied: de ouders keerden in paniek terug naar huis en zetten hun

kinderen herhaaldelijk onder druk 'om alles op te biechten'. Al te bezorgde kleuterleidsters voltooiden op school het karwei.

Het boek van Rossen bevat voor de insider weinig nieuwe feiten, maar onthullend is wel de weergave van zijn gesprek met burgemeester Smidt van Oude Pekela. Smidt heeft zich altijd zoveel mogelijk op de vlakte gehouden. In dit boek geeft hij zich eindelijk met enkele belangrijke uitspraken bloot.

Zo zegt hij tegen Rossen over de rol van Jonker en diens vrouw Ietje (eveneens huisarts): "Wat wij op dat moment niet goed ingeschat hebben, is dat er door het echtpaar Jonker met een gigantische inzet continu ouders werden bezocht en bewerkt. Er zijn verhalen - en daar zijn getuigen voor - van mensen waar Jonker kwam, en alsof hij de politie is, zei: "Op basis van mijn onderzoek is jullie kind ook betrokken." En die ouders zeiden: "Nou ja, en wanneer moet dat dan geweest zijn?" "Toen en toen," zei Jonker, waarop de vader zei: "Dat kan helemaal niet. Dat kind was de hele dag bij me." [...] Waarop Jonker zich omdraaide en

wegging en bij de deur zei: "En toch was hij erbij betrokken".

ACHTERDOCHTIG

Jonker is ontegenzeggelijk de intrigerendste figuur in de hele affaire. Zijn collega Zevenhuizen uit Oude Pekela heeft er destijds op gewezen, dat Jonker al enkele jaren eerder op een groot zeden-schandaal aanstuurde, nadat enkele jongetjes het broekje van een meisje omlaag hadden getrokken. Jonker eiste meteen een vergadering van kinderpsychiaters en kleuterleidsters, maar een schoolarts wist de zaak in de kiem te smoren. Wat bezielde Jonker en zijn vrouw? Wat is hun (religieuze?) achtergrond? Het is jammer dat Rossen geen poging heeft gedaan op dergelijke vragen antwoord te krijgen.

Ik heb destijds enkele malen contact gehad met Jonker. Een achterdochtige, bezeten man die op mij de indruk maakte van iemand die eindelijk een doel had gevonden in het leven. Kinderen redden! Hij werd ook prompt bestuurslid van de *Defence for Children International*, waar hij - volgens Rossen - bijna geschorst werd omdat hij die stichting voor

zijn eigen kruistocht wilde gebruiken.

En psychiater Gerrit Mik? Rossen spaart hem niet - en terecht. Huisarts Zevenhuizen zegt in dit boek over Mik: "De ramp van dr. Mik [...] was dat hij zichzelf identificeerde met de slachtoffers van het gehele gebeuren. [...] Ik denk dat hij niet alleen werd meegeleefd door de massahysterie, ik denk dat hij een van de aanstichters was van de massahysterie."

Ook voor Mik leek zijn *finest hour* aangebroken. "Het leven heeft op dit moment een grote zin," zei hij tegen het weekblad *De Tijd*. "Er is het enorme perspectief dat je die kinderen kunt helpen." Mik moest de verhalen verifiëren van een aantal kinderen, die al wekenlang door de mangel waren gehaald in de verhoeren door ouders, Jonker en kleuterleidsters. Prof. W. Wagenaar heeft over dergelijke verhoren gezegd: "Een andere duidelijke uitkomst van onderzoek met jeugdige getuigen is dat een suggestie die tijdens een verhoor is gewekt, niet meer verdwijnt."

Niettemin geloofde Mik de kinderen

op hun woord, ook al werden hun verhalen steeds fantastischer. In een interview zei hij zonder enige scepsis: "Niet alleen wat je in de meeste pornofilms ziet: het grove neuken, nee, echt alle variëteiten, tot en met het slachten van dieren." Dank zij zijn vrouw Coby had Mik een 'wetenschappelijke' methode gevonden om de waarheid bij de kinderen te achterhalen. "Een briljante vondst van Coby," zei hij voldaan, maar zijn collega's in binnen- en buitenland hoorden deze methode weg. Mik had zich overigens al eerder ongeloofwaardig gemaakt door in een ontuchtzaak in Almelo de verhalen van kinderen voor waar aan te nemen zonder hen zelfs maar te horen: hij had genoeg aan de processen-verbaal.

HEKSENJACHT

Door de sensationele verklaringen van Mik kwam de zaak in een nieuwe stroomversnelling. Er ontstond een heksenjacht op onschuldige burgers - iets waaraan sommige bladen gretig meewerkten. Er dreigden lynchpartijen. Het Openbaar Ministerie liet onder grote druk van de publieke opinie enkele mensen arres-

teren, die weer snel vrijgelaten moesten worden. De verdachten waren aangewezen door 'kroongetuigen' van Mik. De Haagse politiek bemoeide zich ermee, minister Kort-hals Altes kwam zelf naar Oude Pekela.

Maar niemand durfde tegen Jonker c.s. te zeggen dat het welletjes was geweest. Justitie koos voor een tactiek van geleidelijke ontmoediging, waarbij de ouders steeds werd voorgehouden dat alle minutieuze speurtochten niet het minste technische bewijs hadden opgeleverd. Reden voor mevrouw Jonker om te stellen: "Het lijkt erop dat Justitie de kleine, kennelijk machtige groep van daders beschermt."

Rossen geeft een scherp beeld van de tragische cirkelgang van gerucht, paranoia en valse beschuldigingen, die uiteindelijk bijna een heel dorp getraumatiseerd heeft. Wat mij betreft had hij daarbij meer de nadruk mogen leggen op de weifelende houding van Justitie en de politici, waardoor fanatici als Jonker en zijn vrouw te lang ongestoord hun gang konden gaan.

Terecht waarschuwt Rossen voor het puritanisme dat in de Verenigde Staten tot vergelijkbare heksenjachten heeft geleid op mensen die te goeder trouw met kinderen omgingen. Hij vat dit alles samen onder de noemer 'zedenangst': "Een onderstroom van angst, die de menselijke waarneming verdraait en van tijd tot tijd tot uitbarstingen leidt." Maar hij verzwakt zijn betoog met enkele al te empathische passages over het contact tussen kinderen en de pedofiele medemens - ze zijn irrelevant in dit boek en ze verschaffen alleen maar munitie aan kwaadwillende tegenstanders.

Rossen toont zich aan het einde van zijn boek nogal bevreesd dat ook de Nederlandse cultuur 'in de valkuil van de hedendaagse zedenangst' zal vallen. Ik ben minder pessimistisch. Uiteindelijk heeft het *gesundes Volksempfinden* in Oude Pekela niet gezegevierd. En dat de pers zich later in de Bolderkar-affaire veel sceptischer opstelde, had alles te maken met haar voornemen zich niet twee keer aan dezelfde steen te stoten. ■

MASSAHYSTERIE

NRC 2-12
Frits Abrahams heeft in het *Zaterdag Boekenbijvoegsel* van 11 november op duidelijke en overzichtelijke wijze mijn boek gerecenseerd. Voor een correct beeld echter is rectificatie op een punt noodzakelijk. De verklaring die Frits Abrahams geeft voor mijn verwijt aan *Vrij Nederland* is niet juist. Volgens hem heb ik *Vrij Nederland* als hoofdschuldige onder de pers aangewezen omdat ik nog een 'appeltje te schillen' had met dit blad. De feitelijke gang van zaken echter was juist andersom. Nadat mijn analyse was voltooid gaf ik Margalith Kleiweg het concept van mijn uit te geven boek om, haar in de gelegenheid te stellen te reageren op mijn kritiek op haar wijze van verslaggeven in deze zaak. Ik bood aan passages te wijzigen indien zij kon aantonen dat mijn kritiek niet terecht was. Margalith Kleiweg retourneerde het manuscript zonder commentaar. De volgende week belde zij mij op. Zij kondigde aan dat zij een artikel over mijn persoon had geschreven en zei: 'Ik zal je de grond inboren', waarna zij de telefoon ophing. Haar artikel verscheen de volgende dag. Omdat haar artikel een volstrekt verkeerd beeld geeft heb ik een klacht ingediend bij de Raad voor de Journalistiek. Het proces loopt nog.

Benjamin Rossen
Maastricht

Zedenzaak in Oude Pekela vertoonde alle kenmerken van massahysterie

IK 27
 IN DE ZOMER van 1987 werd Nederland opgeschrikt door een zeden-schandaal. In het Groningse dorp Oude Pekela zouden tientallen kinderen zijn weggelokt en seksueel misbruikt voor de vervaardiging van kinderporno. Naarmate de affaire voortduurde, groeide het aantal kinderen dat bij de zaak betrokken was en werden steeds gruwelijker details bekend.

De daders bleven echter onvindbaar, ook al wisten de kinderen dat ze verkleed gingen als clown en wezen ze de panden aan waar de misdaden zich hadden afgespeeld. Anderhalf jaar nadat de zaak aan het rollen was gebracht, sloot de politie het onderzoek zonder succes af.

Volgens Benjamin Rossen, auteur van *Zedenangst*, blijft er aan feiten over Oude Pekela niets meer over dan dat twee jongetjes een spelletje hebben gespeeld, waarbij de ene kleuter een takje stak in de anus van het andere kind. Rossen schreef *Zedenangst* oorspronkelijk als doctoraalscriptie voor zijn studie massapsychologie, om aan te tonen dat de zaak een voorbeeld is van massahysterie, door hem zedenangst genoemd. Een nieuw begrip, waarmee wordt bedoeld de angst voor het verlies van goede zeden.

Al voordat Rossen met zijn boek kwam, is van verschillende kanten beweerd dat de zaak in Oude Pekela zeer werd overdreven. Rossen vertelt wat dat betreft geen nieuws, maar het overzicht dat ontstaat doordat hij de gebeurtenissen en reacties daarop uitvoerig weergeeft, maakt de conclusie onontkoombaar: pure massahysterie. Hij maakt aannemelijk dat het vooral huisarts Jonker is geweest die met zijn vooroordelen de geruchtenstroom op gang bracht en voedde. Later vertoonde jeugdpsychiater Mik, ingehuurd door de overheid, een soortgelijk vooringegenomen gedrag.

Rossen sprak met enkele autoriteiten van gemeente en politie, maar jammer genoeg wordt hun rol, en die van de

overheid, nauwelijks geanalyseerd. Zo vertelt de burgemeester dat hij de verhalen van Jonker vanaf het begin al niet geloofde, maar heeft hij ook gepoogd de huisarts te stoppen of tegen te spreken? En waarom is hij er niet in geslaagd het eerste persbericht van de politie tegen te houden? In dat bericht werd de zaak onverantwoord opgeblazen.

Rossen gaat wel in op de rol van de media. Om te beginnen ziet hij zijn boek als „een archief van de affaire-Oude Pekela, gezien door de ogen van de pers”. Nogal pretentius, want hij gebruikt de citaten uit kranten en weekbladen uitsluitend als illustratie van zijn theorie. Verder schrijft hij erg slordig over „de media”. Ze krijgen er flink van langs, maar radio en televisie worden vrijwel geheel buiten beschouwing gelaten en de verschillen tussen de kranten en bladen onderling worden *en passant* en zonder veel bewijsvoering vermeld.

OUDE PEKELA

Zo deugt *Vrij Nederland* volgens Rossen in deze affaire helemaal niet, maar het is niet duidelijk of hij alle *Vrij Nederland*-artikelen in zijn beschouwing betreft. *NRC Handelsblad* deugde volgens hem wel. Om dit te bewijzen haalt hij ook een fout bericht aan, dat de krant moest rectificeren. „Het incident geeft duidelijk aan hoe moeilijk het was om stelling te nemen tegen de heersende massahysterie”, schrijft hij dan, alsof degenen die nooit in de affaire geloofden niet gewoon fouten kunnen maken.

In dezelfde eenzijdige trant schrijft hij over seksueel misbruik van kinderen. Zedenangst wordt volgens Rossen onder andere veroorzaakt door de soms overmatige belangstelling voor incest. Dan kan. Maar om zijn gelijk te halen maakt hij zich schuldig aan, dezelfde ongenueanceerdheid als waarvan hij zijn

tegenstanders beticht. Hij gooit incest en pedofilie op een hoop; beschuldigt in het wilde weg de hulpverlening; beweert dat er weinig aandacht is voor het geweld dat wordt gebruikt tegen vermeende pedofielen en tegen vaders die van incest worden verdacht; doet alsof hij iets nieuws te berde brengt door te zeggen dat incest in een bredere context moet worden geplaatst waarbij ook aandacht is voor de rol van de ouders; en nog zo het een en ander.

Rossen betwijfelt of de zedenangst in Nederland snel zal wegebben. Zolang bepaalde kranten doorgaan met het publiceren van sensationele artikelen, menige Nederlander respect houdt voor de Amerikanen met hun kinderporno-neurose en incest-speurders vrijelijk hun vermanende vingertje mogen blijven heffen, ziet Rossen geen einde komen aan de hausse in vermeende zeden-schandalen.

Dat massahysterie ook te maken heeft met gebrek aan kennis en inzicht, vermeldt hij niet. Hij lijkt eerder huiverig voor grotere kennis, als hij het gevaarlijk noemt dat leerkrachten wordt geleerd signalen van seksueel misbruik te onderkennen. Als je terugleest welke fouten leerkrachten in Oude Pekela in hun onschuld maakten, ben je juist geneigd te pleiten voor goede voorlichting.

Voor al in het basisonderwijs zijn leerkrachten nauw betrokken bij de leerlingen. Als zij weten hoe kinderen die klem zitten zich gedragen, kunnen zij een grote steun zijn voor die kinderen. Goede instructie kan ertoe leiden dat zij (en huisartsen en hulpverleners) weten of een kind wordt misbruikt en hoe zij in zo'n geval moeten handelen. Zo kunnen zij mede voorkomen dat er een heksenjacht ontstaat.

MARIA HENDRIKS

Benjamin Rossen: *Zedenangst - Het verhaal van Oude Pekela*. Swets & Zeitlinger, f 37,50. ISBN 90 265 1005 5.

Ex-pupillen eisen UN² acht ton smartegeld

ARNHEM (ANP) — Zes vrouwen en een man hebben gisteren in een kort geding voor de president van de rechtbank in Arnhem een voorlopige schadeclaim van 99.000 gulden ingediend tegen de oud-directeur van de Heldringstichting in Zetten, de 55-jarige H. F. uit Ubbergen. De totale schadeclaim van de zeven tegen F. beloopt 840.000 gulden.

De ex-directeur zou de eisers negen tot zestien jaar geleden ernstig seksueel misbruikt hebben als behandeld psychiater van de instelling voor moeilijk opvoedbare kinderen.

Het kort geding had een bijzonder karakter, omdat de strafzaak tegen F. pas op 6 december van dit jaar voor de Arnhemse rechtbank zal dienen. Tegen de man zijn 21 aanklachten ingediend.

Volgens de vier raadslieden van de zeven eisers in het kort geding moest deze civiele procedure nu vast dienen, omdat er — wanneer er veroordeeld zou worden — misschien niets meer te halen zou zijn. „En dat terwijl de slachtoffers een immateriële en materiële schade hebben geleden door het optreden van F., die niet in geld is uit te drukken”, aldus raadvrouw mr. G. Van Driem gistermiddag.

Advocaat mr. B. van Meer, raadsman van de verdachte, legde tijdens het kort geding de nadruk op het feit dat de ex-directeur nog niet veroordeeld is. „Mensen zijn onschuldig, zolang hun schuld niet bewezen is. Daarom moet deze eis afgewezen worden. Het toewijzen van de schadeclaim zou van invloed kunnen zijn op de strafzaak. Bovendien is er een restitutie risico: de eisers leven van een minimum-inkomen, zodat de kans, wanneer de verdachte vrijgesproken wordt, klein is dat hij zijn geld terugkrijgt”, aldus Van Meer.

De raadslieden van de eisers ondervingen tijdens de zitting dit risico door de stichting Proefproces Rechtenvrou, onderdeel van het Clara Wichmann-instituut garant te stellen voor eventuele terugbetaling van het gevorderde bedrag.

Diepe emoties in zaak-Zetten

door VIOLET COTTERELL

Par 2/11

ARNHEM — De ex-directeur van het jeugdpsychiatrische centrum van de Heldring Stichtingen in Zetten, de 55-jarige psychiater H.O.T.F., was gisteren niet bij het kort geding in Arnhem dat zeven oud-pupillen tegen hem hebben aangespannen. Hij wil niet nog meer emoties losmaken, aldus zijn advocaat, mr B.J.M. van Meer.

Vijf ex-pupillen waren er wel bij, maar één kon de zitting niet aan, zei haar advocate, mr G. van Driem uit Amsterdam. De zeven, zes vrouwen en een man, zeggen dat F. hen jaren geleden seksueel vreselijk heeft misbruikt en hun levens heeft verwoest. Zij eisen voorlopige schadevergoedingen van bij elkaar 99.000 gulden. F. ontkent alle beschuldigingen.

Het gaat om gebeurtenissen die zich negen tot zestien jaar geleden in Zetten zouden hebben afgespeeld. Een aantal van de eisessen was toen nog maar elf of twaalf jaar. De meesten kwamen in de inrichting terecht na jarenlange incest-ervaringen.

Van vijf van de eisessen zijn de zaken strafrechtelijk gezien verjaard, maar inmiddels hebben in totaal 22 ex-pupillen aangifte gedaan. Voor een aantal zaken wordt F. strafrechtelijk vervolgd. Door een fout van het openbaar ministerie moest hij op 11 juni uit de voorlopige hechtenis worden vrijgelaten.

Uitvoerig schilderden de vier advocaten van de voormalige pupillen gisteren welke behandelingsdeelen deze van dr F. hadden moeten ondergaan. Zij zouden zich bij elk bezoek aan de werkruimte van F. hebben moeten ontkleden en hij zou hen dan hebben betast, verkracht, gepijnigd en gedwongen tot masturbatie en tot orale bevrediging.

In Zetten bestond een strak systeem van belonen en straffen. Als de pupillen zich verzetten, kregen ze klappen, moesten naakt in de isoleercel of werden platgespoten, zeggen ze. Een meisje zou zijn geaborteerd; zogenaamd omdat ze zwanger was van haar vader, terwijl dat in werkelijkheid van dokter F. zou zijn geweest.

Vertrouwen

De slachtoffers zijn psychisch zwaar beschadigd en zeggen praktisch geen vertrouwen meer te hebben in de reguliere hulpverleners. Het is voor hen bijna niet mogelijk een normaal leven op te bouwen. Een

vrouw heeft herhaalde zelfmoordpogingen gedaan. Enkel zijn in het harddrugsmilieu en de prostitutie beland. Jarenlang hebben ze niet over de gebeurtenissen kunnen praten of werden niet geloofd.

„Hoe heeft deze man 18 jaar lang zijn gang kunnen gaan?” vroeg mr K. Spaargaren uit Amsterdam zich af. Haar collega Van Driem: „De buitenwereld bleef - ik denk tegen beter weten in - jarenlang zwijgen.” Pas medio 1988, toen opnieuw een van de vrouwen haar mond opende, kwam de strafrechtelijke machinerie op gang.

Met de gevraagde vergoeding kunnen de slachtoffers sociale

activiteiten bekostigen, die de verwerking van het leed hopelijk vergemakkelijken en die helpen de enorme geestelijke en lichamelijke achterstand in te halen, aldus Van Driem. Of de president, mr L.R. van der Weij, dat voldoende spoedeisende reden vindt voor dit kort geding, is nog de vraag.

Van Meer noemde het kort geding voorbarig. Het onderzoek in de strafzaak is nog in volle gang en de schuld van F. is allerminst bewezen. Dat kan in kort geding ook niet worden uitgezocht en moet wachten op de strafzaak, aldus Van Meer.

Karate Bob

Ter illustratie legde Van Meer de president een uitspraak van het Amsterdamse hof voor, dat in een verkrachtingszaak tegen 'Karate Bob' de aanvankelijk wel toegewezen vergoeding van 5.000 gulden schraptte omdat de schuld in kort geding niet voldoende was aangetoond.

Van Meer acht het ook niet uitgesloten dat de slachtoffers na zoveel jaren hun onlustgevoelens op de verkeerde richtten. F. belichaamde alles wat in de ogen van de pupillen verwerpelijk was. Hij bepaalde of 'er gespoten moest worden'.

Van Meer signaleerde een 'publieke hetze' tegen F., die in de kranten 'eigenlijk al veroordeeld' is. Daardoor willen deskundigen zich niet voor een ex-

pertise beschikbaar stellen. Grote twijfels uitte hij ook over het zijns inziens eenzijdige politieonderzoek.

Aan zijn bezwaar dat eisessen later de schadevergoeding niet kunnen terugbetalen als F. in de strafzaak vrijuit zou gaan en de vergoeding ten onrechte betaald zou zijn, werd tegemoet gekomen door de Stichting Proefprocessenfonds Rechten Vrouw, die zal bezien of zij zich daarvoor garant kan stellen.

Schadevergoeding geëist van verdachte psychiater 'Zetten'

NR

ARNHEM, 2 nov. — Zes vrouwen en een man hebben gisteren in een kort geding voor de president van de rechtbank in Arnhem een voorlopige schadeclaim van 99.000 gulden ingediend tegen de oud-directeur van de Heldringstichtingen in Zetten, de 55-jarige H.F. uit Ubbergen. De ex-directeur zou de eisessen negen tot zestien jaar geleden ernstig seksueel misbruikt hebben als behandelend psychiater van de instelling voor moeilijk opvoedbare kinderen. De totale schadeclaim van de zeven tegen F. beloopt 840.000 gulden.

Het kort geding had een bijzonder karakter, omdat de strafzaak tegen F. pas op 6 december van dit jaar voor de Arnhemse rechtbank zal dienen. Tegen de man zijn 21 aanklachten ingediend.

Volgens de vier raadslieden van de zeven eisessen in het kort geding moest deze civiele procedure nu vast dienen, omdat er — wanneer er veroordeeld zou worden — misschien niets meer te halen zou zijn. „En dat terwijl de slachtoffers een immateriële en materiële schade hebben geleden door het optreden van F., die niet in geld is uit te drukken”, aldus raadvrouw mr. G. Van Driem woensdagmiddag.

Advocaat mr. B. van Meer, raadsman van de verdachte, legde tijdens het kort geding de nadruk op het feit dat de ex-directeur nog niet veroordeeld is. „Mensen zijn onschuldig, zolang hun schuld niet bewezen is. Daarom moet deze eis afgewezen worden.

Ex-directeur van jeugdkliniek moet smartegeld betalen

(Van onze correspondent)

ARNHEM — De vroegere directeur/psychiater van de Heldringstichtingen in Zetten moet aan tenminste vijf oud-pupillen elk 3000 gulden betalen als voorschot op een nog nader vast te stellen schadeclaim.

De Arnhemse rechtbankpresident heeft gisteren vijf van de zeven ingediende claims, waarbij om een voorschot werd aangevraagd, in kort geding toegewezen.

Er hangen de ex-directeur van het jeugdpsychiatrisch centrum, die ervan wordt verdacht een twintigtal aan zijn zorgen toevertrouwde pupillen op grove wijze seksueel te hebben misbruikt, in de toekomst nog meer claims in de vorm van smartegeld boven het hoofd. Die zullen echter pas worden ingediend als de tegen hem lopende strafzaak is afgerond.

De inmiddels toegekende voorschotten zijn bedoeld om de eisessen op voorhand genoegdoening te schenken. Bij zijn vonnis gaat rechtbankpresident

mr. L. R. van der Weij ervan uit, dat het bewijsrechtelijk is aan te nemen dat vijf van de zeven eisessen in vroeger jaren het slachtoffer zijn geworden van seksueel geweld, gepleegd door de oud-directeur.

Vooruitlopend op de uiteindelijke schadeclaim, die nog via bodemprocedures zal worden opgeëist, acht hij het verlenen van een voorschot alleszins gerechtvaardigd in het licht bezien van een schadebeperkend effect.

De eisessen willen die voorschotten namelijk aanwenden om activiteiten te ontwikkelen, die de verwerking van het ondergane misbruik kunnen vergemakkelijken of in elk geval een positieve bijdrage aan het herstel kunnen leveren. Los van nader te ontplooiende activiteiten tot herstel vindt de rechtbankpresident

„Het zijn afgrijselijke verhalen,” zei Van Meer ten slotte in een doodstille zaal. „Ik geloof dat de eisende partijen een vreselijk leven hebben doorgemaakt en nog doormaken. Maar zolang niet vaststaat dat F. dit heeft veroorzaakt, bepleit ik terughoudendheid in kort geding.”

Aan het eind van de vier uren durende zitting gaf Van der Weij het woord aan de eisessen. Zij zeiden bang te zijn dat ze

weer niet geloofd zouden worden. „Ik heb het van begin af aan tegen dokters, de politie en verpleegsters gezegd, maar ze geloofden me niet.” Van der Weij zal proberen volgende week vrijdag uitspraak te doen, maar kon niet beloven dat hij zich dan door het twee kilo zware dossier - hij had het op een weegschaal gelegd - heen heeft geworsteld.

dent dat de eisessen de toewijzing ook mogen beschouwen als genoegdoening, versterking van het zelfrespect en erkenning van slachtofferschap en aangedaan onrecht.

Gezien de ernst van het gepleegde seksueel misbruik en het feit dat de eisessen tot op heden - vele jaren na het misbruik - nog nauwelijks erkenning hebben gevonden voor het hen aangedane leed, acht hij het tenminste meer dan aannemelijk dat zij nog steeds lijden onder krenking van zelfrespect en rechtsgevoel.

Mr. Van der Weij zegt dan ook in zijn vonnis, dat een door de rechter bevolen betaling van een voorschot op een uiteindelijk schadevergoeding als een geschikt middel moet worden gezien om dat lijden voor de toekomst te verzachten.

Ook al is de vroegere directeur van de Heldringstichtingen nu op een uitkering aangewezen, desondanks vindt de president de toewijzing van de voorschotten van elk 3000 gulden alleszins gerechtvaardigd.

(ANP)

tingservaring in haar jeugd na te spelen voor een videocamera. De psychiater verwondde haar daarbij met een mes in been en pols.

De verkrachtingen speelden zich, aldus de verklaringen van de eisessen, altijd achter de afgesloten deur van de kamer van F. af. Hoewel er genoeg geruchten circuleerden in de Heldringstichtingen, werden deze door het personeel doodgezwegen.

Twee van de vier aanwezige eisende vrouwen in het kort geding konden hun emoties niet bedwingen toen de gebeurtenissen uit het verleden ter sprake kwamen. Zij barstten in tranen uit, toen hun raadslieden hun verhaal vertelden.

Advocaat Van Meer had een verklaring voor de afwezigheid van de oud-directeur. „Hij wil niet nog meer emoties losmaken. Hij blijft volhouden dat hij niets gedaan heeft. Daarvoor worden op dit moment getuigen a décharge bij de rechter-commissaris gehoord. Het zou namelijk ook kunnen zijn, dat de aanklagers, vanwege hun vreselijke jeugdervaringen op het moment dat zij binnenkwamen bij de Heldringstichtingen, F. als zondebok voor de rest van hun leven aangenomen hebben”.

De advocaat zei het kort geding onjuist te vinden. „We zijn bezig met een halve strafzaak, terwijl de schuld van mijn cliënt nog lang niet vaststaat”.

Rechtbank-president mr. L. van der Weij doet op zijn vroegst 10 november uitspraak. (ANP)

Van der Graaf: 'Angel is eruit' Homo-motie door synode afgezwakt

DOORN (GPD/ANP) — "De angel is eruit", meent ir. Jan van der Graaf, secretaris van de Gereformeerde Bond, over de uitspraak van de hervormde synode over de omstreden homo-motie. De synode besloot vrijdag na uitvoerige discussie beraad met algemene stemmen de afwijzing van tucht jegens homoseksuelen af te zwakken tot "een appèl op plaatselijke gemeenten om geen tucht toe te passen".

In de rechterflank van de Hervormde Kerk was na het synodebesluit van juni grote commotie ontstaan over de motie van diaken Te Velde uit Paterswolde. Door tucht jegens homoseksuelen af te wijzen, zouden plaatselijke gemeenten gedwongen worden tot een visie op homoseksualiteit die in orthodoxe ogen niet strookt met wat de Bijbel zegt. Doordat de uitspraak is teruggebracht tot een appèl, is volgens Van der Graaf de vrijheid van de plaatselijke gemeente gewaar-

borgd. "Een appel kun je naast je neerleggen".

Het besluit dat de hervormde synode nam, vraagt van gemeenten wel grote behoedzaamheid. Zo wordt een aantal vragen geformuleerd waarover kerkeraden zich moeten verantwoorden voordat ze tucht oefenen. Tevens besloot de synode een commissie in te stellen die verder gaat studeren op wat Bijbel en theologie te zeggen hebben over seksualiteit in het algemeen en homoseksualiteit in het bijzonder.

De Raad voor Kerk en Theologie krijgt een opdracht voor een studie over de betekenis van de kerkelijke tucht. Het rapport van de studiecommissie homoseksualiteit dat in juni min of meer onder de tafel was verdwenen door de motie-Te Velde, zal alsnog bewerkt worden voor gebruik in de gemeente, te zamen met een verslag van de synodediscussie.

Met haar uiteindelijke besluit vond de synode een middenweg tussen de twee uiterste mogelijkheden die zich in de vorm van enkele moties aandienen: het besluit van juni intrekken (waar 16 van de 56 synodeleden voorstemden) of het besluit laten zoals het was (slechts vier voorstemmers).

Het synodebestuur had voorgesteld de motie van 16 juni uit te leggen als "een oproep tot uiterste terughoudendheid met tucht", maar dat werd door verschillende afgevaardigden uitgelegd als een te grote stap terug.

Kerkelijk hoogleraar dr. G. H. ter Schegget uit Leiden had vooraf de hoop uitgesproken dat de synode geen stap terug zou doen. "De vorige keer zijn we een stapje verder uitgekomen dan we verwachten. Dat is dan de wind van de Heilige Geest in de rug geweest", zei hij, onder luid misbaar van behoudende synodeleden. "Hoe schoon", aldus Ter Schegget, "is het dat we in de Kerk eindelijk weer 's een conflict hebben dat het waard is om het te hebben. Het was de laatste tijd maar een saai boel in de kerk".

'Hetero-norm in hervormde kerk moet weg'

SOEST (ANP) — De hervormde synode moet aangeven, of zij af wil van de situatie dat homoseksuelen binnen de kerk de norm bepalen. Alleen dan wordt duidelijk, of er in de Hervormde Kerk ruimte is voor homoseksuelen, zo meent de werkgroep 'Potten en theologie'.

De hervormde synode bespreekt vrijdag de opschudding die is ontstaan naar aanleiding van de aanneming door de synode in juni van de motie-Te Velde, waarin de kerkeraden worden opgeroepen elke tuchtmaatregel tegen homoseksuelen achterwege te laten.

Nadat onder meer uit de Gereformeerde Bond binnen de Hervormde Kerk met verontwaardiging op het aannemen van de motie was gereageerd, gaf het synodebestuur een verklaring uit. Daarin werd beklemtoond dat de motie vooral moet worden uitgelegd als een "uiterste oproep tot terughoudendheid" met tuchtmaatregelen tegen homoseksuele gemeenteleden.

In Utrecht wordt morgenavond een gebedsdienst gehouden ter ondersteuning van de motie-Te Velde. De dienst is georganiseerd door de vereniging van rooms-katholieke homoseksuelen Dignity en het Christelijk Homo Jongeren Contact (CHJC).

1 & A N D E R

NRC 22

Een tijd geleden hield ik een toespraak voor de homoseksuele medemens. Die ging ongeveer zo.

Wanneer kwam je er voor het eerst achter dat je homoseksueel was? Wat ging er door je heen toen je dat ontdekte? Hoe lang heeft het geduurd voordat je het aan iemand durfde vertellen? Heb je je in het begin misschien nog een beetje — een klein, klein beetje — tegen je neigingen verzet? Wou je misschien helemaal niet 'anders' zijn? Zie daar een aantal vragen waar de wroeters en wormen in de onderbuik van ons persoonlijk leven altijd zo graag mee aankomen. Hoe ontdekte je het precies? Wanneer deed je 'het' voor het eerst, waar en met wie? Daar worden ze al wat onbeschaamder.

Persoonlijke vragen beantwoorden doe je alleen bij de politie. Maar dat besef je niet zo snel als een van die wroeters je met zulke verzoeken — nee, eisen — om informatie bombardeert, jengend om intieme informatie, klaar om je strafblad in te vullen. Je hebt immers bij hen om hulp aangeklopt, om troost, omdat je je zwak voelt. Braaf geef je antwoord op hun vragen.

Je bent eenzaam. Je wordt geplaagd op school. Je hond is overreden. Je nieuwe fiets is zoek. Dat alles ligt aan je homoseksualiteit. Dat weet je zeker. Er zijn er wel duizenden die eenzaam zijn, ook je buurjongen rechts en je buurjongen links worden geplaagd op school, de kat van tegenover is overreden en je neef is al zijn tweede fiets kwijtgeraakt, maar jij bent homoseksueel. Vandaar. Knorrend maken de wroeters gebruik van je zwakte en verwarring. Ze horen je uit. Je bent bereid toe te geven dat je tienmaal homoseksueler bent dan je ooit zelf had gedacht.

Ik kwam er al heel vroeg achter, stamel je. Toen ik vier jaar was. Ik voelde me een verstoteling — geef je toe — toen ik het ontdekte. Heel lang heb ik het aan niemand durven vertellen. Ik vocht als een leeuw tegen mijn neigingen, niet alleen voor het slapengaan, maar de hele dag en een flink stuk van de nacht door. Ik wou altijd zo graag 'gewoon' zijn, jank je zachtjes. Zo hele-

GERRIT KOMRIJ

maal net als alle anderen. Voor je het weet zijn je antwoorden net zo melig als de vragen van degenen die je uithoren. Ineens flap je er alles uit. Hoe je het precies, maar dan ook precies ontdekte. Dat je 'het' voor het eerst deed toen je twaalf jaar, drie maanden en achten-twintig dagen oud was. In de hangmat achter de oude watermolen. Met Jan-Kees. Dat allemaal omdat je je zielig voelt. Je gedraagt je als de dief die, omdat hij aan erge kiespijn lijdt, de tandarts opbiecht waar hij de buit heeft verstoppt. Kom nu. Wat heeft zo'n wroeter met je seksualiteit te maken? Wat gaat zo'n worm jouw persoonlijke leven aan?

Bezorgen ze je soms jouw fiets terug? Maken ze dat jouw hond weer kwispelt en vrolijk tegen je op springt? Nu dan. Veel homoseksualiteit bestaat alleen door de ongezone nieuwsgierigheid — al of niet beroepsmatig — van anderen. Veel homoseksualiteit is alleen hun kanspreek- en kwakzalversreflectie van homoseksualiteit. Me een beetje 'anders' voelen om dan meteen een wildvreemde toe te roepen dat je homoseksueel bent, ik zou me daar gek zijn! Zich een beetje zielig voelen en schele hoofdpijn hebben en dan tegen een Begrijpend Mens er uitflappen dat je een nicht bent. Hemel.

Ik zou een aspirientje nemen. Twee aspirientjes. Maar nooit, nooit zou ik me er toe laten verleiden tegen iemand die het niets aangaat en die er alleen rapporten en dossiers mee vult op te biechten wanneer ooit, waar precies en met wie exact. En hoe het voelde. En waarom het kwam.

Ik geef toe, ik heb het gemakkelijk. Ik kan zulke dingen ook niet bekennen. Want ik heb zulke bekentenissen niet. De eerste en enige schok die ik me uit mijn jeugd herinner was de schok op het moment dat ik er achter kwam dat er mensen bestonden die niet homoseksueel waren. Eerst ontdekte ik er één van dat soort, en al snel meer. En nog meer.

Goeie God, de wereld leek wel vergeven van zulke vreemde wezens! Hoe was het mogelijk dat ze deden wat ze beweerden te doen!

Dat zei ik dus enige tijd geleden zo ongeveer. Je hebt wat voor de homoseksuele medemens over of niet.

Bovendien: een pirouette op zijn tijd, met je kokette muts op, daar vergaat de wereld niet van. Maar ik moet eerlijk zeggen, ik vraag me steeds vaker af of er wel homoseksuelen bestaan. Er is van een vloeiende lijn tussen heteroseksualiteit en homoseksualiteit sprake, en het valt vooral de verstokte heteroseksueel aan te rekenen dat hij krampachtig en kunstmatig een scheidsval in stand houdt.

Daar heb je hem weer, zult u zeggen. Weér de heteroseksuelen als vreemde wezens. Nee. Ook heteroseksuelen bestaan niet.

Hoe kan het bij voorbeeld dat Martinus Nijhoff enkele van de mooiste homo-erotische gedichten uit onze literatuur heeft geschreven? Ik bedoel zijn *Florentijns jongensportret* en *Het veer* (Sebastiaan!); maar zelfs aan het langere gedicht *Water* met zijn Hofmannsthalachtige dubbelgangersmotief en de uit het decadente symbolisme zo overbeken- de ontmoeting tussen een ik en zijn spiegelbeeld ontbreekt een zekere homo-erotische geladenheid niet. Wie loopt er anders een man (dubbelganger of niet) stiekem achterna naar een kapsalon?

Toch was Nijhoff bij mijn weten niet homoseksueel, al 'had' hij als gymnasiast iets met Victor van Vriesland — ze lazen niet alleen samen Verlaine en Wilde, maar de briefwisseling suggereert ook een lichtsadistisch incident — en al was hij met een lesbische getrouwd. Ook herinner ik me eens gelezen te hebben dat Nijhoff rondliep met het plan voor een studie waarin hij ons zou gaan bewijzen dat Potgieter homoseksueel was.

Maar verder? Een goed dichter is een illusionist. Hij grossiert niet in bekentenissen. Wellicht herkennen we aan een behoefte tot eerlijk opbiechten en een braaf-stamelende trots op eigen 'ongewoonheid' weldra de laatste homoseksuelen.

Homoseksuelen en hun kinderen

(Van onze rtv-redactie)

HILVERSUM — Voor homoseksuelen met een kinderwens, zoals het in vakjargon heet, is de afgelopen tien jaar veel veranderd al is adoptie door homoseksuelen niet mogelijk en hebben niet-biologische homoseksuele ouders juridisch niets te zeggen over het kind dat zij opvoeden. In 'Voorbij de hoeksteen', dat zondagavond wordt uitgezonden, heeft de Ikon een aantal homo-ouders met hun kinderen geportretteerd.

De meeste kinderen van homoseksuelen zijn in een huwelijk verwekt en na de scheiding bij de homoseksuele vader of moeder blijven wonen. In de film worden de vooroordelen waarmee zij te maken kregen verwoord door de kinderen. Bijvoorbeeld door Anneloes die ervoor koos bij haar vader te blijven: "Er waren veel mensen die vonden dat mijn vader als homo geen kinderen kon opvoeden. En vaak verwachtten ze dat ik ook homo zou worden. Dan wilde ik vooral bewijzen hoe goed het kan gaan."

Jesse, die samen met haar broer bij haar homoseksuele vader woont, schreef in de schoolkrant: "Mijn ouders zijn gescheiden. Ik woon bij mijn vader en die is homo. Mijn moeder is les-

HANS ARTZ met zijn dochter Jesse.

bisch en studeert. Ze deed het om maar van het gepest af te zijn. Want als je vader homo is zul jij het ook wel zijn. Jesse zit er niet mee. Het is nou eenmaal zo.

'Voorbij de hoeksteen' belicht ook de strijd van de homoseksuele ouders die na zoveel jaar huwelijk moesten toegeven dat ze het homo-zijn niet konden uitbannen. Zoals Gradi Hendriks

die bij haar tweede bevalling verliefd werd op haar verloskundige en daardoor geleidelijk aan bewust van haar lesbische geaardheid.

Voor mensen met een homoseksuele relatie is het krijgen van een kind niet zo vanzelfsprekend. De laatste jaren zijn daar echter wel veranderingen in gekomen door de opkomst van draagmoeders en zaadbanken. Voor mannen is het vrij gemakkelijk een kind te erkennen. Het juridisch regelen van de doedij en ouderlijke macht is te doen, omdat het kind is verwekt in een ogenschijnlijk heteroseksuele relatie.

Bij twee vrouwen is dat niet mogelijk. De andere vrouw, de niet-biologische moeder, kan geen voogd worden. Als de moeder van het kind overlijdt is de andere vrouw afhankelijk van de familie van de biologische moeder. In de film wordt dit probleem slechts zijdelings aangestipt. De Ikon heeft later op de avond, om 22.57 uur, een programma gepland waarin dit soort aspecten meer uitgediept zullen worden. 'Voorbij de hoeksteen' wil vooral laten zien dat homoseksuele ouders niet wettelijk verschillen van andere opvoeders.

(Nederland 3, 20.40 uur) UN

SCHELWUW 1
NOV/DEC

16 november verschijnt op de Nederlandse boekenmarkt het boekje "MIJN BEURT Leerlingen over hun homoseksuele docent".

De homogroep van de ABOP (Algemene Bond van Onderwijzend Personeel) bedacht samen met de Landelijke Werkgroep Wet Gelijke Behandeling, dat het weer eens tijd werd ook in boekvorm een steentje bij te dragen aan de discussie rond de anti-discriminatiewet. Dit bleek helemaal een goede gedachte toen er via de Emancipatieraad en de gemeente Utrecht een flinke subsidie binnen te halen viel en tegelijkertijd studenten van Homostudies in Nijmegen bereid bleken al het uitvoerende werk gratis en voor niks op zich te nemen.

Doel van het boekje is, aldus het persbericht, bij te dragen aan een positieve beeldvorming rond de homoseksuele docent. Er blijken nog steeds bij een hoop mensen vooroordelen en angsten te bestaan die niets te maken hebben met de hedendaagse praktijk op Nederlandse scholen.

Het middel dat de samenstellers hiervoor kozen is even simpel als doeltreffend. Driehonderd leerlingen van middelbare scholen in Nederland, waarvan bekend was dat ze een homoleerkracht hebben, werden buiten school om benaderd met het verzoek, openhartig hun verhaal over die leerkracht op te schrijven. Uit al deze verhalen werden fragmenten geselecteerd die een zo compleet mogelijk beeld geven. Dus niet alleen de positieve verhalen kwamen aan bod, maar ook verhalen waaruit blijkt hoe diepgeworteld een aantal vooroordelen nog zit, en die glashelder aantonen hoe noodzakelijk het is spoedig tot een compromisloze wet gelijke behandeling te komen.

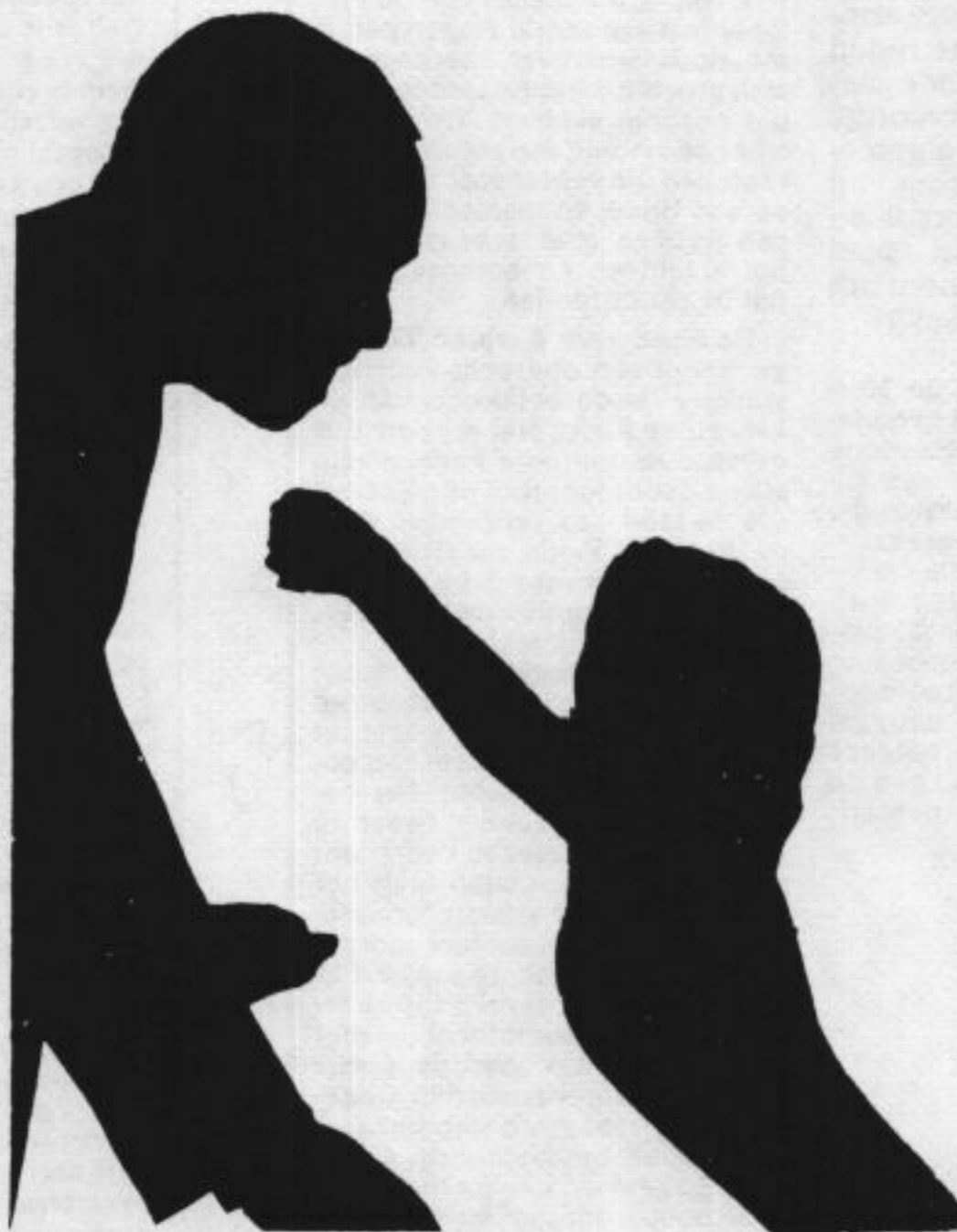
Bij de samenstelling van het boekje deed zich echter een probleem voor dat niet vermeld is in het persbericht. Toen na verloop van tijd het grootste gedeelte van de verhalen binnengekomen was bleek er naast de positieve verhalen, en de verhalen die getuigden van een vooroordeel nog een derde categorie verhalen te bestaan. Voor zover nu valt na te gaan is na een korte discussie besloten deze verhalen niet in het boekje op te nemen. ABOP, Landelijke Werkgroep en de studenten besloten dat de verhalen uit de derde categorie niet pasten in hun 'zo compleet mogelijke beeld' van homoseksuele docenten in het onderwijs en spraken verder af publicitair geen ruchtbaarheid te geven aan het bestaan van deze verhalen.

Scheluw wist de hand te leggen op een deel van deze verhalen, en tot onze verrassing blijken deze stukjes scholierenvlijt niet van het genre; 'de leraar zit aan me' te zijn. Integendeel, lees zelf maar. Voor degenen die na het lezen hiervan nog geïnteresseerd zijn in de hedendaagse praktijk op Nederlandse scholen is het boekje vanaf half november te koop in de -ongetwijfeld- betere boekhandel.

Tekst: W.

G E L I J K E

B E H A N D E L I N G

MIJN BEURT leerlingen over hun homoseksuele docent

■ Eigenlijk vind ik hem verschrikkelijk preuts. Bij een gymleraar zou je toch verwachten dat hij wat gewend is, maar hem zie je nooit in de kleedkamer. Meteen na de les gaat hij naar de leraarskamer en als de laatste zich omgekleed heeft durft hij pas weer de kleedkamer in. Ik snap niet waarom hij zo bang is.

We zijn op een gegeven moment met z'n allen in de doucheruimte gaan zitten en hebben ons stilgehouden totdat hij dacht dat de kust veilig was. Toen hij binnenkwam kwamen wij meteen, druk ons met handdoeken afdrogend, uit de doucheruimte de kleedkamer binnen. Dat vond hij niet zo leuk. Eerst liep hij nog naar zijn eigen kleren, en het leek of hij zich ook ging omkleeden. Toen bedacht hij zich en ging weer weg. Terug naar de leraarskamer.

Robert (17) over André (27)

■ We stonden gewoon een beetje in de gang te vrijen en deden niemand kwaad. Het was trouwens boven en de conrector was nog langsgelopen en had Willem-Jan nog even plagerig in z'n schouder geknepen voordat hij de trap afliep. Toen kwam Gerard langs. Meteen toen hij ons zag liep hij naar ons toe en zei dat we daar mee op moesten houden. We waren nogal verbaasd, want hij gaat alleen maar over de lagere klassen en we trokken ons er dus niks van aan. Willem-Jan zei: Waar bemoei je je mee, en we gingen gewoon door.

Gerard stond nog even te kijken, wou weer weglopen, maar viel toen opeens Willem-Jan van achteren aan, gooide hem op de grond en begon hem te schoppen. Ik wist niet wat ik moest doen, maar toen kwam de conrector naar boven rennen en hij pakte Gerard beet en trok hem mee naar zijn kamer. Toen kwam hij terug en zei dat we naar buiten moesten gaan. Willem-Jan mankeerde niks maar was wel erg geschrokken.

Gerard is toen vrij snel naar een andere school gegaan. Hij kon ook niet erg goed orde houden in zijn klassen.

Evelien (16) over Gerard (39)

■ Maarten is behoorlijk open over zijn seksualiteit. Volgens hem is het goed over persoonlijke dingen te kunnen praten, en je moet er ook geen doekjes om winden. Hij kwam een keer de klas binnen en zei toen; sorry jongens ik ben een beetje moe, maar gisteren kwam Niels nogal laat thuis en toen is het daarna nog extra laat geworden. Over zijn vriend praat hij heel vanzelfsprekend en natuurlijk. En soms maakt hij zelfs grapjes. Hij zei een keer; gisteren was het Niels, eens kijken wie ik vandaag een mondelinge beurt zal geven.

Ik ben het denk ik wel met hem eens. Ik moet eerlijk zeggen dat sexualiteit voor mij nog niet zo iets is waar ik gemakkelijk over praat en dat ik dat best wel beter zou willen leren.

Maar er is iets aan de hand. Wij weten allemaal dat Maarten alleen woont en dat Niels niet bestaat.

Niemand durft tegen hem te zeggen dat we dat allemaal weten.

Anja (16) over Maarten (32)

■ Vlak voor het tweede schoolonderzoek kon ik het niet meer. Het was allemaal veel te veel en te zwaar en dat kwam vooral door alle wiskunde die in bijna ieder vak zit. Met mijn ouders kon ik er ook niet over praten, die hadden het er alleen maar tegen de familie over dat hun dochter medicijnen zou gaan studeren en niet meer in de winkel hoefde te staan. Maar ik kon het niet, het was veel te moeilijk. Alle cijfers en formules kwamen op me af en ik voelde me langzaam gek worden. Ik moest iets doen. In de middagpauze ben ik toen helemaal wanhopig naar de decaan gegaan.

Ik liep de trap op naar haar kamer. De deur stond half open, ze zat achter haar bureau. Ik klopte en vroeg nog met de tranen op m'n gezicht of ik binnen mocht komen om te praten. Ze keek me eerst heel open aan. Toen veranderde haar blik en zei ze kort: Ga weg. Ik weet wat je wil, ik wil je niet spreken. Ga weg.

Willy (17) over Astrid (42)

■ Het is gewoon heel simpel. Als je een jongen bent krijg je altijd meer punten dan als je een meisje bent. Hij rekent bij mij dingen fout die hij bij een van de jongens uit de klas bijvoorbeeld maar half fout rekent. Of hij telt op het eind het bij de jongens zo op dat je nog net een zes hebt en dat doet hij bij de meisjes niet.

Als je iets dat hij fout rekent dan met hem wil praten dan zegt hij altijd: "Fout is fout. Leer je goed, dan presteer je goed".

Marianne (15) over Andries (51)

■ Ik weet dat jullie me voor het schrijven van dit stukje benaderd hebben via Peter. Leuk idee is dat om een onbevange verhaal over je eigen leraar te schrijven, terwijl je weet dat hij over je schouder meeleest. Moet ik het nou over mijn leraar hebben die de volgende week weer een gewoon opstel van mij moet beoordelen? Over een maand hebben we mondeling examen en nu moet ik even spontaan schrijven wat ik van mijn examiner vind?

Nou ik zal het zeggen ook.

Dat Peter mij heeft laten vragen vind ik een vorm van machtsmisbruik. Ik denk dat dit voor de zoveelste keer aangeeft dat hij niet weet wat hij doet, dat hij zijn manier van leven en de rechtvaardiging daarvan belangrijker vindt dan de verantwoordelijkheid die hij tegenover zijn leerlingen heeft. WE ZITTEN NIET IN EEN GELIJKWAARDIGE POSITIE, MAAK DAN OOK GEEN MISBRUIK VAN JE MACHT. Eigenlijk toont deze actie maar één ding aan: dat homo's hun homo zijn belangrijker vinden dan hun taak en verantwoordelijkheid over mensen die kwetsbaar zijn.

Dit wordt een slecht mondeling.
Jannie (18) over Peter (35)

■ Ik vind hem vreselijk kinderachtig. Iedereen weet dat hij homo is, maar hij doet alsof het niet zo is. Hij praat er niet over, maakt er geen grapjes over en laat nooit iets van zichzelf zien.

Op het derde lustrum feest van onze school, kwamen alle leraren die niet getrouwd waren met hun vriend of vriendin, behalve hij.

Als wij hier nou in een of ander achterlijk Christelijk dorp woonden en op een SGP-school zaten, dan zou ik het nog wel kunnen begrijpen. Maar dit is het Allende College, we zitten hier midden in de stad en de school staat er om bekend dat we een blowende conrector hebben en dat je als leraar niet meteen van school gestuurd wordt als je een keertje met een leerling naar bed gaat. Hij doet alsof we in de middeleeuwen leven.

Toen mijn broer in de eindexamenklas zat hebben ze hem op de laatste lesdag recht op de man af gevraagd of hij homo was. Weet je wat hij toen zei? Eerst werd hij rood en toen zei hij hakkellend dat hij bi-sexueel was.

Lennard (14) over Stef (28)

MUN BEURT: Leerlingen over hun homoseksuele docent.
SUA/De Woeifrat 115,50
ISHN 90 70464 96 2

■ Als je het echt aan mij vraagt vind ik niet dat hij voor de klas zou moeten staan. Als je gewoon een beetje stevig in je schoenen staat is er geen probleem. Maar juist jongens die wat onzeker zijn, daarvoor is hij niet goed. En ik bedoel dan niet zo iets flauws als dat hij ze zou verleiden en ze dan het bed in lokt. Nee het is veel subtieler. Hij heeft een soort charme, kan heel vriendelijk zijn en ook heel aardig, maar tegelijkertijd heb je als leraar ook een machtspositie. Nu is dat iets heel normaal dat voortvloeit uit de verhouding die er is tussen leraar en leerlingen, maar als leraar moet je daar geen misbruik van maken. Hij doet dat wel en als je het niet door hebt dan denk je: goh, wat een aardige vent.

Martijn (17) over Willem (32)

Report says judge didn't show bias against gays

SEATTLE TIMES
United Press International 4/1/89

DALLAS — State District Judge Jack Hampton, who described two homosexual murder victims as "queers" trying to pick up teen-age boys, violated the judicial conduct code by discussing the case with reporters but did not show bias or discredit the judiciary, a special master ruled.

Robert R. Murray, a retired appeals court judge from San Antonio, ruled yesterday that Hampton should not have discussed the murder case of Richard Lee Bednarski, 18, of Dallas, with a reporter.

Bednarski faced a maximum sentence of life imprisonment for the shooting deaths of two men but was sentenced to 30 years. Hampton told the reporter last December he considered the victims' homosexuality as a factor in his sentencing decision.

"These homosexuals, by running around on weekends picking up teen-age boys, they're asking for trouble, they really are," Hampton told the reporter. "I don't care much for queers cruising the streets picking up teen-age boys."

Despite those comments, Murray ruled that Hampton "would be impartial in any case that came before him," including those involving homosexuals.

The recommendations by Murray, who was appointed to hear the case by the Texas Supreme Court, will be forwarded to the State Commission on Judicial Conduct.

Hampton declined comment on the report, saying, "I'm not talking to any reporters anymore."

The report angered William Waybourn, president of the Dallas Gay Alliance, who said Murray incorrectly reported that the victims were soliciting sex when they were killed.

LETTERS TO THE EDITOR

Parks department wrong to get involved with dance

I am very much opposed to the city parks department giving financial support to a dance for gay teens.

Roger Sandon (editor of The Guide, a newspaper for gays) claims that this dance is "crisis intervention" because the gay youth suicide rate is three times higher than it is for other youth. Baloney. This dance is just another opportunity for lustful gay men to prey on the weak minds and bodies of confused youth.

More confusion, more heartache and more disease spread is the inevitable outcome of such a dance. The Seattle Parks Department should not have been involved.

4/1/89 SEATTLE P-1 Gary Hauptli
Seattle

GAY TEEN DANCE

Once elected, public officials make some strange decisions

So Seattle Department of Parks and Recreation sponsored a dance for young homosexuals and their friends. Am I surprised? Not in the least. There was a day, but not any more. The reason is that I have finally muddled through the complexity of what happens to ordinary people making the transition to public official.

It's sort of on the order of the old movie "Damn Yankees," wherein the baseball players exchanged their souls for power and favors. Apparently when elected or appointed, brains are automatically exchanged for positions and titles.

Unfortunately, having all this insight doesn't make such decisions any more tolerable. I may not be surprised, but I am sickened.

Now that this committee has become active in sexual-help activities, a word of caution. On the heels of the recent sexual mutilation of a small boy, I would suggest the next social function planned for a specific minority group, should not be for child molesters.

Lavonne Anderson
Centralia

Anonieme getuige strijdig met recht op eerlijk proces

De behandeling van een gerucht makende drugszaak voor de Arrhemse rechtbank is uitgelopen op een hevig conflict tussen de verdediging en het openbaar ministerie over de rol van anonieme getuigen.

door
gijs schreuders
juridisch medewerker

De advocaat van de verdachte — tegen wie veertien jaar is geëist wegens het organiseren van een heroïnelijn — heeft zelfs een kort geding tegen de Staat aangespannen om de officier van justitie te dwingen ver anoniem zijn gebleven, op te roepen als getuigen. De officier weigert, de advocaat steijgt. De een wil de anonimiteit van de getuigen waarborgen, de ander noemt het een grondrecht van ledere verdachte om diegenen die

hem verdacht maken te kennen. Het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens geeft immers elke burger tegen wie een strafvervolgning is ingesteld, het recht de getuigen a charge te ondervragen.

Kafka

De strijd rond het gebruik van anonieme verklaringen woedt al vele jaren. Er staan twee uitersten tegenover elkaar. De ene partij schildert een nachtmerrie die aan het werk van Kafka doet denken: morgen wordt u onschuldig veroordeeld op grond van oncontroleerbare laster door geheime aanbrengers. Dat is het risico van het gebruik van anonieme getuigen. Niet alleen hun naam, maar ook hun betrouwbaarheid en hun motieven blijven verborgen. Verdachte en advocaat kunnen de afgelegde verklaringen onmogelijk ontzenuwen, want zij mogen de getuigen niet ondervragen. Voor een vervolging wegens meelnee hoeven degenen niet te vrezen. De verdediging wordt onmogelijk, het proces eindigt automatisch in een be- wezenverklaring. De andere partij voert aan, dat de rechtsstaat tot een bespotting wordt gemaakt, als getuigen uit vrees voor repres-

sallies door nietsontziende onderwereldfiguren moeten afzien van het afleggen van verklaringen. Van vervolging en bestrafing van zware criminelen komt dan niets terecht. De politie van Amsterdam klaagde vorig jaar dat zij de be- wijslast tegen drugshandelaren moeilijk rond kan krijgen, omdat de getuigen voortdu- rend worden bedreigd. De politie was er toe overge- gaan informanten alleen nog onder nummer te horen, zodat hun naam zelfs in geen enkel proces-verbaal voorkomt. Ver- volgens bleken de drugshandel- laars buiten te posten als er verhoren bij de rechter-com- missaris plaatsvonden. De ge- tuigen werden opgewacht en mishandeld in de parkeergra- ge. De politie gebruikt nu ge- blindeerde busjes om mensen af te voeren als zij een verkla- ring hebben afgelegd, maar de bedreigingen gaan door.

Wraak

De anonimiteit van getuigen wordt aanvaard om mensen te beschermen die anders wraak hebben te duchten en hun le- ven niet zeker zouden zijn. Ook zou het werken met undercover-agenten — tegenwoordig ook in ons land een geaccep- teerde methode — weinig zin-

vol zijn als hun verklaringen niet mogen worden gebruikt voor de bewijsvoering. Als de getuigen buiten beeld moeten blijven, wordt het be- wijsmiddel tijdens de recht- zaak gevormd door een proces- verbaal dat de politie of de rechter-commissaris van de anoniem afgelegde verklaring hebben opgemaakt. Met be- wijs 'van-horen-zeggen' heeft de rechtspraak in ons land sinds 1926 nooit moeite gehad. Wel is het gebruik van ano- nieme getuigenverklaringen aan meer beperkingen onder- hevig dan ander bewijs- van- horen-zeggen. In 1984 erkende de Hoge Raad voor het eerst dat behoeftzaamheid toch wel geboden is. Aan de rechter die anoniem afgelegde verklarin- gen als bewijs gebruikt, werd sindsdien de eis gesteld dat het vonnis een verantwoordelijk moet bevatten van het gebruik van anonieme belastende ver- klaringen als de verdediging de juistheid van die verklarin- gen betwist. Maar veel stelde deze eis in de praktijk niet voor.

Het aantal zaken waarin ge- tuigen zich betrapen op hun vrees voor repressies, nam hand over hand toe. Dit zou wel begrijpelijk zijn als het in al deze gevallen om de berech-

ting van internationale drugs- handel of andere vormen van meedogenoze criminaliteit zou gaan. Anonieme verklarin- gen doken echter ook steeds meer op in steurnfraude-zaken, waarbij de verklikker liever in het geniep blijft. Ook bij de be- rechting van inbraken en jeugdcriminaliteit hadden de verdachte en de verdediging herhaaldelijk het nakijken: de getuigen vreesden een steen door hun ruit, hun naam bleef buiten het proces-verbaal en zijzelf buiten de rechtzaal.

Moed

De burger die eraan wil mee- werken dat het recht zijn loop heeft, moet ook de moed kun- nen opbrengen met open vizier de door hem beschuldigde te- gemoot te treden en zich in de rechtzaal aan een ondervra- ging te onderwerpen. Veile advocaten, maar ook een aantal topfiguren uit het Openbaar Ministerie spraken de afgelopen jaren de vrees uit dat het evenwicht tussen het belang van de rechtshandha- ving (doelmatige opsporing en vervolging) en het recht van een verdachte op een eerlijk proces ernstig verstoord dreig- de te raken. Om twee redenen. Ten eerste verdraagt het be-

ginsel van de openbaarheid zich niet met een verhoor van getuigen uitsluitend door de politie of de rechter-commissaris. Ten tweede komt dan het beginsel in de verdrinking dat aanklager en verdediger de rechtsstrijd met gelijke wapen- nen moeten kunnen voeren. De Limburgse advocaat mr. Taru Spronken, die het voeren van de verdediging tegen ano- niem afgelegde verklaringen als een onmogelijke farce be- stempelde, maakte vorig jaar een succesvolle gang naar de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens. Het be- trof een zaak waarin zware ge- vangenisstraffen waren uitge- deeld en het bewijs uitsluitend op anonieme getuigenverkla- ringen berustte. De verdedi- ging had in het vooronderzoek wel via de rechter-commissaris schriftelijke vragen mogen stellen, maar van de 14 opgege- ven vragen waren er slechts twee beantwoord. Uit de overi- ge antwoorden had misschien de identiteit van de getuigen kunnen doorschemeren.

Een deel van de Europese Commissie bleek van mening dat anonieme verklaringen he- ternaal niet als bewijs gebruikt mogen worden, tenzij de verde- diging gelegenheid krijgt de

De veroordeelde namens wie de kwestie was aangekaart, werd onmiddellijk vrijgelaten. Twee anderen, die zes jaar uit- zaten, kwamen na een kort ge- ding op vrije voeten. Het Europese Hof van Justi- tie heeft deze zaak nu in hoog- ste instantie beslist. De uit- komst is een gevoelige tik op de vingers van de Nederlandse justitie. Het Hof elst dat Neder- land paal en perk stelt aan de rol van anonieme getuigever- klaringen als bewijs. Er is dus snelheid geboden met een wetswijziging die nauwkeurig aangeeft in welke uitzonde- ringsgevallen een — hoogstens aanvullend — gebruik van anonieme verklaringen mag worden gemaakt.

Minister Justitie houdt toch greep op politie

Van onze verslaggevers VK 8

DEN HAAG — De minister van Justitie houdt toch greep op de politie. Het departement zou aanvankelijk worden uitgekleeft op basis van het regeerakkoord. Hij krijgt een eigen budget en de zelfstandige bevoegdheid om via het Openbaar Ministerie prioriteiten in de bestrijding van de criminaliteit door te voeren. Ook neemt hij de voorbereiding van de nieuwe Politiewet ter hand.

Dit is dinsdag vastgelegd in de oprichtingsvergadering van het kabinet-Lubbers III, dat later op de dag op Huis ten Bosch door koningin Beatrix werd beëdigd. De ministers Dales van Binnenlandse Zaken en Hirsch Ballin van Justitie zijn overeengekomen het politiebeleid in gezamenlijk overleg uit te voeren.

De nadere afspraken vormen een belangrijke concessie aan het ministerie van Justitie, dat wordt geleid door de CDA-minister Hirsch Ballin. Het ministerie dreigde de zeggenschap over de politie, uitgezonderd van landelijke diensten, vrijwel geheel kwijt te raken aan Binnenlandse Zaken.

In de CDA-fractie hebben de nadere afspraken dinsdag geleid tot kritiek van verscheidene woordvoerders. Zij uitten de vrees dat de traditionele stammenstrijd tussen de beide departementen zal blijven bestaan nu opnieuw geen keuze is gemaakt uit één van de twee. Van de bedoeling de politie voor eens en altijd bij voorkeur Binnenlandse Zaken onder te brengen, is niets terechtgekomen, zo werd daar door een aantal woordvoerders uit bestuurlijke hoek vastgesteld.

De justitiewoordvoerders in de fracties zijn daarentegen opgetogen. Zij hebben meer binnengehaald dan vooraf

voor mogelijk werd gehouden. „Het Openbaar Ministerie zit sterker in het zadel dan ooit”, aldus een fractielid dat niet met name wil worden genoemd.

Formeel komt het beheer van de politie onder Binnenlandse Zaken, zo staat in de nadere verklaring. Veelbetekend wordt daarin gesproken over „beheer op afstand”. Dat betekent dat de beoogde regionale korpsen veel zelf zullen kunnen regelen. En op dat regionale niveau krijgt de officier van justitie meer te zeggen dan ooit.

Arrondissementen

De politie-organisatie is in Nederland traditioneel in tweeën opgedeeld: een gemeentepolitie voor de grotere plaatsen (Binnenlandse Zaken) en een Rijkspolitie voor de regio (Justitie). Dat wordt nu samengevoegd tot één soort regionale korpsen. Die komen overeen, zo is ook afgesproken, met de negentien arrondissementen zoals Justitie die hanteert. De drie grote steden krijgen een aparte plek.

Ook de zeggenschap is van oudsher verdeeld: Binnenlandse Zaken is verantwoordelijk voor handhaving van de openbare orde, Justitie voor strafrechtshandhaving en de bestrijding van de criminaliteit. Die verantwoordelijkheden blijven ook in de toekomst gescheiden, met dat verschil dat Justitie nu ook de middelen krijgt om leden van de regionale korpsen te „huren” voor landelijke justitiële teams.

TROUW ZATERDAG 25 NOVEMBER 1989

F-16 zocht op verzoek van justitie verdwenen slachtoffer misdrijf

Van een onzer verslaggevers
ROTTERDAM — De verken- ningsvlucht die een F-16 van de luchtmacht deze week uit- voerde boven het recreatiege- bied Spaarnwoude houdt ver- band met de verdwijning van de 61-jarige, voormalige var- kensfokker Lieuwe van der Valk uit het Friese Exmorra.

Dit heeft de Leeuwarder persoffi- cier van justitie mr. J. de Valk beves- tigd. Volgens hem is de sinds 11 november vermiste man slachtoffer van een misdrijf. Omdat er geen los- geldeisen zijn gedeponneerd, denkt hij dat het niet om een ontvoering gaat. „Er is nog weinig duidelijk, maar we vermoeden het ergste voor het slachtoffer,” zegt hij. De vlucht met de F-16 baarde op- zien. Volgens de persofficier werd de straaljager via Defensie inge- schakeld op grond van tips over de eveneens verdwenen Mercedes van Van der Valk. Een daarvan wees het recreatiegebied Spaarnwoude aan als de mogelijke plaats waar de auto moest worden gezocht. „Spaarn- woude is op een normale manier

niet te doorzoeken,” aldus mr. De Valk. „Wij wisten dat een F-16 een routine-vlucht moest maken, en hebben verzocht deze in te zetten voor het onderzoek.”

De resultaten worden geanalyseerd door justitie en het 25 man tellende recherche-bijstandsteam. Volgens De Valk kan niet worden gezegd, dat Van der Valk vermogend was: het bedrijf van het slachtoffer is anderhalf jaar geleden failliet gegaan. De vermissing van Van der Valk werd op 13 november ontdekt door zijn broer. In de woning van het slachtoffer zijn bloedsporen aangetroffen. Het huis bleek te zijn door- zocht. Twee dagen nadat de broer aangifte had gedaan, heeft de politie met een vliegtuig de omgeving van de Afsluitdijk en West-Friesland verkend. Dat onderzoek heeft niets opgeleverd. Volgens mr. De Valk heeft het openbaar ministerie besloten opening van zaken te geven omdat de pers zich 'stormachtig is gaan gedragen'. Justitie verkoos aanvankelijk geheimhouding omdat zij nu eenmaal 'achter de mogelijke daders aanzit' en om die reden het onderzoek niet wilde doorkruisen.

Hirsch Ballin wil „afgegleden” euthanasiepraktijk indammen

Van onze verslaggever **VK 23**
DEN HAAG — De euthanasie-praktijk is uit de hand gelopen. Om daar aan een eind te maken moeten de procedures binnen de medische organisatie dringend versterkt worden en moet juist niet worden gewerkt aan liberalisering. Ook moet meer nadruk worden gelegd op pijnbestrijding en het scheppen van een klimaat in de gezondheidszorg waar de mens een vrije keuze behoudt.

Dit zegt minister Hirsch Ballin van justitie in een vraaggesprek met het maandblad Manna: „In de huidige verhoudingen is het beter de bestaande strafbaarheid van euthanasie te handhaven. De aandacht zou zich beter kunnen richten op een versterking van de procedures binnen de medische organisatie om zo een uit de hand gelopen toepassingspraktijk tegen te gaan.”

Het interview, dat deze week is gepubliceerd, dateert van medio augustus. Toen was Hirsch Ballin nog geen minister. Hij is door het blad ondervraagd als „partij-ideoloog” van het CDA. De uitspraken komen op een tijdstip dat de ministers zichzelf tot de regeringsverklaring (27 november) een spreekverbod hebben opgelegd over controversiële zaken.

Volgens Hirsch Ballin is de euthanasiepraktijk in een bedenkelijke richting afgegleden. Hij heeft de indruk dat zieke mensen niet meer het onderscheid kunnen maken of zij echt in een noodsituatie zijn geraakt, of dat zij menen dat van hen verwacht wordt dat zij om euthanasie vragen. Op het moment dat euthanasie beschikbaar wordt gesteld, kan dat bovendien als alibi gelden om geen mededogen meer met een zieke patiënt te hebben.

Hirsch Ballin: „Een gevaar dat in de publieke discussie nog te veel onopgemerkt is gebleven, is de situatie waarin alleen al de mogelijkheid van euthanasie door mensen als bedreigend wordt ervaren. Al zo'n zeven jaar geleden is erop gewezen dat mensen zich niet willen laten opnemen in een verpleeg-

HIRSCH BALLIN

huis, omdat zij vrezen in een situatie terecht te komen waarin van hen wordt verwacht dat zij om euthanasie vragen. Zulke situaties en uiteraard die waarin de veelvuldig geprezen zorgvuldigheid niet meer controleerbaar is, vormen voorbeelden van het gevaar dat ik wil signaleren.”

De CDA'er vindt ook dat de beslissende rol van artsen moet worden teruggedrongen. „Het beschikbaar stellen van een levenseinde, want dat is euthanasie, brengt onontkoombaar met zich mee dat artsen zich een oordeel vormen over de zin van het leven. En dat gaat ver boven hun bevoegdheden uit”, aldus Hirsch Ballin.

In het regeerakkoord is juist afgesproken dat bij artsen een ingrijpend onderzoek wordt uitgevoerd naar de aard en omvang van de euthanasiepraktijk. Met dat onderzoek, dat de gehele kabinetsperiode in beslag moet nemen, wordt een definitief besluit over liberalisering van de euthanasiepraktijk, waarop PvdA, VVD en D66 (een forse meerderheid in het parlement) al jaren aandringen, vooruitgeschoven.

Hirsch Ballin vindt dat de bestaande strafbaarheid van euthanasie moet worden gehandhaafd. Dat standpunt

wordt breed gedeeld, ook door D66, dat destijds een eigen initiatief-wetsontwerp heeft ingediend. D66 vindt echter wel dat de vrijwaring die artsen op basis van de gegroeide rechtspraktijk toekomt, wettelijk moet worden geregeld. Bij vast omschreven zorgvuldig handelen gaan artsen dan sowieso vrijuit, terwijl zij nu afhankelijk zijn van het vervolgingsbeleid van het Openbaar Ministerie.

Kinderen

De minister werd door Manna over ethische kwesties ondervraagd. Hirsch Ballin vindt ook dat de belangen van kinderen steeds vaker ondergeschikt worden gemaakt aan die van de volwassenen. Nieuwe technieken als reageerbuisbevruchting en kunstmatige inseminatie (met anonieme spermadonors) kunnen volgens hem een goede ontwikkeling zijn voor mensen die anders kinderloos blijven, maar in een wettelijk regeling zullen waarborgen voor het kind moeten worden ingebouwd. Er moet worden vastgehouden aan het recht van een kind om eigen afstamming te kennen. „Anonimiteit is uit den boze, want dit botst met het belang van het kind.”

Hirsch Ballin vindt ook dat ieder kind het recht heeft op te groeien in gezinsverband en betreurt het dat dit vaak niet gebeurt. Hij acht dit zelfs in strijd met de rechten van de mens. „Langzamerhand zie je het kind in zijn rechten ondergesneeuwd raken. Heel duidelijk is dit te constateren in de discussie over voortplantingstechnieken. Vaak staat dan de wens van de volwassenen voorop om ongehinderd en liefst met medewerking van de instellingen van gezondheidszorg een kind te kunnen krijgen. Dat is een bedenkelijke beperking van het probleem.”

„Niet wat strekt tot het vervullen van behoeften van volwassenen behoor je hier als beslissend criterium te hanteren, maar wat nodig is voor het beschermen van de belangen van het kind”, aldus Hirsch Ballin.

DNA-plaatje is geen genenprint

In de discussie over een wettelijke regeling van persoonsidentificatie op basis van DNA-onderzoek wordt vaak voorbijgegaan aan essentiële feiten.

In het erfelijk materiaal (DNA) van alle organismen (waaronder dus ook de mens) zijn alle eigenschappen vastgelegd, die nodig zijn om gelijkende nakomelingen voort te brengen. Het DNA is een complex molecuul, dat enerzijds bestaat uit een functioneel gedeelte (omvattende de genen, waarin alle genetische informatie voor die eigenschappen van een individu liggen opgeslagen) en anderzijds uit een niet-coderend gedeelte (zonder genen). Bij de mens is het overgrote deel (meer dan 95 procent) van het DNA niet-coderend. De functie van niet-coderende DNA is vooralsnog onbekend, het staat alleen vast dat hierin geen eigenschappen zijn vastgelegd.

Dit niet-coderende DNA bevat elementen die in grote blokken met wisselende aantallen kopieën voorkomen. Ook de opeenvolging van deze zogenaamde repetitieve elementen erft normaal over van ouders op kind. Wel treden hierin regelmatig veranderingen op (mutaties) en wel veel frequenter dan in het coderende DNA. In 1985 is door de Engelse onderzoeker Alec Jeffreys een methode ontwikkeld om deze natuurlijk niet-coderende genetische variatie zichtbaar te maken via een ingenieuze opeenvolging van biochemische handelingen. Deze variatie verschijnt uiteindelijk als een streepjespatroon op een fotografische plaat.

Dit patroon is voor ieder mens zo uniek, dat met de huidige omvang van de wereldbevolking de kans dat twee mensen een identiek patroon hebben

In Open Forum van 4 november trokken de advocaten J. Knap en P. Wiewel van leer tegen voorstellen om DNA-identificatie verplicht te stellen. Volgens de biologen T. van der Have en S. Menken snijdt een deel van hun argumenten geen hout. DNA-identificatie is minder bedreigend voor de privacy dan velen veronderstellen.

VK 14

verwaarloosbaar klein is (uitgezonderd een-eiige tweelingen). Met andere woorden, ieder mens heeft een genetisch vastgelegd nummer, dat verder geen enkele functionele betekenis heeft en met name niets zegt over bijvoorbeeld suikerziekte of AIDS.

Dit DNA nummer is te vergelijken met een vingerafdruk: het ribbelpatroon op een vingertop is ook in hoge mate erfelijk bepaald en uniek voor ieder individu, maar heeft verder alleen de functie om de „greep” op vastgehouden voorwerpen te vergroten. Vandaar dat Jeffreys de term DNA-vingerafdruk introduceerde en hiermee direct de betekenis van zijn methode heeft aangeduid. De term „genenprint” is dan ook onjuist als de DNA-vingerafdruk bedoeld wordt.

Aangezien bij het maken van een DNA-vingerafdruk specifieke biochemische methoden worden toegepast, is het relatief eenvoudig hiervoor een strict protocol te ontwerpen. De combinatie van noodzakelijke handelingen en

stoffen is specifiek en exact te omschrijven en is inmiddels in een patent vastgelegd. Hiermee kan voorkomen worden dat lichaamsmateriaal gebruikt wordt voor een uitgebreide analyse van het coderende gedeelte van het DNA en daarmee voor oneigenlijk onderzoek naar erfelijke ziekten, dat naar onze mening voor dit doel ontoelaatbaar is.

Vingerafdruk

Overigens, de uiterlijke kenmerken van ieder mens (gelaatsstrekken, haaren oogkleur) zijn eigenschappen die erfelijk bepaald zijn en vastliggen in grote aantallen genen. Het precieze aantal genen dat hierbij betrokken is en hun plaats in het DNA is grotendeels onbekend. In het huidige paspoort zijn deze openlijk zichtbare genetische eigenschappen vastgelegd en algemeen wordt aanvaard dat ze buiten de persoonlijke levenssfeer vallen.

Concluderend kan gesteld worden dat een DNA-vingerafdruk geen informatie geeft over eigenschappen die tot de persoonlijke levenssfeer (privacy) behoren. Of een dergelijk onderzoek toelaatbaar is met betrekking tot de grondwettelijke beschermde lichamelijke integriteit is in eerste instantie een zaak voor de rechter, maar ons inziens zijn er geen steekhoudende argumenten aanwezig om een DNA-vingerafdruk anders te beoordelen dan de klassieke vingerafdruk.

TOM VAN DER HAVE
 STEPH MENKEN

Schrijvers zijn respectievelijk populatiegeneticus en evolutiebioloog

de Volkskrant VAN WOENSDAG 15 NOVEMBER 1989

Proefprocessen op komst over persoonsregistratie

Van onze verslaggever

AMSTERDAM — De stichting Waakzaamheid Persoonsregistraties wil proefprocessen uitlokken, om duidelijkheid te krijgen over de vraag welke bestanden wel en welke niet vallen onder de in juli van dit jaar ingevoerde Wet Persoonsregistraties. „Er staan slordigheden in de wet”, aldus voorzitter dr J. Holvast bij de viering, dinsdag, van het vijftienjarig bestaan van de stichting.

De na achttien jaar tot stand gekomen wet bepaalt dat persoonsregistratie alleen mag worden aangelegd voor een nauwkeurig omschreven doel en dat de opgeslagen gegevens voor niets anders dan dat doel mogen worden gebruikt. De geregistreerden ontlene aan de wet het recht de eigen gegevens te mogen inzien en controleren. De wet is alleen van toepassing op bestanden die „langs geautomatiseerde weg worden gevoerd en systematisch zijn aangelegd”.

Dit betekent dat tal van verzamelingen van persoonsgegevens de wettelijke bescherming van de privacy ontberen. „Het belangrijkste hiaat in de wet is de onduidelijkheid over handmatige persoonsregistraties, zoals bijvoorbeeld personeelsdossiers, dossiers van sociale diensten en medische dossiers. Uitspraken van de rechter zullen hierover uitsluitel moeten geven”, aldus Holvast.

De gemiddelde Nederlander staat naar schatting op honderd verschillende plaatsen geregistreerd. Er bestaan in Nederland volgens de Stichting Waakzaamheid honderdduizenden registraties met persoonsgegevens. Van een groot aantal persoonsregistraties is de burger zich bewust, omdat hij min of meer regelmatig contacten heeft met de registrerende organisatie; voor veel andere registraties geldt dit niet of in mindere mate.

De stichting heeft een handboek voor geregistreerden gemaakt, de *Privacy Gids*. Daarin staan de rechten en plichten beschreven van organisaties die persoonsbestanden beheren, de rechten van de geregistreerden en de mogelijk-

heden om conflicten over de registratie op te lossen. Het eerste exemplaar is dinsdag aangeboden aan de Nationale Ombudsman, mr drs M. Oosting.

Verdrukking

„De persoonlijke levenssfeer van geregistreerden is de afgelopen jaren steeds meer in de verdrukking gekomen door een toename van het aantal persoonsregistraties in Nederland en de toepassing van moderne technologieën bij het registreren en gebruiken van persoonsgegevens”, staat in het voorwoord van de *Privacy Gids*.

In een bijlage is een aantal modelbrieven opgenomen. Die zijn bedoeld als ondersteuning bij het realiseren van de rechten die een geregistreerde heeft op basis van de Wet Persoonsregistraties.

De Stichting Waakzaamheid Persoonsregistraties is voortgekomen uit het Comité Waakzaamheid Volkstelling 1971. De plannen voor de volkstelling werden in de zomer van 1970 bekend. Het was de directe aanleiding voor het begin van de privacy-discussie in Nederland, die nog werd aangewakkerd door het voornemen iedere Nederlander onder een persoonsnummer te gaan opnemen in een centrale databank.

Velen weigerden medewerking aan de telling. Geschrokken door deze actie van burgerlijke ongehoorzaamheid, besloten regering en parlement tot de installatie van een staatscommissie die wettelijke maatregelen moest voorbereiden ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Dat resulteerde in de Wet Persoonsregistratie.

Centrumdemocraten

oppositiepartij, REACTIE
1 zetel of RESERVE-

AKKORD
„De poel van incest en andere ongeregeligheden” wordt veroorzaakt door hulpverleners die gezinnen ten onrechte uiteen jagen. De mensen van het JAC hebben meer kinderen verkracht dan de ouders.

UK 29

NOTA BENE → (DENK AAN "ZETTEN" (C.A.))

Kamerlid: Termijn verjaring seksuele delicten verlengen

UN 3

(Van onze Haagse redactie)

DEN HAAG — Het Tweede Kamerlid André van Es (Groen Links) wil tijdens de behandeling van de begroting van justitie aandringen op een snelle wetswijziging waardoor de verjarings-termijn inzake seksuele delicten wordt verlengd.

De regering heeft eerder al gezegd dat de huidige termijn van 12 jaar te kort is. Na berichten als zou een aantal aangiften van seksueel misbruik niet in behandeling kunnen worden genomen, omdat de feiten volgens de huidige wetgeving zijn verjaard, vindt Van Es dat de wetgeving op dit punt snel moet worden aangepast.

De Arnhemse rechtbank behandelt op 6 december de strafzaak tegen de oud-directeur en behandelend psychiater van de Hellingstichtingen in het Betuwe Zetten. Hij zou 21 jongens en meisjes gedurende langere tijd seksueel hebben misbruikt. Enkele van de toenmalige pupillen wachtten zestien jaar met het doen van aangifte.

Van Es: „In het algemeen zou ik de verjaringstermijn willen handhaven, maar als het gaat om misdrijven tegen kinderen, dan is er iets voor te zeggen om de termijn te verlengen. Eigenlijk komen nu pas vele incest-ervaringen los. Ook al wacht iemand erg lang met het naar bui-

ten komen van deze vreselijke ervaringen, er mag niets in de doofpot worden gestopt. Dat zou heel erg onrechtvaardig zijn”. Eerder dit jaar, in een reactie op een onderzoek naar incest-ervaringen, nam de regering al het standpunt in dat de verjarings-termijn moet worden verlengd.

NRC Handelsblad 11

VN beslissen vandaag over Verdrag voor de Rechten van het Kind

Door een onzer redacteurs **NRC**

ROTTERDAM, 20 nov. — „De kracht van het Verdrag voor de Rechten van het Kind zal vooral moeten liggen in de bewustmaking van de wereldbevolking”, zegt M. Garate, de Chileense voorzitter van Defence for Children International (DCI). „Met niet al te veel middelen kunnen verbeteringen worden aangebracht in de omstandigheden waarin duizenden kinderen verkeren. In veel arme landen worden straatkinderen bijvoorbeeld geschopt en geslagen door politieagenten. Het verdrag is een rugsteun voor mensen die daar tegen in verzet komen.”

Vandaag wordt in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York beslist over aanvaarding van het verdrag waaraan tien jaar is gesleuteld. Garate meent dat met het verdrag een belangrijke stap wordt gezet om de rechtspositie van kinderen in de lidstaten te verbeteren, omdat regeringen kunnen worden gewezen op internationale afspraken.

Voor Nederland zal de aanvaarding van het verdrag weinig gevolgen hebben omdat de Nederlandse wetgeving niet veel afwijkt van de verdragsbepalingen. De zeven kinderrechtswinkels in Nederland pleiten evenwel voor een eigen rechtsingang voor jongeren. Jongeren onder de achttien jaar kunnen nog steeds niet zelf naar de rechter stappen en geen aanspraak maken op een gratis advocaat. De kinderrechtswinkels in Nederland grepen de bespreking van het verdrag in de Verenigde Naties aan om een onderzoek naar de procesrechtelijke positie van minderjarigen aan te bieden aan de minister van justitie. Uit een representatieve steekproef blijken kinderrechtswinkels voorstander te zijn van een eigen rechtsingang voor jongeren. Zij zeggen positieve ervaringen te hebben met het hoorrecht dat in bepaalde zaken geldt voor jongeren vanaf twaalf jaar.

Als de VN vandaag het verdrag aanvaarden gaat het ter ondertekening en ratificatie naar de VN-lidstaten. Het verdrag moet in de plaats komen van de Universele Verklaring van de Rechten van het Kind die stamt uit 1959. Het verdrag strekt veel verder dan de verklaring, omdat het de ondertekenende landen verplicht om in hun nationale wetgeving de rechten van kinderen te respecteren.

Na ratificatie van het verdrag, die naar men verwacht nog wel tien jaar kan duren, zal een comité de naleving van het verdrag controleren aan de hand van rapportages van de nationale overheden. Het verdrag bevat onder meer artikelen over recht op ouderlijke zorg, bescherming tegen ontvoering en kidnapping, verbod op kinderarbeid en verbod op militaire dienstplicht voor kinderen onder vijftien jaar.

De NOVIB sprak zich vrijdag op een congres van de Nederlandse afdeling van DCI kritisch uit over het verdrag. „Als ik een Derde-wereldland was zou ik het bestempelen als een cultureel imperialistisch stuk waarin individualisering en het Westerse kerngezin centraal staan”, aldus J. Ruysenaars van de NOVIB. De organisatie betwijfelde of het verdrag in de praktijk meer zal zijn dan mooie woorden en wees DCI aan als waakhond omdat „een comité dat slechts staatsdocumenten inziet te kort zal schieten om de werkelijkheid in kaart te brengen.”

Baarmoederprostitutie NRC 4-12 ligt op de loer

Door M.E. Pellikaan-Engel

In NRC Handelsblad van 20 november lezen we dat aanvaarding van het Verdrag voor de Rechten van het Kind voor Nederland weinig gevolgen zal hebben, omdat de Nederlandse wetgeving niet veel afwijkt van de verdragsbepalingen. Toch bestaat er in onze wetgeving een merkwaardige onzorgvuldigheid waar het gaat om de rechtspositie van het pasgeboren kind. Iedereen kan de geboorte van een kind bij de Burgerlijke Stand aangeven zonder een bewijsstuk van een arts of vroedvrouw, waarin nauwkeurig vermeld staat welke vrouw het kind ter wereld heeft gebracht en derhalve geldt als de biologische en juridische moeder. Deze onzorgvuldigheid geeft mogelijkheden tot misbruik, waardoor we geen garantie hebben dat degenen die via geboorte-aangifte het juridisch ouderschap verwerven ook de biologische ouders zijn.

Dit probleem is vooral actueel bij het toepassen van de nieuwste technieken. Het is immers technisch mogelijk een eicel van mevrouw A in het laboratorium te bevruchten met het sperma van mijnheer B, deze bevruchte eicel te implanteren in een draagmoeder, mevrouw C, terwijl daarna persoon D het kind aan geeft als het kind van D en E.

Al ongeveer een jaar geleden stond in deze krant vermeld dat een kliniek in het Amerikaanse Deaborn voor 25.000 dollar dergelijke kinderen levert. Ik meen dat er op het ogenblik zo'n twintig van dergelijke klinieken in Amerika zijn, maar dat commerciële bemiddeling van draagmoeders in Nederland nog in de kinderschoenen staat. We dienen te beseffen dat hier opzettelijk een kind in productie wordt genomen, van wie men de biologische ouders — dat wil zeggen de geneti-

sche ouders en de vrouw die de zwangerschap 'uitdraagt' — laat verdwijnen. *Weeskindproductie* dus. Een praktijk die in Nederland wel niet helemaal geoorloofd is, maar die toch, mede door het onzorgvuldige aangiftebeleid, zeer wel mogelijk is en op beperkte schaal ook werkelijk wordt toegepast.

Nu zijn er ongetwijfeld vrouwen die met de beste bedoelingen zichzelf en hun baarmoeder voor draagmoederschap beschikbaar willen stellen, misschien zelfs gratis. Maar een zwangerschap en bevalling brengen kosten met zich mee en gewoonlijk zal een contract met een draagmoeder slechts tegen een financiële vergoeding gesloten worden. Een dergelijke leveringsovereenkomst reduceert het kind echter tot handelsobject en dat is in strijd met de rechten van het kind.

We moeten vrezen dat er genoeg arme vrouwen op de wereld en zelfs in Nederland zijn, die bereid zijn dan wel gedwongen kunnen worden met deze nieuwe vorm van prostitutie haar lichaam aan profiteurs ter beschikking te stellen. De term draagmoederschap is in feite een misleidend positieve benaming voor *baarmoederprostitutie*.

Ons land heeft al de twijfelachtige faam een buitengewoon tolerant beleid te voeren tegenover seksuele prostitutie; deze nieuwe vorm, de baarmoederprostitutie, is op flagrante wijze in strijd met het Verdrag voor de Rechten van het Kind en met de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Het is onmogelijk dat hier in kort bestek sluitend te beargumenteren. De Nederlandse wetgever heeft nog heel wat te doen om de belangen en rechten van het kind, in overeenstemming met de letter en geest van genoemd verdrag, te waarborgen.

De auteur is filosoof.

'Leuk verdrag, maar je hebt er weinig aan'

DEN HAAG - Na tien jaar onderhandelen is de Verklaring voor de Rechten van het Kind vandaag door de Verenigde Naties omgezet in een verdrag. Dat schept meer verplichtingen dan een verklaring. Maar voor de Nederlandse kinderen zal er weinig veranderen. „Leuk hoor, zo'n verdrag, maar wat moet je er mee”, menen de zeven kinderrechtswinkels in Nederland.

door Anje Romein **LD**
en Tineke Bennema **20**

Kinderen kunnen bij de kinderrechtswinkels als ze rechtshulp nodig hebben, bij voorbeeld als ze van huis zijn weggelopen. Maar ook als hun ouders gaan scheiden of als ze hun naam willen veranderen. Marijke Zennipman, werkzaam bij de kinderrechtswinkel in Rotterdam: „Het verdrag is een stap in de goede richting. Het is altijd positief als er aandacht wordt besteed aan het recht van kinderen. Ook op interna-

tionaal niveau. Maar feitelijk heeft het niet zo veel om het lijf”.

Grootste obstakel voor een werkelijk praktische invulling van het verdrag is dat kinderen (iedereen jonger dan 18 jaar) zich niet zelfstandig tot een rechtbank kunnen wenden. „Kinderen kunnen zich nooit beroepen op hun rechten, zoals het recht op meningsuiting, onderwijs en godsdienst. Dat moet altijd via ouders of voogd of maatschappelijk werkster. In Nederland geeft de regering kinderen geen stem, ze worden onmondig gehouden”, meent Zennipman.

Een voorbeeld: een kind wil graag naar een vrije school, terwijl de ouders hun kind naar een rooms-katholieke school willen sturen. Het verdrag zegt dan dat het kind recht heeft op een eigen mening en dus naar de vrije school kan. Maar als de ouders voet bij stuk houden, wordt het kind toch naar een rooms-katholieke school gestuurd.

„Het kind kan niet zelf naar de rechter stappen. De overheid gaat er nog steeds van uit dat bij zulke situaties geen rechter past, en dat het

gezin zelf voor een oplossing moet zorgen. Bovendien zou het veel te veel geld kosten als kinderen naar de rechter zouden gaan. Daarom moet het initiatief om een kind te horen steeds van de rechter uitgaan”. Een onderzoekje onder de rechters in ons land leert dat geen van hen echt bezwaren heeft om kinderen altijd te horen, maar niemand is enthousiast.

Echtscheidingen

Kinderen kunnen dus in de praktijk weinig met het verdrag voor de Rechten van het Kind doen. „Alleen in geval van echtscheidingen heeft het voor kinderen zin een brief te schrijven naar de kinderrechtswinkel met het verzoek hun kant van de zaak te vertellen. De rechter moet dan ook naar het kind luisteren”, aldus Marijke Zennipman.

Als een kind de naam van de moeder wil dragen na een scheiding van de ouders, is daar beider toestemming voor nodig. „De meeste moeders zijn daar natuurlijk wel toe bereid, maar feit blijft dat een kind niet zelfstandig iets kan ondernemen”.

Op het niet naleven van het ver-

Waar kun je dan nog terecht als kind?

VIER PRAKTIJKGEVALLEN UIT DE KINDERRECHTSWINKEL: PLEIDOOI VOOR EEN EIGEN 'RECHTSINGANG'

Door Maurice Wilbrink VV23
Kinderen zijn in het algemeen heel goed in staat aan te geven wat hun belang is. Ze denken grondig over dingen na, verbaal zijn ze vaak verrassend volwassen. Maar als hun belang moet worden verdedigd, dan zijn ze volstrekt afhankelijk van hun ouders, want pa en ma hebben uiteindelijk zeggenschap over het kind.

In normale (gezins)verhoudingen is dat prima, maar als die verhoudingen zoek zijn, dan kan het belang van het kind flink in de verdrukking komen.

De gezamenlijke kinderrechtswinkels hebben deze week bij de politiek aangedrongen op 'een eigen rechtsingang voor kinderen'. Minderjarigen moeten het recht krijgen een advocaat in de arm te nemen of een rechter in te schakelen. De meeste kinderrechtswinkels zijn het hier overigens mee eens, zo bleek onlangs uit een onderzoek van de Rijks Universiteit Utrecht.

Annette van der Loo, medewerkster van de kinderrechtswinkel in Rotterdam, krijgt per jaar enige tientallen gevallen op haar bureau, waarbij het belang van het kind volgens haar zeer gediend is met zo'n eigen rechtsingang. Voor de goede orde: het gaat dan niet om kinderen die langs juridische weg willen afdwingen dat ze na een feestje wat later thuis kunnen komen, tegen de wil van hun ouders.

Hieronder worden enkele gevallen weergegeven waar een rechtsingang voor de minderjarige mogelijk uitkomst had kunnen bieden. Het betreft vier kinderen uit de Rijnmond, die het afgelopen jaar om hulp vroegen bij de Rotterdamse kinderrechtswinkel. In elk van deze gevallen moesten Annette van der Loo en haar collega's rekening houden met de uiterst zwakke juridische positie van hun jonge cliënten.

Het jongetje, elf jaar oud, had het helemaal niet meer naar de zin bij zijn moeder. Hij wilde weg. Zijn ouders waren gescheiden, zijn moeder was de voogdij toegewezen en zijn vader kon hij dus maar af en toe zien. Te weinig, volgens het jongetje. Te veel, oordeelde de moeder.

Het idee dat haar zoon eigenlijk veel vaker dan afgesproken naar zijn vader wilde, begon haar steeds meer op de zenuwen te werken. Ze vertrouwde hem niet en begon het jongetje te controleren. Op straat, als hij buiten speelde. Maar ook op school, om te zien of hij niet stiekem tóch...

Zijn pa wilde het jochie graag bij zich, geen probleem, gráág zelfs. Maar hij zou dan ook degene moeten zijn die een juridische procedure begon. En dat wilde de man niet. Want er zou, net als bij de echtscheiding, weer zo'n pijnlijke rechtszitting moeten volgen.

Ten einde raad belde de jongen naar de kindertelefoon, waar hij werd doorverwezen naar de kinderrechtswinkel. Moest hij dan weglopen als niemand wat wilde doen, als niemand hem kon helpen?

Annette van der Loo: „De vader was verbaasd dat zijn zoon zelf ook helemaal geen juridische mogelijkheden had, niet één, om iets aan de situatie te doen. Het kind was heel duidelijk in wat het wilde, kon heel precies aangeven wat zijn wensen waren en waarom. Maar het had geen poot om op te staan, als ook zijn vader verder niks wilde doen. En als het al tot een rechtzaak zou komen, dan was het jongetje formeel zelfs te jong om door de rechter te worden gehoord. Volgens de wet mogen alleen kinderen van 12 jaar en ouder worden gehoord door de rechter.”

Van een normaal contact met haar moeder was al heel lang geen sprake meer geweest. Als er werd gecommuniceerd tussen het 14-jarige meisje en haar moeder, dan was dat vooral op een ruzietoon. Steeds vaker ook begon haar moeder het meisje te bedreigen en te chanteren. 'Als jij niet naar mij luistert, dan laat ik je in een tehuis plaatsen,' kreeg het kind op een gegeven moment te horen. Ook het woord tuchthuis begon te vallen.

De machtsverhoudingen waren duidelijk. Het meisje kon nergens heen, omdat er na de scheiding van haar ouders geen normaal contact meer was met de vader. Bovendien was moeder voogdes,

dus gerechtigd de verblijfplaats van haar dochter te bepalen.

Na de zoveelste ruzie besloot het meisje te vluchten voor de voortdurende oorlogsstemming thuis en kreeg het onderdak bij een gezin dat ze kende en waar ze zich een beetje veilig voelde. Haar nieuwe 'pleegouders' waren bereid haar voor langere tijd op te nemen.

De moeder liet het daar niet bij zitten en begon haar dochter telefonisch te bedreigen: 'Als jij niet terug komt, dan zorg ik dat de politie jou daar weghaalt.' In paniek belde het meisje de kinderrechtswinkel. Ze wilde vastgelegd zien dat ze bij de pleegouders kon blijven.

Van der Loo: „Het kind had geen enkel recht. Ze kon niet via haar vader naar de rechter, want daar was al helemaal geen band meer mee. Haar enige hoop was gevestigd op het gezin waar ze haar toevlucht had gezocht. Maar die ouders konden in juridische zin ook niks doen. Ik kon niet veel meer tegen haar zeggen dan: je moet niet al te bang zijn, want de politie haalt een 14-jarige tegenwoordig niet meer zo snel ergens weg.”

Het waren heel gewone, onbenullige probleempjes waarmee het 13-jarige meisje bij de kinderrechtswinkel was gekomen. Maar gaandeweg haar verhaal bleek dat er iets heel ernstigs aan de hand was. Het meisje probeerde op haar manier duidelijk te maken dat ze seksueel werd misbruikt door haar stiefvader. Bovendien was haar moeder jaloers op de 'relatie' die de vrouw meende te zien tussen haar nieuwe man en haar dochter. Volgens diezelfde moeder zou het maar het beste zijn het meisje naar familie in het buitenland te sturen.

Het meisje, op dat moment woonachtig bij haar oma, wilde niet naar het buitenland. En natuurlijk was er helemaal geen sprake van een relatie tussen haar en de stiefvader, ze moest er niet aan denken. Ze wilde in ieder geval niet terug naar huis, maar haar oma had te kennen gegeven dat slechts tijdelijk voor onderdak wilde zorgen.

Van der Loo: „We zijn met haar naar een instelling voor maatschappelijk werk gegaan. Maar daar klapte het kind dicht. Ze wist dat haar probleem dan thuis ook ter sprake zou komen en dat wilde ze per se niet. Daar lag het allemaal veel te gevoelig voor.”

Het zou voor haar wat gemakkelijker zijn geweest als ze een eigen rechtsingang had gehad. Als ze bijvoorbeeld een advocaat had kunnen nemen, die uitsluitend voor haar belang opkwam, die ze helemaal had kunnen vertrouwen. Dan was het minder bedreigend voor haar geweest. Nu konden we niets méér doen en we weten ook niet hoe het is afgelopen.”

Hij had zijn hulpkreet geschreven op een multiblaadje, een ontroerend briefje, in een keurig schools handschrift. Het 11-jarige jochie, dat na de scheiding toegewezen was aan zijn moeder, zag ontzettend op tegen de verplichte bezoeken aan zijn vader.

Elke keer als hij er een week-einde moest doorbrengen, dan begon z'n vader te schelden op z'n moeder. Dat had de jongen diep gegriefd, want wat zijn pa allemaal zei was gemeen en het klopte niet.

Op een dag had hij telefonisch aan zijn vader gevraagd of hij alleen de zaterdag mocht komen, in plaats van het hele weekeinde. Zijn vader had kwaad opgehangen. Eigenlijk wilde hij nu helemaal niet meer naar zijn vader toe. „Ik blijf liever thuis bij mijn broertje en moeder.”

Van der Loo: „Het is een heel eerlijke brief, van een jongetje dat erover heeft nagedacht. Hij probeerde nog tot een soort schikking met zijn vader te komen, maar dat lukte ook niet. Die vader zou kunnen zeggen: deze brief is tot stand gekomen onder druk of met hulp van de moeder. Dat zou inderdaad kunnen, maar het hoeft niet. Stel nou dat de moeder weigert een juridische stap te zetten, dan gebeurt er niks. De rechter heeft immers bepaald dat de vader recht heeft op bezoek van zijn zoon, ook al geeft dat later problemen. Daar heeft die zoon niks over te vertellen.”

VERVOLG LD 20

drag voor de Rechten van het Kind staan geen sancties. Landen kunnen er wel op aangesproken worden, als ze de regels niet naleven. Of die angst voor gezichtsverlies werkelijk zal leiden tot veranderingen, vraagt Zennipman zich af. "In landen als Iran en Irak zitten ouders zo vast aan hun godsdienst, dat ze kinderen zullen verbieden een andere godsdienst aan te hangen. Verdrag of niet. Wat dat betreft zijn we in Nederland natuurlijk wel een stuk verder".

Voor Nederland onderhandelde mr. I. Jansen de afgelopen tien jaar in Genève over mensenrechten voor kinderen. "Van borstvoeding tot het recht je land te verlaten, ik heb de discussies allemaal meegeemaakt", vertelt hij. Een decennium vergaderen valt Jansen, die specialist is in familierecht, nog mee. Hij wijst erop dat per jaar slechts een week is vergaderd en er uiteindelijk 42 artikelen zijn opgesteld. Sommige artikelen hadden naar de Nederlandse zin misschien wat ruimer gekund, maar dan zouden minder landen het verdrag ondertekenen.

Godsdienst

"Zo hebben de islamitische landen ons met het artikel van vrijheid van denken, godsdienst en geweten aardig in de tang genomen. Ik streefde naar het recht van het kind om zijn eigen godsdienst te kiezen. Maar de islamitische afgevaardigden konden zich niet voorstellen dat een kind nog een ander geloof kan kiezen dan dat van zijn ouders. Het artikel is nu minder vergaand dan wij

wilden, maar heeft het islamitische blok over de streep getrokken, zodat een kind ook daar in ieder geval basisrechten heeft".

Een ander twistpunt was de leeftijd waarop een kind in dienst mag of deel kan nemen aan een oorlog.

Verrassend genoeg verzette een monsterverbond van Groot-Brittannië, de Verenigde Staten en Algerije zich tegen een minimum leeftijd van 18 jaar. De verwachte protesten van landen zoals Iran en Irak, die soldaatjes van een jaar of 13 de Gol-

foorlog instuurden, bleven uit. Jansen: "Tijdens de discussies zaten Iran en Irak gebroederlijk naast elkaar en deden geen mond open".

De Amerikanen en Britten hielden vast aan het vrijwillige in dienst gaan en daarvoor staat de minimumleeftijd 15 jaar, de leeftijd die nu in het verdrag staat. Algerije had daarvoor overigens geheel andere beweegredenen: voor bevrijdingsoorlogen moeten zoveel mogelijk mensen beschikbaar zijn.

Volgens Jansen weerspiegelden de discussies de politieke verhoudingen van dat moment. Meer openheid in de Sovjetunie en de verbetering van de betrekkingen tussen oost en west, droegen bij tot resultaten. Jansen: "Vooral de laatste drie jaar is er veel veranderd. De Sovjet-delegatie stelde zich veel constructiever op, en was tot compromissen bereid waardoor we tot overeenstemming konden komen".

Onderwijs

Jansen verklaart tevreden te zijn met de Conventie, die geldt voor alle kinderen onder de 18 jaar. "Een heleboel rechten lijken voor ons land misschien vanzelfsprekend. Het recht op bescherming tegen marteling, tegen kinderexploitatie, het recht op vrijheid van meningsuiting, naam en nationaliteit. Maar voor zoveel landen gelden die rechten niet. Neem nou bijvoorbeeld China en het recht op onderwijs: daar zijn ze al blij als ze vier kinderen op een bank in de klas kunnen zetten. Of bijvoorbeeld het recht op een naam en registratie na de geboorte; in landen als Chili waar mensen zo kunnen verdwijnen, biedt dat de kinderen meer houvast".

Jansen ontkent dat door het ontbreken van sancties de kleinemensenrechten net zo gemakkelijk geschonden kunnen worden als voorheen. "Het is niet niks als een land internationaal in de kijker wordt genomen door een commissierapport. Geen enkel land vindt het prettig om in de beklagdenbank te worden gesteld".

4 OPINIE

UN

DINSDAG 21 NOVEMBER 1989

Kind heeft recht op overleven, bescherming en ontwikkeling

De Verenigde Naties deden in 1959 in de Universele Verklaring van de Rechten van het Kind een aantal principiële uitspraken over de behandeling van kinderen.

door
koen antonissen

beleidsmedewerker jac utrecht

'Het beste wat de mensheid kan geven, is zij verschuldigd aan het kind' zo zeiden de VN dertig jaar geleden. De verklaring droeg intenties uit, maar stelde juridisch niets voor. Dit moet nu veranderen door het Verdrag van de Rechten van het Kind. Vanaf 1979 (Het Internationaal Jaar van het Kind) is hieraan gewerkt.

Hoofdrubrieken

De Rechten van het Kind zijn samen te vatten in drie hoofdrubrieken. Binnen het *overlevingsrecht* heeft een kind recht op voedsel, drinkwater, onderdak, gezondheidszorg en het recht om in geval van nood als eerste te worden geholpen. Dit recht op overleven moet (juridische) maatregelen tegen massale kindersterfte in de Derde Wereld mogelijk maken. Maar het is ook van belang in culturen waar kindermoord vlak na de geboorte nog steeds bestaat.

Het recht op *bescherming* biedt kinderen het recht te worden ontzien bij gewapende conflicten en oorlogssituaties. Ook geeft het een juridische basis tegen verwaarlozing, mishandeling en uitbuiting van kinderen. Seksuele exploitatie, drugsmisbruik, kinderarbeid en de handel in en het ontvoeren van kinderen kunnen hiermee worden tegengegaan. In het verdrag zijn speciale regelingen opgenomen voor kinderen uit minderheids-groepen en voor de tien miljoen kinderen, die onder erbarmelijke omstandigheden (soms al sinds hun geboorte) leven in vluchtelingenkampen. Ook zijn er regelingen voor gehandicapte kinderen, die in sommige landen in speciale inrichtingen worden

De Verenigde Naties aanvaardden gisteren het Internationale Verdrag van de Rechten van het Kind. Het Verdrag legt regels vast voor de bescherming van kinderen tegen seksueel misbruik, verwaarlozing en andere schendingen. Het Verdrag omvat alle internationale wetten voor minderjarigen die in de afgelopen 60 jaar zijn opgesteld. Momenteel zijn deze wetten opgenomen in 80 verschillende verdragen en declaraties. Als ten minste 20 landen het verdrag ratificeren, zal het bindend worden voor alle VN-lidstaten. Voordat het Verdrag kan worden geratificeerd, dient ieder land zijn nationale wetten in overeenstemming te brengen met de bepalingen van het VN-verdrag. Op deze pagina wordt in twee verhalen uit de doeken gedaan wat het Verdrag inhoudt en wat voor hindernissen er genomen moesten worden voordat het Verdrag er was.

HONDERDDUIZENDEN KINDEREN vchten in de oorlog tussen Iran en Iraq.

opgenomen, of zelfs vermoord. Tenslotte is er het recht op *ontwikkeling*, zoals het recht op een eigen naam en nationaliteit; op familie-hereniging (belangrijk voor kinderen van migranten); op gratis en verplicht on-

derwijs en recht op vrije tijd en deelname aan creatieve en culturele activiteiten van de gemeenschap.

Verschillen in religie, tradities, culturen, rechtssystemen, politiek en economische ontwikkeling hebben het buitengewoon lastig gemaakt om complete overeenstemming te bereiken op alle terreinen. Het verdrag geeft geen rechtstreekse rechten aan kinderen of hun wettelijke vertegenwoordigers, maar legt verplichtingen op aan staten. Ondertekening noodzaak landen om via hun nationale wetgeving het verdrag na te leven. Daarmee wordt de zorgplicht van een overheid voor het welzijn van kinderen een internationaal af te dwingen recht. Dat geldt ook voor landen die het verdrag niet ondertekenen.

Voor veel Derde Wereld landen zal de naleving van het VN-verdrag niet eenvoudig zijn. Daar krijgen kinderen vaak te maken met oorlog en ontvoering, apartheid, kinderarbeid en met seksuele exploitatie en misbruik. Het ontbreken van kinderrechten gaat vaak samen met armoede en sociaal-economische afhankelijkheid van rijke landen. Dat maakt Derde Wereld landen heel kwetsbaar voor beschuldigingen van schendingen van de rechten van het kind. De VN-organisatie Unicef vindt dan ook dat de nieuwe conventie vooral gebruikt moet worden als instrument bij het zoeken naar internationale samenwerking.

De rechten van kinderen in de

Derde Wereld komen ook op andere manieren onder de aandacht. In de regio Utrecht gebeurt dat door het Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking (COS). Met allerlei lesmateriaal stimuleert het COS docenten in het voortgezet onderwijs aandacht te besteden aan de leefomstandigheden van jongeren in de Derde Wereld. En dat is hard nodig, zoals onlangs bleek uit een representatief onderzoek onder 800 jongeren van 12 tot 23 jaar. Zij een zeer somber beeld: de Derde Wereld bestaat uit honger en armoede, uit uitgemergelde, domme mensen.

Nederland

Kortom, voorlichting is noodzakelijk. Zoals ook bescherming van de rechten van het kind in en vanuit Nederland moet gebeuren. In Amsterdam bestaat sinds vijf jaar een Nederlands afdeling van Defence For Children International (DCI). Waar Amnesty zich speciaal richt op politieke gevangenen, is DCI er voor kinderen. De afgelopen jaren is aandacht gevestigd op kinderarbeid, seksuele exploitatie en kinderpornografie. Ook sprak DCI zich uit tegen kindersoldaten en hele jonge krijgsgevangenen in de oorlog Iran-Iraq. In Nederland liet DCI van zich horen bij (internationale) kinderontvoeringen en bij dreigende uitzettingen van allochtone jongeren. Ook is gepleit voor afschaffing van isoleercellen in kinderbeschermingsinstellingen en tegen het verblijf van minderjarigen in politiecellen.

Het nieuwe VN-verdrag benadrukt het belang van familie-steun en geeft de ouders sterke rechten ten opzichte van overheidsorganen. De andere kant is dat er een zekere spanning kan ontstaan tussen de rechten van het kind en die van de ouders. De stijging in Nederland van het aantal meldingen van kindermishandeling en (seksueel) misbruik in familiekring, is alarmrend. En toch: wat er zich achter huisdeuren afspeelt, is privé. En daar moet men vanaf blijven, zo is algemeen de opvatting. Echter, wanneer kinderen dan toch noodgedwongen uit de ouderlijke omgeving zijn gehaald (of zijn weggelopen), dan dient de staat volgens het VN-verdrag er voor te zorgen dat er wordt voorzien in een speciale bescherming of alternatieve verzorging.

Het onderwijs heeft een signaalfunctie bij kindermishandeling. Aan het woord is dokter Th. Sybesma, vertrouwensarts te Utrecht.

Alles gebeurt!

Jc wordt geconfronteerd met de zelfkant van het leven. Ik heb een man meegemaakt die incest met zijn dochter had gepleegd en heel onbevangen zei: 'Goh, ik dacht dat het mocht!'. Een kind werd vijf jaar lang door de moeder op een zolderkamer opgesloten. Als een hond kreeg het een bakje eten. Het werd niet geslagen, maar vanaf de geboorte volledig genegeerd. Alles wat je je kunt voorstellen, gebeurt in het leven.'

Voor mij zit dokter Sybesma, een korte grijsharige man die goed kan vertellen. Hij heeft een open olijke blik en kijkt me filosofisch aan. Dat wekt vertrouwen, maar vertrouwensarts zijn is een bijbaan voor hem. Sinds kort is hij gepensioneerd als directeur van een reuma-revalidatiecentrum. Interesse voor psychosociale problematiek loopt als een rode draad door zijn leven. Veertien jaar geleden heeft hij het Bureau Vertrouwensarts inzake Kindermishandeling in Utrecht opgericht.

'Voor het ontstaan van het bureau was kindermishandeling geen probleem. Het bestond niet, zei men. Het gezin is de hoeksteen van de samenleving. Men wilde iets aan kindermishandeling doen zonder aan dat fundament te tornen. Zo gaat dat in Nederland', vertelt dokter Sybesma. Zijn woorden gaan vergezeld van een ironische blik.

Vierdelige taak

'In de eerste plaats fungeert het Bureau Vertrouwensarts als meldpost. Iedereen kan vormen van kindermishandeling aangeven. De melder blijft anoniem, omdat openbaarheid repercussies kan hebben voor hem en het slachtoffer. Daarna verifiëren we zo'n melding. We nemen contact op met de hulpverlening die om het gezin heen 'marcheert'. Dat zijn doorgaans de consultatiebureaus bij kleinere kinderen, de huisarts en de schoolarts bij grotere. We doen dat om een beeld te krijgen of de melding juist is. Als het vermoeden sterker wordt en we zien kinderen in een bedreigde situatie terecht komen, dan proberen we in de derde plaats vrijwillige hulpverlening tot stand te brengen om justitie zo lang mogelijk buiten spel te houden. De hele 'medische en sociale kaart' van Nederland gebruiken we daarbij. Met de betrokken hulpverlening maken we een plan. Daar hebben de ouders meestal geen weet van. Dat klinkt geheimzinnig, maar wij hebben deze bevoegdheid gekregen, omdat het kind binnen het gezin mishandeld wordt. De ouders zijn de tegenstanders. Dat blijft zo tot we zeker weten dat er geen nare gevolgen voor het kind zijn te verwachten. Ten slotte blij-

T.H. Sybesma

ven wij de hulpverlening volgen met als doel om voor ouder en kind een oplossing te vinden die leefbaar is.

Het totaal aantal meldingen in Nederland bedroeg in 1988 ongeveer 8000. Bij ons bureau in Utrecht was dat aantal dit jaar tot nu toe al duizend. Dat is dus plusminus twintig meldingen per week. Die hoeveelheid kunnen zes deeltijdskrachten op het bureau niet meer aan. In 1990 krijgen de bureaus er anderhalf miljoen gulden bij voor personeelsuitbreiding.

Een kleine tien procent van de meldingen wordt doorverwezen naar de Raad voor de Kinderbescherming. Meer dan negentig procent krijgen we dus in de hulpverlening. Iedere melding nemen wij serieus. Bedrog, de echt onjuiste melding kunnen wij op de vingers van één hand natellen. Onze cliënten zijn kinderen tot 18 jaar, hoewel we ook een toenemend aantal meldingen krijgen van seksueel misbruik van geestelijk geretardeerde volwassenen. Die kun je niet meer beveiligen met juridische maatregelen. Daar ligt een hiaat in onze wetgeving.'

Mishandeling en incest

'Misbruik en mishandeling komen in alle lagen van de bevolking voor. In beide kunnen we een actief en een passief aspect onderscheiden. De resultaten van actieve fysieke mishandeling zijn gebroken ledematen, brandwonden en blauwe plekken. De passieve kant is verwaarlozing, het onthouden van voedingsmiddelen en hygiëne. Er ontstaan groei- en ontwikkelingsstoornissen. Het kind gedijt niet. Deze mis-

handelingsvorm komt iets vaker voor in sociaal gedepriveerde kringen.

Psychische mishandeling komt meer voor in de hogere klassen van onze samenleving. De actieve kant daarvan is het verbale geweld, het treiteren en pesten. Steeds zeggen dat iemand nergens voor deugt of niks mag, maar niet slaan! Passief is het totale affectieve negeren, zoals de vrouw deed die haar kind vijf jaar opgesloten hield.

Sexuele mishandeling bedraagt twintig procent van het totaal. Het aantal groeit, waarschijnlijk door de publiciteit over incest. De actieve kant is de concrete verkrachting of betasting van het kind, de passieve het onthouden van goede seksuele voorlichting aan het kind of voorlichting, die niet past bij de leeftijdsontwikkeling. Pa en ma hebben een gezellige avond met pornofilms en de kinderen zien daar ook alles van. Het zijn dan wel kinderen van vijf of zes jaar.'

Oorzaken

'De oorzaken van kindermishandeling vormen een complex. Er zijn materiële oorzaken, bijvoorbeeld werkloosheid en financiële problemen, maar ook immateriële, bijvoorbeeld het niet kunnen accepteren van de emancipatie van de vrouw en de doorbreking van het traditionele rollenpatroon binnen het gezin. Het grootste deel van de mannen die hun dochter misbruiken, zijn figuren die moeite hebben met hun autoriteit. Ze willen hun traditionele machtspositie koste wat kost nastreven. Dan gebruikt de vader geweld of sexualiteit als machtsmiddel. Je kunt dan makkelijker begrijpen in het geval van de stiefvader, die plots in huis komt. Hij wordt niet geaccepteerd door zijn stiefdochter. Hij probeert dan de dochter 'in de rij te krijgen' door haar te misbruiken of te mishandelen. Dergelijk machtsmisbruik zie je vooral in conservatieve probleemgezinnen. Die vaders bekennen ook bijna nooit en lenen zich moeilijker voor therapie. Wanneer resultaat uitblijft, proberen we een aanpak bij de politie te bewerkstelligen.

Autoritaire lieden zijn veelal slechts gevoelig voor autoriteit. De mannen die werkelijk verliefd zijn op hun dochter, vormen een minderheid. Die incest ontstaat sluipend, als het kind volwassen geslachtskenmerken gaat vertonen. Het zijn vaak mannen die hun genegenheid alleen maar erotisch kunnen uiten. Dit type beïnvloedt over het algemeen wel en leent zich makkelijker voor therapie. Wanneer je er vroeg bij bent, is er vaak nog geen sprake van onherstelbare schade. Ik herinner me een gesprek met een

vader die geconfronteerd werd met een oproep. Hij zei tenslotte tegen zijn dochter: 'Achteraf ben ik blij dat je hier naar toe bent gegaan. Een jaar later was alles onherstelbaar geweest.'

Het is merkwaardig dat daders vroeger in hun jeugd zelf mishandeld of misbruikt zijn. Dat blijkt uit zeventig procent van de gevallen. In zo'n gezin heeft de moeder veelal zelf een incestervaring gehad. Dan zou je zeggen: 'Goh, het is jezelf overkomen, dan zul je er toch wel voor waken dat dat niet met je eigen dochter gebeurt en toch gebeurt het'. Soms hebben vrouwen het echt niet in de gaten, soms willen we het niet zien. Ik herinner mij een moeder, die werd geconfronteerd met de bekentenis van haar man in aanwezigheid van haar dochter. Die vrouw bleef zeggen dat het niet zo was. Ze wilde niet hebben dat die man dat gedaan had.'

Onderwijs: signaalfunctie

'Wij krijgen veel meldingen uit het onderwijs. De leerkrachten worden er alert op. De scholen moeten zich realiseren dat zij een belangrijke signaalfunctie hebben. De docent kan merken of een kind zich abnormaal gedraagt, 'acting out-gedrag' vertoont. Dat blijkt zowel uit de studieresultaten als uit de sociale contacten. Ik denk dat deze signaalfunctie uitgediept kan worden. In een persoonlijk gesprek kan een vertrouwensrelatie opgebouwd worden. Als die er is, is de volgende stap erg belangrijk. Het kind moet gemotiveerd worden om er met de vertrouwensarts over te praten. Het is voor de leerkracht erg belangrijk om het probleem niet alleen te hanteren. De spanning wordt vaak zo groot dat je er zelf problemen mee kunt krijgen. Het kind verbiedt je er met anderen over te praten, maar je moet het kwijt. Wij zeggen altijd tegen de scholen: 'Hou het niet voor je, blijf er niet alleen mee zitten'. In een consulterende relatie met ons kan een leerkracht steun krijgen en zo blijft het geheel in de vertrouwelijke sfeer. Hulpverleners kan de school niet en moet je overlaten aan deskundigen. De docent moet dus vooral niet proberen het alleen op te lossen, met de ouders gaan praten of zelf een verwijzingskanaal zoeken. Kindermishandeling is zo complex, dat kun je zelfs als hulpverlener niet alleen aan. Niet voor niets benaderen we dat in een team met een multidisciplinaire aanpak. Bij de verdere begeleiding blijft de school betrokken. De leerkracht wordt uitgenodigd bij de vergadering van het begeleidingsteam, want de school is voor het kind doorgaans een veilige haven, die bescherming biedt. Overigens verdient de samenwerking met scholen niets dan lof, die verloopt over het algemeen prima.'

Hulpverlening

'Een ander boeiend facet van de functie Vertrouwensarts is de hulpverlening op één spoor te krijgen. De ene hulpinstelling weet soms niet wat de andere doet. De huisarts weet niet of het maatschappe-

NGI, WEEKBLAD 22e JAARGANG / 23 NOVEMBER 1989 / NR 13 371

lijk werk of de wijkverpleging al ingeschakeld is. In Nederland gaat iedereen soms zijn goddelijke gang langs elkaar heen! Gezinnen waar mishandeling plaats vindt, profiteren daarvan. Zo kunnen ze in het isolement blijven. De vrouw die haar kind vijf jaar opgesloten hield, was wel drie maal bij de huisarts geweest met de klacht dat haar kind niet groeide. Vervolgens is het kind endocrinologisch helemaal nagekeken. Niemand dacht aan emotionele verwaarlozing. Vertrouwensarts zijn is nooit een volledige baan, daarvoor is het werk te intensief. Wanneer je in contact komt met een kind, moet je maximale toenadering laten zien, terwijl je toch afstand houdt. Ik noem dat 'afstandelijke betrokkenheid'. Je moet overkomen als iemand die er alles aan wil doen, maar niet zo dat je met de patiënt zelf patiënt wordt. Dat gevaar is heel reëel. Je moet je eigen pro-

bleem buiten de relatie met de patiënt houden. Met meehuilen kan je die belastingen. Dat is fout. Uiteindelijk moet je zekerheid uitstralen. Jij gaat het oplossen. De emoties die je aan elk geval overhoudt, moet je op een ander vlak uiten, bij je teamgenoten of je thuisfront. Ik heb het grote geluk dat ik er met mijn vrouw over kan praten. Zij is schoolarts.'

Een ideaal zo oud als de mensheid

Dokter Sybesma zet zijn bril af, kijkt me aan en glimlacht met de blik van een levenswijze man. De hand met de bril benadrukt de overtuiging dat zijn werk zin heeft.

'Natuurlijk zou het ideaal zijn als het bureau niet meer nodig was, maar de ontwikkeling is helaas anders. Het aantal

meldingen groeit. Mishandeling kun je nooit helemaal voorkomen, wel kun je vroegtijdig signaleren. Dat verhindert ernstige vormen. Je kunt beter voor niets melden dan te laat. In de meeste gevallen is er wat. Het incestslachtoffer durfde vijf jaar geleden nog niet te praten. Nu zie je dat velen het wel durven door de grotere openheid en de publiciteit. Wellicht houdt diezelfde publiciteit potentiële daders tegen. Vrouwen in ons is van groot belang ook voor de scholen.

Als meldpost vormen wij een centraal punt, waar de gegevens verzameld worden die nodig zijn om inzicht te krijgen in de omvang en de achtergronden van het verschijnsel kindermishandeling. Als we daarvan een beeld hebben, kunnen

we een preventief beleid ontwikkelen.

Een opvoeder moet ieder moment van de opvoeding rekening houden met de ontwikkelingsfase van zijn pupil. Ik ken een oude Chinese spreuk: 'Behandel je kleuter als koning, je schoolkind als slaaf en je puber als gelijke'. Hoe vaak gebeurt het niet dat de kleuter beschouwd wordt als een gelijke, de puber als koning en veel mensen hun kind in alle fases als bezit zien. Zo worden de relaties tussen ouders en kinderen scheef getrokken. Kindermishandeling is zo oud als de mensheid. De oplossing is net zo oud: meer liefde en begrip tussen ouders en kinderen.'

Aan zo'n uitspraak hoeft je niets toe te

NGL (VERVOEG)

voegen in de wetenschap dat 'alles gebeurt' en dankzij mensen als Dokter Sybesma gelukkig ook het goede!

Pim Logman

Wie informatie wil hebben over de functie van de vertrouwensarts en het verschijnen van kindermishandeling kan terecht bij de Vereniging tegen Kindermishandeling (adres: Laan Copes van Cattenburch 72, 2585 GD Den Haag, tel. 070-507011) of de Landelijke Stichting Bureaus Vertrouwensartsen inzake Kindermishandeling (Australielaan 16 A-B, postbus 8400, 3503 RK Utrecht, tel 030-885959).

STEUN HET WERK VAN DE STICHTING WOSG,

Wetenschappelijk Onderzoek omtrent Seksualiteit en Geweld.

SEKSTANT

Incest, seksueel misbruik van meisjes in het gezin. Geweld tegen vrouwen in relaties. Mishandeling van kinderen. Decennia zijn deze problemen binnen de muren van relaties en gezinnen gebleven. De laatste jaren wordt na vele acties van de vrouwenbeweging steeds meer onderkend dat fysiek en seksueel geweld tegen vrouwen en kinderen een ernstig maatschappelijk probleem vormt. Met deze ontwikkeling is de behoefte aan informatie bij het publiek, hulpverlenende instanties en overheden toegenomen. De WOSG levert deze informatie door gedegen wetenschappelijk onderzoek te doen, deskundigheid te bundelen en kennis actief te verspreiden. De onderzoeken van Nel Draijer naar seksueel misbruik van meisjes door verwanten en van Renée Römken naar geweld tegen vrouwen in man/vrouw-verhoudingen zijn bij de Stichting WOSG uitgevoerd. Het onderzoek bij de WOSG, een kleine ideële onderzoeksstichting, gebeurt echter onder zeer beperkte condities. Daarom ons beroep op u het werk van de WOSG te steunen door een eenmalige of periodieke bijdrage te storten op giro 4758150, Amsterdam o.v.v. 'Vriendinnen en vrienden van de WOSG'.

WOENSDAG 15 NOVEMBER 1989

OP DE VOORGROND

Interview met drs. H.A. Mourits, directeur van de Landelijke Stichting Buro's Vertrouwensartsen inzake Kindermishandeling

'Geld, geld en nog eens geld' nodig voor aanpak van kindermishandeling

Vertrouwensartsen onder zware druk

A.D.

door
PIETER
DEN
HOLLANDER

UTRECHT — Er moeten er in ons land tienduizenden rondlopen, die onschuldig werden veroordeeld tot levenslang. Vervuit de meesten van hen hebben de gevangenis

nooit van binnen gezien, maar voelen zich desondanks iedere dag gekerkerd in hun verleden.

AD 15

Als kind werden zij ooit gevonnist door hun gezinsleden, die zich te buiten gingen aan kindermishandeling, seksueel misbruik of ernstige lichamelijke en emotionele verwaarlozing. En ze hadden niet het geluk te zijn opgespoord door een van de ruim 20 vertrouwensartsen inzake kinder-

mishandeling, die sinds enkele jaren actief zijn.

Anno 1989 worden er jaarlijks meer dan 7.500 gevallen gemeld, en dat aantal neemt voortdurend toe. „En dan hebben we nog maar het topje van de ijsberg te pakken”, verzucht directeur drs. H.A. Mourits van de Landelijke Stichting Buro's Vertrouwensartsen inzake Kindermishandeling.

NAIEF

„Het mag een beetje naïef klinken, maar ik ben blij met de enorme toename van het aantal ons bekende gevallen van kindermishandeling. Net zoals ik ook telkens hoera roep, als er weer een nieuwe gifbelt wordt ontdekt. Je weet immers dat ze er zijn. Dan kun je ze ook maar beter boven water krijgen, zodat je het gif tenminste kunt opruimen.”

VOORLICHTING

Want van één ding is Mourits in de loop der jaren rotsvast overtuigd geraakt: de straf op zwijgen in het geval van kindermishandeling is levenslang; voor het slachtoffer, wel te verstaan. Niets is daarom zo belangrijk als gebruik te maken van de mogelijkheden die de tien Buro's Vertrouwensartsen bieden:

- desgewenst wordt anonimiteit gegarandeerd als men gevallen van vermoedelijke kindermishandeling meldt;
- er komt professionele begeleiding voor het slachtoffer en de daders, zonder dat de justitie wordt ingelicht, op voorwaarde dat men de hulp vrijwillig ac-

cepteert en de mishandeling of het misbruik ogenblikkelijk wordt gestaakt.

„Elke keer dat we voorlichting geven over ons werk, krijgen we een golf van nieuwe meldingen over ons heen, steeds meer uit de directe omgeving van het slachtoffer en de daders. En vrijwel alle meldingen berusten op waarheid.”

De vertrouwensartsen werken nu met ruim 100 man personeel door het gehele land, en dat is veel te weinig, meent Mourits. Er is hem weliswaar 2,5 miljoen gulden extra toegezegd, „maar daarmee kunnen we het huidige werk slechts met veel moeite aan. Dan moeten we op onze tenen lopen”.

ALERTER

„En de samenleving wordt alerter op deze misstanden. De taboes worden steeds meer doorbroken. Als de huidige ontwikkeling doorzet, krijgen we er de komende jaren jaarlijks nog veel meer meldingen bij, en dan kunnen we het onmogelijk bolwerken. Wat we nu nodig hebben, is dus simpel: geld, geld en nog eens geld.” Mourits heeft de indruk

dat de slachtoffers van kindermishandeling en seksueel misbruik steeds jonger worden. Vijftien procent van de meldingen betreft kinderen jonger dan twee jaar, die ten prooi vallen aan seksuele agressie of voortdurende emotionele en lichamelijke verwaarlozing. Meer dan de helft van de slachtoffers is jonger dan 9 jaar.

GELIJK

Vaders en moeders scoren ongeveer gelijk wat het aantal mishandelingen betreft. Maar de aard daarvan verschilt: moeders maken zich vaak schuldig aan lichamelijke mishandeling en verwaarlozing (64 procent), vaders gaan zich vooral in seksueel opzicht te buiten.

Mourits: „Er zijn weliswaar geen wetenschappelijke aanwijzingen dat de omvang van het probleem toeneemt, maar je zou het in deze steeds complexer wor-

dende maatschappij mis-schien wel verwachten. Relatieproblemen, alcohol- en drugsverslaving gaan in veel gevallen gepaard met de problemen in het gezinsverband, waarop wij ons richten.”

ONMACHT

„Het is meestal geen pure agressie, die we tegenkomen, maar onmacht bij de daders, die zelf helemaal uit hun evenwicht zijn geraakt en dat al te gemakkelijk afreageren op een gemakkelijk slachtoffer: het kind.”

Kinderen kunnen hiervoor nooit of te nimmer verantwoordelijk worden gehouden, zegt Mourits met de grootste mogelijke nadruk. Er is geen enkel verband tussen een uit de hand gelopen bestraffing en de welbewuste mishandeling, meent hij.

„We hebben het hier niet over de ouder, die in een bui van radeloze woede te harde klappen uitdeelt en daar later spijt van heeft. Neen, bij mishandeling staat vooral het voortdurende karakter en de ziekelijke neiging voorop. Je kunt je toch helemaal niets meer voorstellen bij ouders, die hun sigaretten uitdrukken op de arm

van hun zesjarige kind, vaders die seksueel misbruik maken van hun baby, kinderen die jaren achtereenvolgend worden geachtend met de dreiging dat ze verrot worden geslagen, of de gevangenisstraf van de ouders op hun geweten krijgen als ze praten?”

NIET BESTRAFT

Ogenscheinlijk komt het rechtvaardigheidsgevoel in het gedrag als men weet dat dergelijke gruweldaden na de melding bij het Buro Vertrouwensartsen niet worden bestraft, maar 'beloond' met een professionele medische en maatschappelijke begeleiding als ze beterschap beloven en tonen. Justitie komt er immers niet aan te pas, tenzij van regelrechte moord en doodslag sprake is.

Mourits: „Maar je kunt het ook zo zien: het kind is er veel meer mee geholpen als het gezin intact kan blijven, dan wanneer de dader in de gevangenis verdwijnt.

ACHTERGROND

Als de dreiging verdwijnt, het schuldgevoel bij het kind kan worden ontzenuwd en tegelijkertijd het gezins-

verband in stand kan blijven, is er veel meer gewonnen.”

„Het is heel belangrijk te bedenken dat de daders uit onmacht handelen, dat er op de achtergrond vaak heel andere problemen spelen. Bovendien blijken dergelijke gevallen van kindermishandeling bij Justitie vaak moeilijk te bewijzen en zou de dader zonder enige verbetering vrijuit kunnen gaan, als je het via dat kanaal probeerde. Een aantal van de meldingen die wij krijgen, komt om die reden zelfs regelrecht bij Justitie vandaan.”

Kindermishandeling, inclusief seksueel misbruik, is van alle tijden, culturen en sociale klassen, zegt Mourits. „Wij zijn de woordvoerders van duizenden kinderen die hun mond niet durven openen, bedreigd worden en het slachtoffer van jarenlange emotionele chantage zijn. Hun wil ik toeroepen wat een van hun lotgenoten zei:

„Nog altijd heb ik er de grootste moeite mee te geloven dat ik er ook mag zijn. Dat, wat ik ook misdaan heb, niemand het recht had me te behandelen zoals mijn ouders deden.”

Vertrouwensartsen geschokt over verdubbeling sexueel misbruik van kinderen

Aantal meldingen kindermishandeling fors hoger

(Van een onzer verslaggevers)
UTRECHT — Steeds meer Nederlanders melden kindermishandeling bij een van de tien Buro's Vertrouwensartsen. In 1985 kwamen nog 3883 meldingen binnen, in 1988 was dat opgelopen tot 7429. Dat is een stijging van maar liefst 91 procent, maar aan de toename van de meldingen mag niet de conclusie worden verbonden dat het aantal gevallen van kindermishandeling in Nederland zou zijn toegenomen.

Vertrouwensartsen in de provincie Utrecht kregen in 1988 met 775 gevallen te maken. In vergelijking met 1985 betekende dat meer dan een verdubbeling van het aantal meldingen. De cijfers voor Utrecht wijken voor wat betreft lichamelijke mishandeling en

sexueel misbruik van kinderen niet af van het landelijk gemiddelde.

In het verslag over de afgelopen vier jaar stelt de 'Landelijke Stichting Buro's Vertrouwensartsen inzake Kindermishandeling' (LSBVK) in Utrecht dat de alertheid en de bereidheid om het te melden nog steeds toeneemt. Zevenenviertig procent van de meldingen komt uit de omgeving van het kind: bureu, vrienden, kennissen en familie. Volgens directeur H.A.A. Mourits van de LSBVK is dat te danken aan de groeiende aandacht die kindermishandeling de afgelopen jaren heeft gekregen in de media en aan de groter wordende bekendheid van de bureu's in het land.

Maar zijn de feitelijke meldingen niet het topje van de ijsberg? Een onderzoek in de Verenigde Staten wees uit dat het aantal mishandelingen vele malen groter is dan het aantal meldingen. „In ons jaarverslag staat dat er jaarlijks één melding op zeshonderd kinderen binnenkomt. In de VS zijn alleen al drie à vier kinderen op de honderd slachtoffer van lichamelijke

mishandeling. Daarbij zijn dan nog de sexuele mishandeling en de psychische mishandeling buiten beschouwing gelaten”, zei professor dr H.E.M. Baartman, bijzonder hoogleraar op het terrein van preventie kindermishandeling aan de Vrije Universiteit van Amsterdam, gistermiddag tijdens een toelichting op het verslag.

„Een vergelijking met Nederland zou dan moeten laten zien dat in dit land achttien van de zeshonderd kinderen jaarlijks lichamelijke zouden worden mishandeld”, vervolgde Baartman. „Maar met een dergelijke vergelijking moeten we heel voorzichtig zijn. Toch durf ik wel aan te nemen dat er ook in Nederland meer aan de hand is dan tot nu toe uit de cijfers blijkt”.

Voor de vertrouwensartsen is zeker ook de stijging met honderd procent van het aantal gevallen van sexueel misbruik van kinderen schokkend. Baartman: „Nu nog is de verhouding jongens en meisjes die slachtoffers van sexueel misbruik worden, 13 en 87 procent. In de komende jaren zullen die

percentages ongeveer 25 en 75 zijn. Dat verschil is zo groot omdat bij jongens sexueel misbruik nog steeds moeilijker boven water te halen is dan bij meisjes. Hier speelt de schaamte een grote rol, waarbij ik niet wil zeggen dat die bij meisjes minder aanwezig is. Er is echter een verschil in de bereidheid om het te melden. Toch denk ik dat in het geval van een jongen de alertheid zal toenemen”.

Volgens LSBVK-directeur Mourits begint bij het publiek langzaam door te dringen dat de bureau's makkelijk toegankelijk zijn. „We zijn zelfs per telefoon anoniem te benaderen. We proberen de misstand samen met alle betrokkenen op te lossen, hulp in te schakelen, zonder direct bij politie of justitie op de stoep te staan”.

Voor de LSBVK behoort bemoeienis van de politie tot de laatste mogelijkheid. Mourits: „Als een vader zijn kind mishandelt is zeker het kind niet gebaat bij een gevangenisstraf voor de dader. Dat kan leiden tot grote schuldgevoelens bij het kind en het welzijn van het kind staat bij ons altijd voor-

op. Pas als we niet meer gegarandeerd zijn dat door onze tussenkomst aan de mishandeling een einde is gekomen, melden we het bij justitie”.

Opvallend laag is het aantal meldingen van kindermishandeling dat via consultatiebureau's en de wijkverpleging ter kennis van de vertrouwensartsen komt. Van consultatiebureau's kreeg de LSBVK slechts één procent van het totaal aantal meldingen. Uit de wijkverpleging kwam zelfs helemaal geen melding binnen. Dat verbaast de LSBVK omdat juist die instellingen 'het dicht bij het vuur' zitten. „Wat we ook opmerkelijk vinden is dat huisartsen maar zes procent van de meldingen voor hun rekening nemen. De vraag is of consultatiebureau's, wijkverpleging en huisartsen andere hulp inschakelen of dat ze absoluut niet alert zijn op kindermishandeling”, aldus directeur Mourits.

In augustus van dit jaar lieten de vertrouwensartsen een noodkreet horen: er was geen geld genoeg om aan de toenemende vraag naar hulp en advies te voldoen. Het ministerie van WVC

had tot dan toe geen extra geld beschikbaar willen stellen. Maar nadat de noodsituatie ruime aandacht in de media had gekregen, kwam WVC al snel met anderhalf miljoen gulden extra voor 1990 over de brug en werd nog een miljoen extra voor 1991 in het vooruitzicht gesteld.

Directeur Mourits hierover: „Dat lijkt mooi. Maar we vroegen twee krukken om goed te kunnen lopen en we kregen er één. Daarvoor zeg ik natuurlijk 'dank u wel', maar ik begrijp niet helemaal waarom we niet direct voldoende geld krijgen. Waar praten we nu over? Over een paar miljoen extra, waarmee we het kwaad van kindermishandeling bij de wortel kunnen aanpakken”.

Behalve dat met genoeg geld kinderen veel ellende bespaart blijft meent Mourits ook dat het de samenleving veel minder kost. „Bij onvoldoende hulp zullen kinderen in de toekomst een beroep doen op doktoren, psychiaters en de RIAGG's. Ook dat kost vele miljoenen”.

Werkgroep schrijft handleiding voor hulpverleners bij incest

L D 3c-11

DUIN- EN BOLLENSTREEK — De werkgroep Incest heeft een handleiding geschreven voor hulpverleners in de duin- en bollenstreek. Daarin wordt uiteengezet hoe moet worden gehandeld bij vermoedens of signalen van incest. Verwijzing in een zo vroeg mogelijk stadium van het slachtoffer naar een deskundige hulpverlener is volgens de werkgroep van groot belang.

De handleiding is geschreven voor maatschappelijk werkers, wijkverpleegkundigen, gezinsverzorgers, huisartsen en schoolartsen. De werkgroep Incest heeft daarbij als taak de opvang en hulpverlening rondom incest. Iedere hulpverlener kan bij een vermoeden van incest melding doen bij een vertegenwoordiger van de werkgroep. Die persoon kan óf direct advies geven van hoe te handelen óf de zaak voorleggen aan de hele werkgroep. In beide gevallen wordt een actieplan opgesteld om de incest, voor zover dat nog niet is gebeurd, te beëindigen en de hulpverlening op gang te brengen.

In de werkgroep hebben zitting het Riagg, een huisarts, het maatschappelijk werk, de rijkspolitie, het bureau vertrouwensartsen, de raad voor de kindbescherming, de basisgezondheidsdienst, het vormingscentrum Qbus en de stichting tegen seksueel geweld. Zo nodig kan de werkgroep worden uitgebreid met andere deskundigen.

De werkgroep verstaat onder de term incest 'iedere vorm van seksueel contact tussen een volwassene en een kind, die een familieband hebben'. Het contact gebeurt vrijwel altijd onder druk van geheimhouding. Dat contact is zelden eenmalig en blijft vaak jarenlang be-

staan, constateert de werkgroep. Overigens beperkt de werkgroep zich niet alleen tot incest. Ook mishandeling van kinderen door bijvoorbeeld een leerkracht, oppas of buurman kan bij de werkgroep worden aangemeld.

De werkgroep geeft in de handleiding tips aan hulpverleners: wat ze wel en niet moeten doen wanneer bijvoorbeeld het slachtoffer zelf over de incest vertelt. Omdat bij de hulpverlening tegengestelde belangen van de verschillende partijen meespelen, kan één hulpverlener de zaak niet alleen aan. De werkgroep streeft naar een 'meersporenbeleid' waarbij de belangen van het slachtoffer, de dader, de moeder en andere gezinsleden afzonderlijk worden behartigd.

Nieuw project: pleger incest laten genezen

(Van onze correspondent)
ROTTERDAM — Met het eenvoudig even uitstellen van een strafzaak hebben justitie en hulpverleners in Rotterdam gisteren een doorbraak tot stand gebracht in de behandeling van incest-gevallen. Sinds maart dit jaar is in het arrondissement het eerste 'incest-dader-project' van Nederland voorbereid, waarbij niet zal worden gestraft maar 'genezen'. Een 45-jarige man uit Hellevoetsluis is de eerste verdachte die van het huis van bewaring naar dit project wordt overgebracht.

De man had van half 1987 tot augustus dit jaar ontucht gepleegd met zijn nu tienjarig dochtertje uit een vorig huwelijk. Lang had hij niemand van zijn verliefdheid op het mooie, ranke meisje willen vertellen, maar nu bekende hij volmondig. Dat bekennen is dan ook een

van de voorwaarden waarop incest-plegers aan het project mogen meedoen.

Andere voorwaarden zijn dat de ontucht niet te ernstig mag zijn geweest (in ieder geval zodanig dat een eventuele straf de vijftien maanden niet te boven zou gaan); dat de dader wil meedoen aan het project; dat de man (of vrouw) behandelbaar is en dat het om een 'juridische fouten' (waarbij geen juridische fouten zijn gemaakt) zaak gaat.

Als dat allemaal in orde is, brengen psychiaters en de reclassering adviezen uit aan de rechtbank. Daarin wordt aangegeven wat er met de betrokkene aan de hand is en wat een eventuele therapie voor de verdachte kan zijn. Die bestaat uit zeer intensieve en langdurige gesprekken met psychiaters, over de eigen seksualiteit en de relatie tot anderen. Tegelijkertijd wordt er hulp geboden aan het slachtoffer, aan de echtgenote (of -genoot) en de rest van het gezin. Dat heet een 'drie-sporenbeleid'. Als een verdachte van incest met succes aan het project heeft deelgenomen, kan (en zal) de rechtbank hem geen verdere straf opleggen.

Op 8 februari zullen de verdachte en de reclassering de Rotterdamse rechtbank komen vertellen hoe het met de behandeling gaat.

ling fors hoger

UN
24/11

3c-11-89

Voor straf moet Johan half uur in de wc blijven

door Jan Douwes

„Ik hoop dat de film beklemmend overkomt”, zegt regisseur Tijs Tinbergen terwijl hij de band op de montagetafel legt. Een half uur later komt hij de kamer weer in. „En?”, vraagt hij. De reactie 'Kan 't nóg beklemmen-der?' doet hem zichtbaar genoeg.

TR 29

De film 'Johan' die vandaag in première gaat laat zien hoe een moeder haar zoon voortdurend afkraakt. De vrouw heeft een ideaalbeeld voor ogen waar de jongen zich hardnekkig tegen verzet. Hij krijgt het daarvoor steeds zwaarder te verduren.

In de eerste minuut wordt het naderende onheil al aangekondigd. Tijdens de verhuizing van Johans gezin valt de piano bijna van drie hoog naar beneden. Vanaf dat moment zit je te wachten op de klap. Die komt pas aan het eind van de film, als de problemen tussen moeder en zoon zich hebben opgestapeld.

De film is gemaakt in opdracht van de Vereniging tegen kindermishandeling in Den Haag. In tegenstelling tot seksueel misbruik en lichamelijke mishandeling wordt psychische mishandeling van kinderen nogal onderbelicht, vindt deze organisatie. Ten onrechte, want ongeveer een kwart van alle meldingen bij bureaus vertrouwensarts gaat hierover. Bovendien kan psychische mishandeling verstrekende gevolgen hebben voor de ontwikkeling van een kind.

Het fenomeen wordt omschreven als het stelselmatig verkeerd of op een negatieve manier omgaan met een kind. Deze vorm van mishandeling is moeilijk aan te geven en te bewijzen. Met 'Johan' wil de Vereniging tegen kindermishandeling zichtbaar maken wanneer opvoeders te ver gaan. De film zal gebruikt worden als voorlichtingsmateriaal.

Procrustes

Voor de verandering is een moeder de boosdoener. Met haar jongste zoon Mark kan ze lachen, knuffelen en spelen, maar de negenjarige Johan werkt op haar zenuwen. Hoe meer hij haar teleurstelt, des te verbeten probeert ze hem op het gewenste spoor te krijgen.

Volgens regisseur Tinbergen is de moeder te vergelijken met Procrustes uit de Griekse mythologie. Deze legde voorbijgangers op een bed. Waren ze te lang, dan werden hun armen en benen afgehakt. Te korte reizigers moesten juist uitgerekt worden. Zo probeert de moeder haar zoon op maat te maken. Zonder te beseffen dat ze het kind psychisch vermindert.

Als de juffrouw op school vraagt wat Johan goed kan zegt hij prompt: 'Pianospelen'. Maar eenmaal achter de toetsen, met de tikende metronoom voor zijn neus en zijn moeder in de buurt, brengt hij er niets meer van terecht. Steeds opnieuw moet hij hetzelfde wijsje spelen. Het dagelijkse oefenen wordt een marteling voor hem. Slechts één keer speelt Johan het lied zonder moeite. Zijn vader zit dan

mee te luisteren. Hij prijst zijn zoon uitbundig voor de geleverde prestatie.

Johan bloeit op zodra zijn vader in de buurt is. Maar vaak kan hij niet op hem rekenen. Zijn vader heeft het te druk met zijn nieuwe baan. Met zijn fladderende jas verlaat hij voortdurend het huis. De weinige keren dat hij scènes tussen zijn vrouw en zoon meemaakt houdt hij zich lafhartig afzijdig. Johan reageert zich vaak af door streken uit te halen. De brief die hij van de juf aan zijn ouders moet geven verbrandt hij bij voorbeeld. En hij zet expres de pieper van zijn vader aan als deze een keer rustig thuis zit. Kleine verzetsdaden, die niet als zodanig worden begrepen.

Tarzanboek

Tegen de bizarre straf die zijn moeder voor hem heeft bedacht verzet Johan zich allang niet meer. Gehoorzaam verdwijnt hij met een eierwaker naar de wc, waar hij een half uur moet blijven. Hij haalt zijn verstopte Tarzanboek tevoorschijn, speelt met de kraan en trekt een paar keer door. De straf lijkt hem niet meer te raken.

Toch lijdt Johan onder zijn moeders regime. Hij heeft aanpassingsproblemen op school en trekt zich thuis het liefst terug met zijn schelpenverzameling. 's Nachts heeft hij dromen waarin zijn moeder een angstaanjagende rol speelt. Als hij weer eens in zijn bed heeft geplast, probeert hij de natte plek met een fohn te drogen.

Waarom de moeder Johan zo hard aanpakt wordt niet uitgelegd in de film. „We wilden een film maken vanuit het gezichtspunt van het slachtoffer. De informatie eromheen is de taak van de vereniging tegen kindermishandeling”, vindt Tijs Tinbergen.

Toch had wel iets duidelijker mogen worden wat er met die moeder aan de hand is. Haar dwangmatig gespeelde 'Au clair de la lune' doet vermoeden dat ze liever een beroemde pianiste had willen worden dan huisvrouw.

De situatie is op het einde van de film onhoudbaar, maar of er gauw verandering in komt blijft de vraag. De moeder houdt naar de buitenwereld de schijn op dat ze een gelukkig gezin heeft. De vader vlucht voortdurend naar zijn werk. En Johan veinst liever buikpijn dan dat hij de juf eerlijk vertelt waarom hij niet meer van het klimrek af durft.

Voor de rol van Johan hebben de makers van de film alle Amsterdamse piano-leraren

benaderd. Twintig jongens kregen vervolgens de opdracht een stuk te spelen dat ze goed kenden. De negenjarige Chris Troelstra sprong eruit. Hij bleef zichzelf voor de camera en was bovendien in staat slecht piano-spel te acteren. Voor Chris werd het maken van de film vooral een avontuur. Tinbergen: „Ik vond het wonderbaarlijk hoe goed hij zijn rol aankon.”

Informatie over de film 'Johan' is te verkrijgen bij de Vereniging tegen kindermishandeling, Laan Copes van Cattenburch 72, 2585 GD Den Haag. Tel. 070-50 70 11.

Lastig kind 2 weken in isoleercel

AV 4

BRUSSEL — Het kinderziekenhuis Good Engels van de gemeentelijke sociale dienst in Antwerpen is ernstig in opspraak gekomen. Kinderen en zelfs kleuters worden er soms tot veertien dagen toe in isoleercellen gestopt „om af te koelen”.

De actiegroep Morkhoven, die deze praktijken deze week openbaar maakte, heeft een klacht ingediend bij justitie tegen het hoofd van de afdeling kinderpsychiatrie van het kinderziekenhuis wegens opzettelijke en willekeurige opsluiting van jonge kinderen en gruweldaden jegens minderjarigen.

De isoleercellen in Good Engels blijken afgekeken van het nazi-tijdperk: praktisch leeg, ijskoud, fel verlicht en wit geschilderd. Een fotograaf, die er een plaatje ging schieten, noemde de lichtwaarde even sterk als die van het best verlichte voetbalstadion van België, dat van Sportclub Anderlecht. In deze mensonwaardige cellen werden vooral „lastige” kinderen gestopt.

Als lastig werden kinderen bestempeld die hun huiswerk niet hadden gemaakt of uit Good Engels waren weggelopen. De directie van Good Engels vond dat blijkbaar het zwaarste misdrijf want „de weggelopen kinderen vertellen dan wat er allemaal buiten de kliniek te beleven valt”. Ook kinderen van gescheiden ouders, die bij gebrek aan opvang in Good Engels werden geplaatst, waar ze dus allerminst thuis hoorden, belandden nogal eens in de isoleercel.

Kinderen die deze „therapie” ondergingen, slechts in ondergoed gekleed, vertelden dat ze moesten gillen om naar het toilet te kunnen anders hoorden de „opvoeders” hen niet.

Dikwijls schreeuwden de kinderen ook naar elkaar vanuit hun eenzame opsluiting om elkaar moed in te spreken. Kinderen die riepen dat ze uit hun isoleercel wilden, kregen van de „opvoeder” dreigementen te horen zoals: „Schei uit of we geven u een spuit dat ge plat ligt”, zo tekende het dagblad De Morgen op uit de mond van een van de slachtoffers.

Een jong meisje dat 14 dagen in de isoleercel zat zei: „Zo stel ik mij een concentratiekamp voor. Eens zag ik zelfs een mongooltje vastgebonden aan het bed in de koude cel.” Het ziekenhuis is woedend over de onthullingen, geeft de feiten gedeeltelijk toe, maar noemt de opwinding ongegrond.

Acteurs spelen seksueel geweld voor aan leerlingen van middelbare school

(door Hester Vos)
UTRECHT — „Als een meisje nee zegt, dan bedoelt ze ja”, zegt een jongen in één van de scènes van het toneelstuk 'Spelen met Geweld'. Het meisje waar hij mee is, strubbelt tegen. Toch gaat hij verder met handtastelijkheden.

Gistermiddag voerde een toneelgezelschap van Peter Pan Producties het stuk op voor honderd leerlingen van de Middelbare Technische School voor mode en kleding. In totaal speelt het gezelschap tien keer voor leerlingen van Utrechtse scholen.

„De voorstelling 'Spelen met Geweld' confronteert jongeren met seksueel misbruik dat ontstaat uit machtsposities”, zegt Corrie Brocken, één van de spelers. Vorig jaar ging in Utrecht het project 'Samen Leven' van start dat over seksualiteit in de ruimste zin van het woord gaat en speciaal is bedoeld voor jongeren vanaf vijftien jaar. Twaalf organisaties op het gebied van onderwijs, gezondheid, emancipatie en seksualiteit namen daarvoor het initiatief. Zij benaderden daarvoor Peter Pan Producties.

Duits stuk

Frits Ferres, de regisseur, koos voor de Duitse voorstelling 'Gewalt im Spiel' en maakte er een Nederlandse bewerking van. Dit Duitse toneelstuk won twee jaar geleden de belangrijkste Duitse onderscheiding voor jeugdtheater. Net als in de Duitse versie gaan aan de voorstelling een aantal lessen vooraf en hoort er ook een nabespreking bij. Gisteren voerde het gezelschap de 59e voorstelling op. Sinds september vorig jaar trekt zij met 'Spelen met Geweld' door heel Nederland; in december zal de laatste voorstelling worden opgevoerd.

Brocken: „Seksueel geweld is een heel moeilijk bespreekbaar onderwerp dat op scholen niet of nauwelijks aan de orde komt. Daarom hebben wij in overleg met instanties als de Rugg en de Rutgerstichting een uitgebreid lespakket samengesteld.”

Maaike van Asch is de docente maatschappijleer van de tweehonderd eerstejaars die de voorstelling in de afgelopen twee dagen bijwoonden. „Het lespakket bood mij een prima

DE DRIE SPELERS van de voorstelling 'Spelen met geweld' met v.l.n.r. Gertrude Mulder, Lex Prinzen en Corrie Brocken

handleiding”, vertelt ze. „Het eerste deel ging over ongewenste intimiteiten en de leerlingen waren geïnteresseerd om daar over te praten. Een aantal reacties verraste mij. De meeste meisjes bleken er bijvoorbeeld heel onverschillig onder te blijven als er in hun kont geknepen wordt. Het tweede deel van het lesprogramma dat over incest ging, liep wat moeilijker. Sommigen mopperden dat je met dat onderwerp wordt doodgegooid.”

Incest

Voorafgaand aan de voorstelling kreeg iedere klas ook een les van één van de spelers. „Zelf dacht ik vroeger dat incest betekende dat een neef en een nicht met elkaar trouwen en dan ongelukkige kinderen krijgen”, vertelt Brocken 'haar' klas. Een paar meisjes giechelen. De actrice weet prima de spanning die om het onderwerp hangt, te doorbreken en de leerlingen aan het woord te krijgen. Over de zinsnede 'Als je lift of 's avonds alleen uitgaat is het logisch dat

je moeilijkheden krijgt', blijken de leerlingen het onderling niet helemaal met elkaar eens te zijn. Dan wijst Brocken hen er op dat het woordje 'logisch' helemaal niet klopt. Tenminste, het zou niet logisch moeten zijn.

In diezelfde les legt de actrice kort uit hoe de voorstelling in elkaar zit en waarschuwt ze hen niet één verhaal te gaan zoeken in alle korte scènes. Brocken en haar collega-acteurs Gertrude Mulder en Lex Prinzen zullen ook acteurs spelen die met elkaar of afzonderlijk een improvisatie over het onderwerp seksueel geweld spelen. Tussen de acteurs onderling is in de vijf kwartier durende voorstelling ook iets aan de hand: ze dagen elkaar uit, ze pesten en ze strijden om de rol met de meeste macht.

Scènes

In de eerste scènes zijn de acteurs kleine kinderen die een spelletje spelen waarin één van hen een 'meidenmoordenaar' is. Alle drie willen ze steeds de

moordenaar spelen. De scène herinnert de toeschouwer eraan hoe bang je elkaar vroeger kon maken met verhalen over een kinderlokker. Dan is er een bedrijf waarin de kinderen elkaars troetelbeest afpikken. Steeds weer bepaalt de sterkste welk spelletje wordt gespeeld en hoever dat mag gaan.

Hierop volgen de pubertijdscènes. In de nabespreking blijkt later dat 'het meisje met de accordeon' de meeste indruk heeft gemaakt. De moeder van Popje wil dat zij een verjaardagslied voor haar vader instudeert, maar het meisje reageert niet en blijft passief. Haar moeder wordt steeds kwader. Even later zien de toeschouwers de vader samen met de accordeon, terwijl de moeder vanuit haar ooghoeken meekijkt. Hij streelt de accordeon, praat er zachtjes tegen en speelt met de balg.

Gelukkig hebben de spelers de leerlingen erop gewezen dat voorwerpen van alles kunnen voorstellen, zodat het voor iedereen duidelijk moet zijn dat

de accordeon een slapende Popje voorstelt. In de nabespreking praat Brocken nog even na met de klas over deze scène. Ze wijst er op dat de moeder er niet voor niets op de achtergrond bij stond. „Wanneer een vader seksueel misbruik maakt van zijn dochter, is het vaak - maar niet altijd - zo, dat de moeder wel iets vermoedt.” De leerlingen kunnen maar moeilijk begrijpen dat het vaak gebeurt dat de moeder wel van zo'n relatie af weet, maar toch haar kop in het zand steekt.

In de laatste paar scènes zijn de spelers volwassenen. Een baas doet continu toenaderingspogingen bij zijn twee vrouwelijke collega's. De één geeft hem een mep, de ander bewondert dat, maar durft zelf deze houding niet aan te nemen en laat alles toe. Een volgend moment houdt een vrouw een monoloog. Haar man heeft haar mishandeld en ze wil weg bij hem. Dan beredeneert ze dat hij goed voor de kinderen is, dat dit heus de laatste keer zal zijn, dat hij het vast niet zo had bedoeld en aan het eind van het liedje besluit ze hem te zeggen dat zij er zelf de aanleiding toe gaf.

Vol lof

„Het is een vreselijk onderwerp, maar ik vond de voorstelling fantastisch. Het was indrukwekkend en heel realistisch.” Anouk Nooteboom (19), Vanessa Heuvelman (17) en Inez van Aart (17) zijn vol lof. Wel waren ze blij met de uitleg over de voorstelling vooraf, anders hadden ze er, denken ze, veel minder van begrepen.

„Het is een onderwerp waar je anders niet over praat”, zegt Anouk. Corrie Brocken: „Vorig jaar is uit een onderzoek gebleken dat één op de vier meisjes last heeft van ongewenste intimiteiten en dat één op de zeven meisjes een incest-ervaring heeft gehad. Met het project bieden we geen oplossing voor het probleem; we willen het onderwerp gemakkelijker bespreekbaar maken. Misschien dat leerlingen met vervelende ervaringen er nu iets sneller over gaan praten, maar we proberen vooral de groep te bereiken die er niets van af weet. Ik ben blij dat we zo realistisch over komen, want ze moeten geloven dat seksueel misbruik werkelijk gebeurt.” Aan het einde van de nabespreking in de klas zegt ze: „Als ooit iemand op jou afkomt met een verhaal, geloof dat verhaal. Dan kan je iemand steunen.”

Na aantijgingen van "De Groenen"

Antwerps gerecht vindt geen onregelmatigheden in Good Engels

Het Antwerps parket heeft geen onregelmatige praktijken kunnen ontdekken in het vorige week in opspraak gebrachte kinderziekenhuis Good Engels. Er is dus voorlopig geen reden om een onderzoek in te stellen, aldus het Antwerps gerecht.

Het kinderziekenhuis was vorige week het mikpunt van het Gentse maandblad "De Groenen" en de Werkgroep Morkhoven. Die kwamen vorige week met de aantijgingen dat minderjarige "sociale gevallen" ten onrechte in de kinderpsychiatrische afdeling werden opgesloten. Volgens de beschuldigingen zouden weerbarstige kinderen soms

warmde isoleercellen" worden afgezonderd. De werkgroep en het maandblad beweren dat ze drie gevluchte kinderen naar zgn. "onderduikadressen" hebben overgebracht.

Hoewel de leiding van het kinderziekenhuis de betichtingen van de hand heeft gewezen, stelde het parket niettemin een informatief onderzoek in. Daarmee wil de procureur des konings op onofficiële wijze nagaan of er reden is tot het in onderzoek stellen van de zaak. Verscheidene betrokkenen en leden van het ziekenhuispersoneel werden vorige week en gisteren ondervraagd. Een parket-vertegenwoordiging ging zich ook ter

plaats van de toestand vergewissen.

Men kwam tot de voorlopige conclusie dat er — net zoals in andere kinderpsychiatrische ziekenhuizen — in Good Engels twee afzonderingskamers voorhanden zijn. Volgens het parket werden die slechts in noodgevallen of specifieke uitzonderingssituaties benut. Er werden verder geen onregelmatigheden of illegale praktijken vastgesteld.

Niettemin werd het informatieve onderzoek nog niet afgesloten: de gesprekken met de betrokkenen en verantwoordelijken zullen ook deze week verdergaan.

„Leerlingen hebben heel wat nuttigs op te merken”

MARIT MAIJ

Voorzitter van het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) en dochter van de minister van Verkeer en Waterstaat (maar dat heeft er niets mee te maken). Zij vindt de opmerking deze week van staatssecretaris Wallage van Onderwijs dat ook leerlingen van middelbare scholen hun oordeel moeten kunnen geven over leraren, „heel positief”. Maar scholieren moeten in de medezeggenschapsraden dan wel serieus worden genomen.

Leerlingen mogen van Wallage docent beoordelen

Van onze verslaggeefster
DEN HAAG — Staatssecretaris Wallage van Onderwijs zou het „heel normaal” vinden als iedere docent in Nederland elk jaar een beoordeling door zijn leerlingen kreeg. Hij zegt dat in een maandag verschenen vraaggesprek met het blad School & Medezeggenschap.

Op het moment van dat gesprek was Wallage nog kamerlid, maar ook als staatssecretaris zegt Wallage achter zijn uitspraken te staan. Leerlingen moeten volgens hem in hun rol van onderwijsconsument serieuzer worden genomen. „Als het om twaalf- tot zestienjarigen gaat, mag je de medezeggenschap niet beperken tot waar je al dan niet mag roken in de school.”

Volgens Wallage zou het voor een leraar goed zijn „dat-ie systematisch te horen krijgt: je lesvaardigheid schiet te kort op die en die punten, en: de manier waarop je omgaat met proefwerken, vinden we om die en die reden niet goed.”

„Het oordeel van de leerlingen zou als een serieuze, laat ik zeggen als een volwassen factor in de school moeten meespelen. Dat is veel meer dan het formele idee van medezeggenschap dat in de Wet Medezeggenschap Onderwijs staat.”

Volgens de staatssecretaris wordt van die wet veel te formeel gebruik gemaakt. Ze moet niet worden afgeschaft, maar nieuw leven worden ingeblazen. „We zijn de medezeggenschap gaan regelen omdat ouders, leerlingen en personeel in een heleboel situaties er niet aan te pas kwamen. Vervolgens stellen we vast dat die wet een formalistische is.”

„En in elke voetbal- of tennisclub heb je mensen die tijdens de jaarvergadering maar met het reglement in handen staan. In mijn ogen zijn dat vreselijke mensen, die per definitie elke dialoog verprutsen door almaar te wijzen op wat in artikel 26 lid 7 staat. In het onderwijs heeft de wet niet uitgedaagd tot werkelijke medezeggenschapsverhoudingen, maar wel de letterknechterij enorm bevorderd.”

Bij de helft van de middelbare scholen is het al gewoon: dat leerlingen de uitmaken van de medezeggenschapsraad. Staatssecretaris Wallage van Onderwijs zei deze dagen dat de inbreng van leerlingen daar groter zou moeten zijn. Ze zouden over meer moeten meepraten dan over de vraag waar je in de school mag roken. Ook bij de beoordeling van leraren zou je leerlingen moeten inschakelen, vindt Wallage.

Het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) vindt dat geluid van de staatssecretaris „heel positief”, maar wil dan wel graag net zo serieus worden genomen als die andere groepering in een medezeggenschapsraad: de ouders. Die krijgen jaarlijks 300 duizend gulden om naar een cursus medezeggenschap te kunnen. De scholieren in diezelfde raad krijgen geen cent en betalen het cursusgeld — vijftig gulden — dus uit eigen zak.

Het LAKS wil zo onderhand meer erkenning. Daarvoor is het essentieel dat het LAKS z'n zaakjes niet langer hoeft te regelen door te hooi en te gras met een staatssecretaris van gedachten te wisselen.

Zo ging dat wel ten tijde van staatssecretaris Ginjaar-Maas: „Dan schreven we een brief, en daar hoorden we bijvoorbeeld negen maanden niets op. Na negen maanden of zo ontvingen we dan een briefje van drie regels, waarin stond dat wat we vroegen niet door kon gaan”, zegt LAKS-voorzitter Marit Maij.

Zij is de dochter van de huidige minister van Verkeer en Waterstaat, Maij-Weggen. Maar dat heeft er niets mee te maken, vindt ze. Hoewel, ze wil wel toegeven dat haar pijsnelle loopbaan in het scholierencomité („Ik kwam in een café een jongen tegen die me meevroeg naar een ledenvergadering van het LAKS. Daar ben ik toen meteen kandidaat gesteld en tot voorzitter gekozen”) en haar flitsende optreden iets te maken hebben met haar ouderlijk huis: „Ik

kan niet ontkennen dat ik daar het een en ander geleerd heb, ja.”

Het te hooi en te gras-contact dat het scholierencomité tot dusver met het ministerie van Onderwijs had, bleef overigens niet helemaal zonder resultaat. Zo kwam er een klachtenlijn voor examen-kandidaten, die het LAKS had gevraagd.

Maar het LAKS wil meer. Om te beginnen 163 duizend gulden, om elk weekende dertig scholieren naar een medezeggenschapscursus te kunnen sturen. Belangstelling is er genoeg: de cursus, die het LAKS zelf organiseert, werd dik overtekend.

Maij: „Dat ligt ook voor de hand, want zo'n cursus is natuurlijk vreselijk leerzaam. Als je als scholier in een medezeggenschapsraad zit, heb je een achterstand op de anderen, de leraren en de ouders. Een deel daarvan valt niettemin in te lopen. Je kunt gewoon leren dat je in zo'n raad meer kunt doen dan tijdens de rondvraag je vinger opsteken, en zeggen: 'Ik had ook nog iets'. Op zo'n cursus leer je hoe je iets op de agenda zet, hoe zo'n raad werkt.”

Net als bij de studentenvakbonden is de achterban van het LAKS in getallen uitgedrukt niet indrukwekkend. Er zijn anderhalf miljoen scholieren in het voortgezet onderwijs, maar slechts honderd scholen zijn lid van het LAKS. Ook zijn er honderd leerlingenraden lid, en dan zijn er nog tweehonderd individuele leden. Er is weliswaar geen ander scholierencomité, maar het LAKS vertegenwoordigt niet „de” scholieren.

Maij: „Je moet ook niet alleen naar de getallen kijken. Het aantal telefoontjes naar zo'n klachtenlijn voor examen-kandidaten is veelzeggender. Het dagelijkse informatiecentrum, waar mensen bijvoorbeeld heen kunnen bellen als ze van school gestuurd zijn of als ze een leerlingenraad willen opzetten, wordt fors gebeld. En, de mensen die van het LAKS lid zijn, zijn echt actieve leden.”

„Wat ook erg nuttig is, is naar het buitenland te kijken. In de Scandinavische landen zijn scholierenorganisaties al heel oud: de Noorse bestaat al dertig jaar; de Zweedse zelfs 72 jaar. Die krijgen naar onze begrippen ook waanzinnig veel geld. Wie in Scandinavië actief is in een scholierenorganisatie, hoeft ook dertien dagen per jaar niet naar school: die tijd mag je besteden aan het comité, want dat is minstens zo leerzaam, vinden ze daar. In Nederland vinden we dat één uur maatschappijleer per week genoeg moet zijn.”

Sinds ruim een halfjaar koestert het LAKS de wens om, net als ouders en lesgevers, regelmatig met het ministerie van Onderwijs te praten. Het comité wil deel uitmaken van het vaste Zoetermeerse vergadercircuit, het OOVO. Dat is de afkorting van „overlegorgaan voor het voortgezet onderwijs”. Dat orgaan vergadert elke maand een keer met de minister. Lange, saai vergaderingen zijn het, waarin elke groepering — ouders, leraren, vakbonden, werkgevers — soms wel drie woordvoerders laat opdraven.

Het LAKS zit er weliswaar vaak bij, maar niet als volwaardig lid. Ginjaar-Maas gaf het LAKS nooit een rechtstreeks antwoord op de vraag of het comité dat alsnog kon worden. De hoop van het LAKS is nu gevestigd op de nieuwe staatssecretaris, Wallage. Die beantwoordde de vraag om een gesprek in elk geval vlot: half december kan het LAKS langs komen.

Marit Maij: „Als je ergens wel mag spreken maar je hebt geen stemrecht, dan is dat natuurlijk niet optimaal. Leerlingen hebben over de basisvorming heel wat nuttigs op te merken, of over de vakkenpakketmaatregel. Of over het Leerlingenstatuut. Het OOVO is de plek waar je over zulke dingen de discussie moet voeren. Dus moeten wij erin.”

ESTHER HAGEMAN

HVV

RSVS

WOENSDAG 1 NOVEMBER 1989

Twee meisjes van 15 starten spreekuur

KRIMPEN AAN DEN IJSEL — Twee meisjes van vijftien jaar oud starten vandaag het jeugdspreekuur van het Bureau Halt in het gemeentehuis van Krimpen aan den IJssel. Jongeren tussen de twaalf en achttien, die met leeftijdgenoten over hun problemen of over vragen die hen bezig houden willen praten, zijn iedere woensdagmiddag tussen vier en vijf uur welkom. Halt staat voor Het Alternatief en houdt zich onder meer bezig met alternatieve straffen.

Halt heeft geen aanwijzingen dat onder de Krimpense jeugd behoefte bestaat om tijdens een spreekuur met leeftijdgenoten over problemen te praten. „Het gaat om een experiment,” zegt Halt-coördinator Henk Smit. „Wij dachten: laten we het

maar eens proberen. Misschien komt er niemand. Maar ook dan is er niets aan de hand. De meisjes kunnen hier dan lekker hun huiswerk maken.”

Volgens Smit is altijd wel een medewerker van het bureau Halt in de buurt om te hulp te schieten, als de twee meisjes die het spreekuur leiden er niet uit komen. „Maar het is wel de bedoeling dat de meiden zoveel mogelijk zelf doen,” zegt hij.

Jongeren kunnen in principe met elk probleem en elke vraag bij hen terecht. De meisjes beschikken over lijsten telefoonnummers van instanties om zaken uit te zoeken of de jongeren door te verwijzen. Het experiment duurt tot het eind van dit jaar.

Op zoek naar vaders tederheid

NRC 9-11
 Germaine Greer, de scherpzinnige 'filosofe van het feminisme', die in 1972 het toen even opzienbarende als provocerende *De vrouw als eunuch* schreef, had een vader die haar nooit knuffelde, kuste of zelfs maar aanraakte. Hij keek niet eens naar haar en dat doet nog altijd pijn. Inmiddels is ze vijftig, haar vader is overleden. Maar de vraag waarom hij haar zo behandelde, waarom hij deed alsof hij niet van haar hield of haar misschien daadwerkelijk verachtte, heeft ze nog steeds niet beantwoord. Haar nieuwe boek, *Daddy we hardly knew you*, waarvan deze week bij Meulenhoff de vertaling verscheen, is een speurtocht naar de man die haar verwekte, maar die kort na haar geboorte in januari 1939 de oorlog in ging en als een vreemde terugkeerde toen ze vijf was.

'Daddy' leed niet alleen aan een door de oorlog veroorzaakte angstneurose, hij was ook een pathologische leugenaar die zich zelfs tegenover zijn vrouw en kinderen voor een ander uitgaf dan hij in werkelijkheid was. Germaine Greer, die eigenlijk geen Greer heet omdat dat de naam is die haar vader verzong, is er na een lange speurtocht — waarvoor ze de halve wereld afreisde — achter gekomen dat haar vaders bestaan was gebaseerd op een leugen.

Deze week was ze in Paradiso om de vertaling van de vertaling van haar boek, *We hebben je nauwelijks gekend pappie*, te promoten. De queeste naar haar vader, zei ze, was er in feite één naar zichzelf. Ze was op zoek gegaan naar 'de vorming van een feministe' en ze was daarbij gestuit op het allergrootste taboe: dat van de liefdesrelatie tussen vader en dochter. „Er is veel geschreven over zoons en moeders, maar nauwelijks over vaders en dochters. Hun liefdesrelatie is angstaanjagend, geheim, pornografisch...”

Dat klinkt veelbelovend, maar dekt niet de inhoud van Greers nieuwste boek. Het meest teleurstellende aan *Daddy we hardly knew you* is niet dat het — zoals vooral Britse recensenten schreven — een slecht boek is met veel te veel niet ter zake doende uitweidingen over de landen die ze tijdens haar speurtocht aandeed, maar dat het zo in braaf is. Anders dan we van Greer gewend zijn, loopt ze met een grote boog om het taboe dat haar jeugd verwoestte heen. Het taboe dat ze in Paradiso en later in een gesprek zo treffend weet te typeren: „Vaders! Of ze kussen je nooit óf je wou dat ze er in godsnaam nooit aan waren begonnen.”

Greers vader was een extreem geval: getraumatiseerd door de oorlog en zijn verzwegen verleden als pleegkind was hij bovendien als gevolg van zijn valse identiteit emotioneel volstrekt geblokkeerd. De redenen dat hij Germaines kleine meisjes-avances niet beantwoordde zijn legio. Hij vreesde haar intelligentie omdat hij bang was voor ontmaskering. Maar fundamenteeler, universeler ook, is dat hij als heteroseksuele man maar op een manier met vrouwen kon omgaan. Dat die manier was geblokkeerd door het incest-taboe is een probleem dat Greer, geobserveerd als ze was door al daddy's andere leugens, in haar boek jammer genoeg gelaten heeft voor wat het is.

Is er een tussenweg? Bestaan er vaders zoals Germaine ze zich droomde? Mannen die hun dochters poëzie voorlezen, die ze aansporen tot intellectuele inspanningen, die trots zijn op hun sportieve of artistieke prestaties en die kunnen knuffelen zonder bijbedoelingen of angst daar-

voor? Of zijn er alleen maar incestueuze monsters of ongetreteresseerde boemannen?

Als we Greer moeten geloven, bestaat de ideale vader niet en kan die ook niet bestaan zolang kinderen nog opgroeien in van de buitenwereld afgeschermd, door niemand gecontroleerde gezinnen. „Ik heb honderden brieven gekregen van vrouwen over hun vaders. Zelfs vrouwen van vijftig zijn in staat in tranen uit te barsten als je ze vraagt of hun vader hen ooit heeft gekust. Kinderen, ook meisjes, worden verliefd geboren, verliefd op hun moeder, die ze vervolgens moeten delen met haar seksuele partner. Mensen zijn de enige dieren die tegelijkertijd voor kinderen zorgen en seksueel actief zijn... Meisjes moeten alles doen om ook de aandacht van die seksuele partner te winnen. Vandaar dat je dochters van drie jaar tegenkomt die flirten met hun eigen vader.”

'Flirten' is een understatement voor het gedrag van het zesjarige dochtertje van een gescheiden

man die Greer in Paradiso *en plein public* om raad vroeg. Op een keer was ze in bed bovenop hem gaan liggen en had gezegd: „Pappa, ik wil jouw penis in mij voelen.” Vervolgens had hij zich machteloos gevoeld, en of Germaine wist wat hij daar mee aan moest. Natuurlijk wist Greer dat niet, evenmin als het lichtelijk gegeneerde, voornamelijk uit middelbare dames bestaande publiek. „Had je een pyjama aan?”, vroeg Greer zake-lijk. „Nee? Dan raad ik je aan om er onmiddellijk een te kopen.”

Probleem

Als ik Germaine Greer de volgende ochtend ontmoet, is het een van de eerste dingen waarover ze begint. De man in Paradiso met zijn zesjarige dochtertje... „Weet je”, zegt ze, „hij vertelde niet of hij een erectie had, toen zijn dochter die vraag stelde. Maar ik weet zeker van wel, in ieder geval ligt het voor de hand. En in dat geval heeft hij een probleem omdat hij seksueel reageert op zijn eigen kind. Zoiets kan je niet vergeten, het verandert je hele situatie.”

Precies om die reden is de vader-dochter-relatie volgens Greer het grootste taboe dat er bestaat. „Kinderen verleiden volwassenen, maar het is volwassenen wettelijk verboden daar op in te gaan. In een neurotische en onveilige heteroseksuele maatschappij is er altijd sprake van een spanning tussen vaders en dochters. Een vader kan niet toestaan dat zijn dochtertje over hem heen kruipt en hem overal aanraakt en kust. Want als hij een erectie krijgt — wat al heel snel gebeurt — zit hij in de problemen.”

Greer, die zelf geen kinderen heeft omdat ze altijd bang was dat ze in dezelfde fouten zou vervallen als haar ouders, denkt dat de opgeklopte publiciteit over incest op dit moment het probleem extra compliceert. „In Engeland wordt volstrekt onschuldige ouders incest verweten als hun kinderen op school toegeven wel eens een geërecteerd

mannelijk lid te hebben gezien. Ouders, vaders, ze worden bang, met als gevolg dat kinderen nog veel minder worden aangeraakt dan vroeger. Dit leidt tot steeds grotere en destructievere spanningen tussen vaders en dochters. En het gezin — waarin het kind geen andere optie heeft dan twee volwassenen die worden verondersteld een seksuele relatie met elkaar te hebben — moedigt dit soort seksuele fixaties aan.”

Analfabeet

Ook Germaine heeft haar vader willen verleiden, niet seksueel voor zover ze zich herinnert, maar met intellectuele prestaties waarmee ze zijn respect en genegenheid wilde afdwingen. Het effect daarvan was desastreus: hoe slimmer zij werd, hoe meer hij haar beledigde en afwerde en hoe meer hij geneigd was om zijn ware ik (Germaine kwam er achter dat hij bijna analfabeet was) voor haar verborgen te houden.

Met het voltooiën van haar boek heeft Greer, zoals ze het zelf noemt, „de andere helft van haar genen gevonden”. Maar waarom deed daddy nou zo rot. Hield hij van haar of niet? Als ik de vraag heb gesteld komt er in eerste instantie geen antwoord, totdat ze verzucht dat het haar niet meer interesseert. „Het kan me niet meer schelen nu. Belangrijk is mijn ontdekking dat ik van hem hou. Zeker is dat hij van mij hield toen ik een baby was, maar ik heb dat onderdrukt, ik heb hem afgewezen op mijn vijfde jaar. Ik heb hem verstoten toen hij als oude man terug kwam uit de oorlog en hij het juist zo nodig had om te worden geaccepteerd.”

„Voelt je je zich schuldig?“, vraag ik ietwat ongelovig. „schuldig tegenover deze charlatan en leugenaar?“, „Ja”, geeft ze volmondig toe. Ze voelt zich verantwoordelijk voor zijn leugens en zijn onmacht, waarmee ze het probleem verschuift van vader naar dochter en het 'grote taboe' keurig omzeilt.

„Mijn boek is niet het verhaal van de leugenaar”, zegt ze ten slotte „maar van de man die geen emotionele relaties aankon.” Dat zo iemand misschien maar beter geen kinderen had kunnen nemen, behoort niet tot Greers conclusies. Haar zoektocht van twee jaar heeft uiteindelijk niet meer opgeleverd dan het treurige, traditionele portret van een vrouw die de schuld op zich neemt van de degene die haar bedroog.

ELSBETH ETTY

door karin bos

WAGENINGEN — „Een autoritair gezin”, zegt gezinsociologe prof.dr.ir. Iteke Weeda, „is een gezin waarin de ouders geen ruimte aan het kind laten om zelf uit te maken hoe het zich gedraagt. Het kind heeft zó op de stoel te zitten en zó de vork vast te pakken”.

Weeda is verbonden aan de Landbouww Universiteit Wageningen en de Rijksuniversiteit Groningen. Ze is bekend van publicaties op het gebied van huwelijk, relatie en gezin en van haar columns in enkele kranten. Ze is beweeglijk en praat rap.

Weeda noemt autoritaire gezinnen 'traditioneel' omdat het vroeger, dat wil zeggen vóór de jaren zeventig, gebruikelijk was dat ouders weinig aan het kind zelf overlieten. „De kinderen werden niet opgevoed om mondig en zelfstandig te worden: de discipline stond voorop”.

In de jaren zestig begon dit te veranderen. De opvoeding werd soepeler. Kinderen kregen de kans meer hun eigen gang te gaan. Die trend zette zich voort. Uit onderzoek is gebleken dat tegenwoordig nog slechts ongeveer vijftien procent van de mensen in Nederland zeer traditioneel denkt. Zeker is het niet, maar volgens Weeda is het goed denkbaar dat die 'zeer' traditioneel-denken hun kinderen ook nog ouderwets strak opvoeden.

En gaar ontstaat het probleem dat kan leiden tot vandalisme, aldus Weeda. „Ik druk liever geen stempel op mensen, dat is gevaarlijk. Maar meestal zijn het toch arbeiders uit de lagere sociale klasse, buitenlanders en streng katholieken en gereformeerden die traditionele denkbeelden hebben en die hun kinderen klein houden. Op school worden zulke kinderen geconfronteerd met de vrijheden van andere kinderen. Ze zien in dat ze zelf in de kiem zitten. En dan willen ze zich bewijzen. Dan gaan ze pogingen doen om bij de grote groep te horen van kinderen die wél veel mogen. Jongeren willen er toch uitbreken. Daarom denk ik dat je kunt stellen dat er in de huidige tijd een samenhang bestaat tussen een te strakke opvoeding en vandalisme”.

Dat de pogingen van jongeren om 'eruit te breken' en 'erbij te horen' tegenwoordig gepaard gaan met vernielingen, bommen en staven gooien en 'rotzooi trappen' is volgens Weeda bepaald door een trend. „In de jaren zestig werd een kind in de groep opgenomen als het rookte. Nu hoor je er bij als je flink doet, stoer bent en dingen durft te vernielen”.

Anders

Overigens zijn het volgens Weeda niet alleen kinderen uit streng-traditionele gezinnen die zich 'anders' voelen dan de meerderheid. Eigenlijk lopen alle kinderen die een afwijkende opvoeding krijgen een verhoogd risico vandaal te worden. „Kinderen van extreme vernieuwers, mensen die bijvoorbeeld zwaar vegetarisch leven en hun kinderen verbieden te snoepen, zijn te vergelijken met kinderen uit het traditioneel-autoritair gezin. Op zich is er met zulke gezinnen niets aan de hand. Maar de mensen uit hun omgeving leven anders. En de kinderen zien dat. Een kind uit een traditioneel-autoritair gezin dat in een dorp woont waar alle kinderen strak worden gehouden, zal niet zo gauw uit de band springen. Bij een kind uit zo'n gezin in de stad is dat heel goed denkbaar”.

Niet alléén de opvoeding speelt een rol bij vandalisme, aldus Weeda. Je kunt ook niet zeggen dat ieder kind dat vernielt, rellen schopt en gewapend naar het stadion gaat uit een gezin komt met een afwijkend leefpatroon. Al is de kans volgens haar relatief groot dat dat wél zo is.

Wat volgens Weeda bij de 'rellenschoppers' eveneens zeker van belang is, is de leeftijd van de vanden. „Het zijn allemaal jongeren tussen de vijftien en vijftienvijftig jaar. Tot pakweg veertien, vijftien jaar leven kinderen in strikt gezinsverband, daarna bepalen ze zelf veel meer hun leven. In de fase van vijftien tot vijftienvijftig jaar zijn jongeren op zoek naar hun identiteit. Vroeger stond vast hoe jongens en meisjes zich moesten gedragen: jongens moesten zich voorbereiden op het kostwinnerschap, meisjes moesten liefdevol, verzorgend, koesterend en huishoudelijk zijn. Tegenwoordig is dat niet meer zo vanzelfsprekend. De emancipatie is heel goed, maar ze heeft veel onzekerheden met zich meegebracht. En niet iedereen weet met die onzekerheden om te gaan: stoer doen, flink zijn en mee willen tellen komt heel vaak voort uit onzekerheid”.

Weeda kan zich ook goed vinden in de theorie van dr. O. Adang, gedragsonderzoeker. Tegen de NRC zei hij dat volgens hem de vanden die met voorbedachte rade rellen schoppen tijdens wedstrijden - volgens zijn onderzoek iets min-

'Autoritaire opvoeding mogelijk oorzaak van voetbalvandalisme'

VERVOLG VAN 11

der dan de helft - wat leven in de brouwerij willen. Weeda: „Jongeren die zo iets doen leiden vaak geen boeiend bestaan. Ze richten zich daarom op evenementen, die heel belangrijk worden. Het levensgeluk hangen ze op aan die gebeurtenissen. Er zijn er voor wie een wedstrijd zo belangrijk is dat ze heel geëmotioneerd reageren bij een doelpunt van de tegenpartij. Er is dan een zekere mate van hysterie en de agressie is gigantisch. Degenen die naar wedstrijden gaan met het doel om met bommen en staven te gooien, willen hun leven op zo'n manier interessant maken”.

Massa's

Weeda weet nog wel wat factoren te noemen die misschien meespelen bij het vandalisme onder jongeren. Zo zal volgens haar een jongen die een vriendin heeft niet zo snel gewelddadig worden: „Die vriendin moet hem aardig vinden, en dat is niet het geval als hij in de gevangenis komt. Bij jongens die geen vriendin hebben is de vriendenkring naast het gezin het belangrijkste in het leven.

En juist die vriendenkring is een broeikas voor uitpattingen. Groepen van vrienden met een geringe levensverwachting - lage opleiding, werkloosheid - willen zich vaak manifesteren”.

Niet alleen de groep op zich is belangrijk, aldus Weeda. Ze is het met andere deskundigen eens dat de massaliteit waarin wedstrijden plaats vinden ook

een rol speelt. „Massa's blijven gevaarlijk. Hoe meer mensen je op elkaar propt, hoe groter de kans op agressie”.

In één ding wijkt Weeda af van de mening van veel andere wetenschappers die zich over het probleem van het voetbalvandalisme hebben gebogen: ze is erg optimistisch. Volgens haar is er veel te doen om vandalisme te voorkomen. „Je kunt als samenleving niet al te sterk inbreken in gezinnen. Op de opvoeding van kinderen in familieverband kun je weinig invloed uitoefenen. Bovendien kun je niet zomaar de ouders de schuld van alles geven. Maar ik ben er heilig van overtuigd dat als het volgen van een opleiding tot latere leeftijd een verplichting wordt en de opleidingen op LTS-niveau wat beter aansluiten op de interesses van jongeren, er al veel is gewonnen. Scholen zouden excursies naar Schiphol en fabrieken moeten organiseren, zodat ze interesse kweken in bepaalde dingen. Dat is zo belangrijk, dat jongeren zich op iets richten wat hun leven interessant maakt en dat ze bovendien leren hoe ze zich moeten gedragen. Als het maar niet op een autoritaire en prestatiegerichte manier gebeurt”.

Ook de media kunnen een steentje bijdragen aan de preventie van vandalisme, meent de professor. De televisie heeft waarschijnlijk een ongunstige invloed. Of de talrijke speelfilms met geweld een negatief effect hebben staat niet vast. Het is mogelijk dat ze ertoe bijdragen dat sommige mensen mishandelingen, moorden en het gebruik van wapens gewoon gaan vinden. Maar het kan ook zo zijn dat zulke films de behoefte aan agressie enigszins bevredigen en mensen er juist van weerhouden zelf gewelddadig te worden. Hoe dan ook, wat volgens Weeda wel slecht zou kunnen zijn is het voortdurende vertoon van voetbalvandalisme op de televisie: „Bommen en staven gooien tijdens een wedstrijd kunnen jongeren gaan zien als een manier om in de media te komen. En als je de krant en de televisie haalt ben je interessant, en krijg je aandacht. Ik zou wel

eens willen weten wat het effect is van verzwijgen”.

Weeda vindt de belangstelling voor het voetbalvandalisme sowieso overtrokken. „Het geweld tijdens wedstrijden in het betaalde voetbal krijgt veel aandacht omdat daarbij veel geld is gemoeid en er veel mensen bij zijn betrokken. Zo lijkt het alsof het voetbalvandalisme iets gigantisch is geworden. Terwijl het vaak maar een enkeling in een hele meute is die

iets uithaalt. Bovendien gebeurt er elders ook van alles. Maar als bij mij in de buurt de bushalte is vernield, schrijft hooguit het plaatselijke sufferdje erover”.

Eigenlijk hoeven we ons volgens Weeda helemaal geen zorgen te maken over het (voetbal)vandalisme. Dat de media zoveel aandacht aan het geweld op de tribunes schenken is volgens haar juist een teken dat de samenleving agressie steeds minder accepteert. „Vroeger

was geweld een veel logischer onderdeel van het leven dan nu. Mensen werden gestenigd. Agressie was normaal. Tegenwoordig is dat niet meer zo. De belangstelling voor vandalisme kun je zien als een signaal dat we bezig zijn agressie terug te dringen. Je ziet ook dat mannen steeds meer het gedrag van vrouwen overnemen en zachter worden, terwijl vrouwen niet de gewelddadigheid van mannen overnemen. Zo zijn we bezig de misdadigheid te verminderen”.

'Mama, wat is tongzoenen?'

'Hoe vertel ik het mijn kinderen' in begrijpelijke dialogenvorm gegoten in boekje *Seks, wat is dat?*

Door Jan Booister *VV 23*

Of we de *Pin Up Club* voor hem wilden opnemen. Daan (10) had zijn schoolvriendjes er stiekem over horen gniffelen en was reuze benieuwd wat dat nou wel was voor een „seksprogramma”. Tja, wat doe je dan als ouder, anno 1989?

Toegegeven, er zwierf weleens een verdwaalde *Playboy*, compleet met *portfolio*, door het huis. Die hield ik ook niet ergens hoog in een kast verborgen voor het hevig geïnteresseerde kroost, maar de *Pin-Up Club*, ging dat nou net niet een beetje te ver?

Het is een van die vragen die eeuwig gesteld zullen blijven worden: Hoe vertel ik het mijn kinderen? Wat vertel ik ze, en wanneer? En wat is wel en wat is niet (nu al) goed voor ze? Als ouder blijf je tobben, wat dat betreft.

Er zijn boeken, wat heet, bibliotheken vol geschreven over seksuele voorlichting. Met en zonder de overbekende, waarschuwend vingers. Meestal met ingewikkelde, ontwijkende omschrijvingen, ook al zat er soms geen moeilijk woord tussen.

Aan die onafzienbare rij stichtelijke geschriften kan een nieuw circa 75 pagina's tellend werkje worden toegevoegd, want zo lang de vragen gesteld blijven worden, zolang ook blijven er schriftelijke antwoorden komen. *Seks, wat is dat?* (Uitgeverij Zomer & Keuning, f16,90) heet het drukwerkje en is geschreven door een niet nader geïntroduceerde Kitty van Rossum (Wie is ze? Wat doet ze? Met welke autoriteit schrijft ze?). Ze is schrijfster (van wat?) en moeder van drie kinderen, maar dan houdt de informatie op.

Het boekje onderscheidt zich van vergelijkbare *vakliteratuur* door de simpele verteltrant en de levendige dialogen. De zaken die met seks te maken hebben worden niet alleen begrijpelijk omschreven, er worden gesprekken (met kinderen) weergegeven als voorbeeld hoe met je leergierige kroost over seks moet (zou kunnen) praten. Citaten van kinderen verlichten het geheel.

„Ik zou dat niet willen hebben hoor, zo'n piemeltje. Lijkt me niet

Kinderen moeten nog alles ontdekken, maar mag je ze een *Penthouse* laten lezen of niet?

FOTO ANNE WAPENNAAR

lekker zitten in je onderbroek.” *Marieke (4).*

Kinderen kennen (nog) geen grenzen, als het gaat om het ontdekken van seks. Want ze weten vaak niet eens dat ze daar mee bezig zijn. Die grenzen worden door ons, ouderen, getrokken, schrijft Kitty van Rossum terecht. Kinderen zijn alleen maar nieuwsgierig.

Maar ja, dan roepen ze op de fiets in het voorbijgaan tegen een oude vrouw „Lekker neuken, hè!” als ze in de *vieze-woordenfase* zitten. Of ze hebben een tampon uit het doosje in de badkamer gehaald en komen daar mee naar binnen. Je bent blij dat er net geen visite is, maar wat doe je dan?

In *Seks, wat is dat?* worden dit soort situaties beschreven in dialogenvorm tussen kind en ouder. Bij voorbeeld:

„Mama, wat is tongzoenen?”

„Als twee grote mensen elkaar heel erg lief vinden, kunnen ze tongzoenen. Dan vinden ze het een fijn gevoel als ze met hun tong in elkaars mond gaan.”

„Hè, wat vies.”

„Nee hoor, dat is helemaal niet

vies als je elkaar erg lief vindt.”

„Vind jij papa lief.”

„Ja.”

„Ga je dan ook met 'em tongzoenen?”

„Ja, soms wel.”

„O mam, mag Carolien vanmiddag bij me spelen?”

Zo dus. En Kitty van Rossum concludeert: Als je dochttertje aldus reageert, is het duidelijk dat ze geneeën neemt met het antwoord op haar vraag. Meer wil ze op dit moment niet weten.

„Wat moet ik anders zeggen? M'n vader zegt het zelf ook zo vaak. Als de auto niet start zegt-ie ook 'kut'.”

Want dat is ook nog een misverstand, dat je meteen alles, de hele hoed en de rand, zou moeten vertellen. Vaak zijn kinderen al tevreden met een antwoord waaruit nog tien andere vragen zouden kunnen worden gestilleerd. „Kinderen vragen niet om een moeilijke, technische uitleg van het voortplantingssysteem,” schrijft Kitty van Rossum. „Vaak zijn ze, als ze gevraagd hebben

waarom meisjes later wel kinderen kunnen krijgen en jongens niet, al tevreden met het antwoord dat meisjes later mama worden en jongens papa.”

Dan zie je dat ze *dóktertje spelen*, of ze zitten, waar familie bij zit, met hun hand in hun broek. Hoe reageer je? *Seks, wat is dat*, gaat op een aantal van dat soort situaties in. Het geeft meer een algemene handleiding zodat zelf bruikbare antwoorden kunnen worden bedacht.

„Dan heeft je moeder een eitje gegeten en daar komen dan armpjes en beentjes aan. En een hoofdje.” *Hanneke (4).*

Die *Pin-Up Club* voor Daan hebben we inderdaad opgenomen en later laten zien. Toen er een Braziliaans, met talrijke billen en borsten gevuld strand enige tijd in beeld was, riep Guus (7, mocht ook kijken) opeens geëmotioneerd: „Kijk eens Daan!!! Daar! Die man met die grote hoed, daar hangen allemaal poppetjes aan!!!”

HERFSTSCHRIFT

Geprikkelde zinnen

Door JANET LUIS NRC

GRONINGEN, 8 nov. — Met een gedicht van Aletrino op het mannelijk geslachtsdeel — 'Hoplid' zo luidden de eerste woorden — deed de erectie zijn intrede in de Nederlandse literatuur. Daarvoor had men, althans in de letteren, alleen maar vrolijk gecopuleerd. Ed Schilders, deskundige op het gebied van de erotica, vertelde dit gisteravond in de Groningse Stadsschouwburg, op de derde van avond van 'Herfstschrift', gewijd aan 'literatuur en erotiek'. Hij gaf enig inzicht in 500 jaar erotische literatuurgeschiedenis, waaraan de Nederlandse letteren niet noemenswaardig hebben bijgedragen.

In het programma, 'Het woord geworden vices' getiteld, traden naast Schilders vier schrijvers op die, volgens gespreksleidster Diny Schouten, een meer of minder substantiële bijdrage hebben geleverd aan de hedendaagse erotische literatuur: Marjan Berk, Heere Heeresma, Geertien Meijning en Adriaan Morriën. De eerste twee probeerden met hun

voordracht vooral de lachers op hun hand te krijgen, terwijl de laatste twee zich meer richtten tot de tobbers in de zaal.

Marjan Berk las het masturbatieverhaal 'Doe het zelf voor, waarmee zij naar eigen zeggen nog geregeld opschudding veroorzaakt in bepaalde provincieplaatsen. Deze avond verliep zonder enige opschudding. Hij was eerder een beetje tam dan opwindend, al hoefde men zich ook weer niet te vervelen.

Heere Heeresma, die de laatste jaren alleen nog van zich doet horen met zijn zogeheten 'pornopersiflages', droeg uit zijn nieuwe bundel 'Een robuuste buste, één!', een opvallend ingetogen verhaal voor over een damesonderbroekverzamelaar in het Groningse plaatsje Doodstil. "In feite deed ik er niks mee. Dan zat ik thuis, nam een kom chocolade en liet de oogst door m'n vingers glijden", zo bekennt de fetisjist die het ondergoed van de waslijnen placht te stelen.

Somberder waren de erotische bespiegelingen van Geertien Meijning, over voorbije liefde en 'orgasmen zonder sap'. Adriaan Morriën ging vooral in op de oorsprong van het verlangen naar erotiek, die volgens hem ligt in de liefdevolle relatie die een jong kind heeft met zijn of haar moeder.

Tijdens de wat rommelige discussie waarmee de avond werd besloten, kwam er geen eenduidig antwoord op de vraag wat er nu eigenlijk onder erotische literatuur verstaan moet worden.

Wel waren alle strevers het erover eens dat er naast de commerciële pornografie in tijdschriften, op video en per telefoon, literatuur moet blijven die, zoals het Ed Schilders het uitdrukte, in 'mensenvoorden menselijke daden' oproept. Op de vraag of erotische literatuur dan vooral gaat of moet gaan over geslachtsdaden, klonk er een luid en eenstemmig nee.

Eric de Kuyper: Aan zee. Taferelen uit de kinderjaren. Uitg. SUN, 118 blz. Prijs f 19,50.

— : De hoed van tante Jeannot. Taferelen uit de kinderjaren in Brussel. Uitg. SUN, 208 blz. Prijs f 29,50.

NRC 24-11

In *De hoed van tante Jeannot*, het tweede boek van de Belgische filmmaker-schrijver Eric de Kuyper (1942), komt een jongetje voor dat bij zijn moeder op zolder poppenkastvoorstellingen organiseert. Zoals dat bij kindervoorstellingen wel vaker gebeurt, doet het verhaal dat hij in zijn kast brengt er weinig toe. Hij gaat uit van een vast stramien, waarop hij dan een beetje improviseert.

Belangrijker dan het verhaal zijn de personages en de decors, en de effecten die daarmee kunnen worden bereikt. De personages zijn de gebruikelijke figuren waarmee je volgens het jongetje niet veel kanten op kunt, een prins, een prinses en een heks. Maar, zo vindt hij, het zijn wel poppen waarmee je 'altijd goed zit'.

De aankleding van het theater bestaat uit wat toevallig voorhanden is: een paar vliegenhorren uit de kelder, oude lappen, een tafel en een kist, aangevuld met enkele zelf geschilderde decors. Deze worden verlicht door een oude bureaulamp en twee zaklampen, waarmee dank zij gekleurd papier vlammen, zonsopgangen, maanlicht en 'nacht-effecten' kunnen worden nagebootst.

Ik beschrijf dit poppentheatertje hier wat uitgebreider omdat het een goede indruk geeft van het literaire werk van Eric de Kuyper. In de twee boeken die deze adjunct-directeur van het Nederlandse Filmmuseum inmiddels heeft gepubliceerd roept hij steeds weer zijn kinderjaren in België op, maar het opmerkelijk daarbij is dat hij daar een vorm voor heeft gekozen die rechtstreeks aan die kinderjaren ontleend lijkt.

Ook in de beide romans, *Aan zee* en *De hoed van tante Jeannot*, doet het verhaal dat wordt verteld er eigenlijk weinig toe. De Kuyper improviseert wat op een vast stramien, en het belangrijkste zijn ook hier de personages en de decors, en de effecten die daarmee kunnen worden bereikt.

De personages die De Kuyper beschrijft, behoren vrijwel allen tot dezelfde grote Vlaamse familie.

DE SPEELSE FILOSOFIE VAN ERIC DE KUYPER

Maanlicht in de poppenkast

Eric de Kuyper (foto J. Mud)

Geen bijzondere familie, maar wel een familie, om in de woorden van De Kuyper te blijven, waarmee je altijd goed zit. Het jongetje om wie alles draait is een vrouwelijk baasje dat sterk wordt aangetrokken door ballet en mooie voorwerpen. En hij wordt omringd door een streberige moeder, de weduwe De Kuyper die met steun van de bond voor grote gezinnen haar stand probeert op te houden, een paar broers en een zusje, een vriendje, en verder een grote hoeveelheid 'nonkels' en tantes, zoals de tante Jeannot uit de titel van het tweede boek. Zij is een zware dame die er van houdt zichzelf mooi te maken en uit te gaan. De Kuyper noemt haar met zijn typerende semi-filosofisch woordgebruik, 'de kwintessens van wat publiek heet'.

Het decor van de boeken wordt gevormd door een woning met vele kamers en een binnenplaatsje, ergens achteraf in de Brusselse voorstad Schaarbeek, een aantal met kennelijke liefde beschreven huizen en straten in de naaste omgeving van die woning, en het strand in Oostende waar elke zomer vakantie wordt gevierd.

Visite

Het overheersende stramien in de beide boeken is het op visite gaan.

In de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog waarin de boeken zich afspelen, komen de mensen die in het boek worden beschreven geregeld bij de weduwe De Kuyper over de vloer. Of het jongetje gaat met zijn moeder bij hen op visite, lopend langs straten en pleinen, of sneller met de tram. Naast de visites die steeds worden afgelegd is nog een tweede thema in het boek aanwezig. Dat is het spel dat het jongetje in alles ontdekt. Er zit een speels element in de vaak grauwe wereld om hem heen. Hij ziet plotseling hoe de huizen van de burens een ingewikkeld spel aangaan waardoor je niet kunt zien wie waar woont.

Om dit speelse begint vervolgens alles zich te bewegen. Het jongetje merkt dat hij via het spel aan de verveling kan ontkomen doordat hij de herhaling met kleine variaties ontdekt. Hij ziet daarin zelfs 'de zin' van elk spel: hetzelfde doen, maar steeds weer anders. Het is hetzelfde principe dat ten grondslag ligt aan de poppenkastvoorstellingen.

Het mooiste wordt het speelse beschreven in een aantal fragmenten waarin De Kuyper het echte spelen van kinderen, thuis en op straat, analyseert. Het bijzondere daaraan is dat hij laat zien hoe in

kinderspelletjes soms een erotisch element aanwezig zit. Dat gebeurt wanneer het jongetje een harts-vriendje heeft gevonden met wie hij voortaan elke dag urenlang buiten speelt. Als hun moeders vragen wat ze de godganse dag hebben uitgespookt, luidt hun antwoord even eenvoudig als veelzeggend, dat ze 'met elkaar hebben gespeeld'. In werkelijkheid gaat het echter, zo laat De Kuyper zien, om een „een volledig en uitputtend... ontwikkelen en afwickelen van de voor die dag gekozen spelpatronen, motieven en thema's."

Clichématig

Spelpatronen, motieven en thema's... De Kuypers voorkeur voor het speelse wordt helaas niet altijd even subtiel verwoord. Dat gebeurt evenmin in het al eerder genoemde hoofdstukje over de poppenkast op zolder. De aanleiding blijkt een miniatuurpoppentheater dat het jongetje met sinterklaas van zijn tante Jeannot had gekregen. Hij kon met dat geschenk niets beginnen en besloot dus maar zelf iets te gaan maken. De Kuyper (of zijn protagonist) is in deze stukken een nogal clichématige pleitbezorger van het eigen initiatief. De poppen kwamen, och heden, zo uit een winkel en misten de fantasie van zelfgemaakte poppen. De decorstukken riepen, zo lezen we, wel een idee op maar bleven 'onderweg in dat idee steken'.

Gelukkig is De Kuyper in de zinnen daarna weer een stuk sympathieker, wanneer hij schrijft dat het hele theatertje een irritant stuk speelgoed is dat magie, illusie en suggestie mist: „de lompe en letterlijke uitbeelding van wat een buitenstaander zich van theater voorstelt". Het is misschien een variatie op hetzelfde stramien, maar het klinkt aanzienlijk beter dan de hiervoor genoemde zinnen. En het eindresultaat mag er dan ook wezen, een bij tijd en wijle ontroerend unicum in de Nederlandse literatuur.

REINJAN MULDER

Kinderen van de straat

'Het leed verzachten is het enige wat je kunt doen'

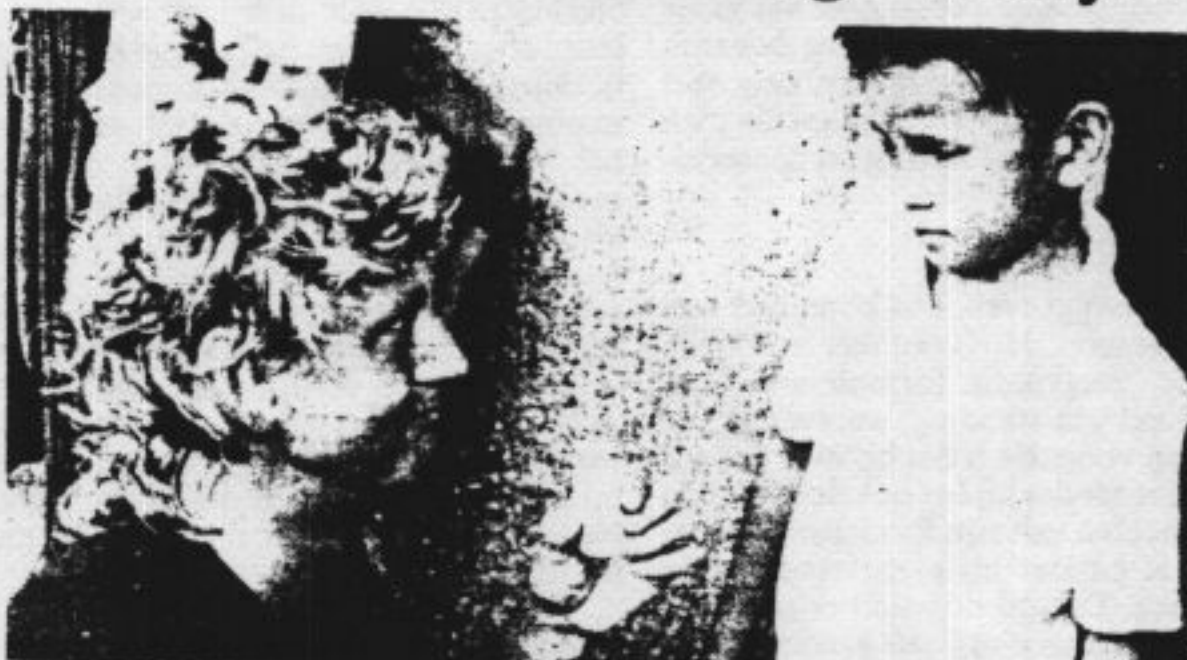
Door Fred van Garderen

HILVERSUM — Elk kwartier stort een vuilniswagen afval op Smoky Mountain, de vuilnisbelt van de Filipijnse hoofdstad Manilla. Dan is er weer werk aan de winkel voor de naar schatting 20.000 bewoners, van wie 12.000 kinderen, van de berg. Wat andere mensen weggooien, is voor hen van levensbelang. Maar wat is de kwaliteit van dat leven als je eeuwig en altijd tussen het afval van anderen woont? „Ze leven er als varkens in de drek,” zegt programmamaker Aad van den Heuvel.

Het zijn de meest aangrijpende beelden van de documentaire 'Kinderen van de straat', die de KRO ter ondersteuning van het familie-spelprogramma en de actie 'Telebingo' maandagavond (Nederland 1, 22.45 uur) uitzendt. Van de rest van de vijftig minuten durende documentaire word je ook niet vrolijk, maar in Manilla blijkt de situatie het meest schrijnend.

Van den Heuvel: „Als je de overtreffende trap erg, erger, ergst gebruikt, dan kom ik uit op Manilla. Op een geven moment houdt het op. Dan is de grens bereikt. Zelfs onder het regime van Marcos heeft men geprobeerd de mensen daar weg te krijgen, omdat men toen ook vond dat het een te onmenselijk bestaan was. Ik vind dan ook dat Acquino hier snel een einde aan moet maken.”

En toch gloort er een lichtpuntje boven op die rokerige stinkende berg. Elvira Santos, begaan met het leed van de kinderen, heeft er een schoolje gesticht. „En dan zie je toch, dat er iets gebeurt,” zegt Aad van den Heuvel. „Het is natuurlijk niet veel, maar het is iets.

Telebingo-presentator Carl Huybrechts in Manilla op de Filipijnen met een van de tientallen miljoenen zwerfkinderen die er in de Derde Wereld zijn.

Het project van Elvira Santos is één van de twaalf, die we met Telebingo gaan steunen.”

'Kinderen van de straat' laat ellende zien uit alle delen van de Derde Wereld. In Zuid Amerika nemen gestrafte ouders hun kinderen mee de gevangenis in, in het Afrikaanse Kenia worden kinderen van één dag te vondeling gelegd — er zijn er zelfs door apen opgevoed — en moeten ze vanaf zeer jonge leeftijd werken voor hongerloontjes („En dan zijn ze nog goed af, anderen moeten stellen of bedelen”), in het Braziliaanse Sao Paulo wonen kinderen in holen onder verkeersaders en worden ze aangevallen door zwerfdieren, in Manilla leven ze in de huisjes van de doden op een rooms-katholiek kerkhof.

Het aantal zwerfkinderen is niet te tellen. De schattingen lopen uiteen van 40 tot 100 miljoen. Alleen in Brazilië zijn er al zo'n ze-

ven miljoen. De verwachtingen zijn desastreus: in het jaar 2000 zal het aantal met een derde toegenomen zijn en in 2055 zal het aantal verdubbeld zijn. „Er iets aan doen is niet mogelijk, daarvoor zijn de wortels te diep,” zegt Stephany Murray, een missiezuster die kinderen opvangt in Cochabamba, een stad in Bolivia. „Het leed verlichten is het enige wat we kunnen doen,” voegt ze er aan toe.

'Kinderen van de straat' wordt uitgezonden op de dag, dat in New York de Verenigde Naties het Handvest voor de Rechten van het Kind aanneemt. Daarin staat onder meer dat kinderen recht hebben op bescherming, hulp, gratis onderwijs, kans tot spelen en ontspanning, eten, wonen, liefde, begrip en opgroei in vrede, verdraagzaamheid en vriendschap.

Of het aannemen van dit Handvest de kinderen ook daadwerkelijk helpt, verwacht Aad van den

Heuvel niet. „Maar er is dan tenminste iets, waar men zich op kan beroepen. Wat de meeste indruk op mij gemaakt heeft, is de rechteloze situatie van kinderen. Arbeiders hebben, hoe miniem ook, altijd een vakbond achter zich staan, maar kinderen zijn wat dat betreft vogelvrij. Er is geen enkele instantie, die het voor hen opneemt.”

'Kinderen van de straat' is een aangrijpende documentaire. Toch heeft Van den Heuvel niet op sentimenten gespeeld. De aanpak is zakelijk, een opsomming van ellende. „Het is slechts een greep uit wat er in de wereld gebeurt. Ik hoop dat met deze film overkomt, dat we hier te doen hebben met een massaal probleem. De opbrengsten van de Telebingo-actie komen, in tegenstelling tot andere acties waar de bureaucratie nog wel eens voor chaotische toestanden zorgde, voor honderd procent terecht bij de projecten. Het geld wordt dus goed besteed.”

De KRO stelt 'Kinderen van de straat' gratis beschikbaar aan de leden van de EBU (Europese Omroep Unie). De omroep hoopt daarmee, dat andere landen de documentaire ook zullen uitzenden om zo een sneeuwbaaleffect af te dwingen. Hoe meer geld, hoe beter. Aad van den Heuvel: „De documentaire wordt iets korter gemaakt, tot de standaardlengte van 45 minuten. We zullen tevens Perez de Cuellar, secretaris-generaal van de Verenigde Naties, die het Handvest zal aannemen, in de EBU-versie verwerken.” De KRO stelt ook delen van de documentaire beschikbaar aan hulporganisaties, die via Stichting Socutera uitzenden.

Kinderprostitutie GVAZS

(FRAGMENT)

Plattelandskinderen hebben het slechter. Van de 2 miljoen werkende kinderen die uit een dorp komen, werken 200.000 meisjes in bordelen. Ze worden letterlijk opgesloten totdat ze de schuld van hun ouders aan de hoerenbaas hebben afgelost.

In Bangkok zijn enkele opvanghuizen voor meisjes die uit de bordelen zijn gevlucht. Naam en lokatie moeten geheim worden gehouden, uit angst voor repressailles van pooiers.

Een vrouw van een jaar of 40 doet het slot van het hek nadat een vervaarlijk blaffende waakhond aan de ketting is gelegd. „We krijgen zelfs familieleden van meisjes aan de deur,” zegt ze. „De politie moet eraan te pas komen om ze weg te krijgen. Familieleden willen dat het meisje teruggaat naar het bordeel om een schuld af te betalen. Anders moeten ze het geld dat ze hebben gekregen teruggeven. Het is afschuwelijk dat je kinderen van hun ouders moet scheiden.”

„We hadden hier een meisje dat zelfs vóór haar eerste menstruatie naar een bordeel was gezonden. Ze was volkomen in de war. Ze wilde per se haar moeder zien en we lieten toe dat ze haar moeder schreef. Na een half jaar was ze stabiel en we dachten dat het goed zou zijn als ze haar moeder een weekend zou zien. Ze is naar huis gegaan, maar nooit meer teruggekomen. Ze is weer regelrecht naar een bordeel gegaan.”

Waarom accepteren kinderen gedwongen prostitutie?

„Het respect voor ouders is groot. Ze voelen zich verplicht om hun ouders te helpen. Geld verdienen voor ouders is een soort eerbetoon. Vroeger was er sprake van bittere armoede in gezinnen. Maar van de tientallen meisjes die in dit huis hebben vertoefd, ken ik er zegge en schrijve twee wier familie van de honger zou zijn omgekomen als de dochter geen geld zou hebben binnengebracht. Hebzucht en materialisme drijven ouders eveneens ertoe om hun kinderen te laten prostitueren.”

Zij wijst op een recent onderzoek in de drie noordelijke provincies: Chiang Mai, Chiang Rai en Phayao. Schoolmeisjes in de hoogste klassen van de lagere school werd hun beroepskeuze gevraagd. Een klein percentage noemde kapster of kleermaakster. 70% zei dat ze prostitutie wilden worden.

Grote druk

„De meisjes staan onder grote druk. Ouders, burens, leeftijdgenoten zeggen dat prostitutie een gemakkelijke manier is om veel geld te verdienen. En ze gaan. De jongste meisjes zie je niet in bars of coffeeshops. Zij worden opgesloten tot hun schuld is afbetaald. Ontsnappen is er niet bij omdat de deur wordt bewaakt. Soms staat zelfs een politieagent voor de deur. Binnen hebben zijn collega's een gratis feestje als blijkt van dank voor verleende diensten.”

„De klanten behandelen voor het overgrote deel de meisjes heel goed. In een enkel geval komt het voor dat de bordeelhouders de meisjes slaat, maar dat is een uitzondering. Daar houdt echter de goede zorg op. Parfum en kleding moeten ze zelf betalen. Ook als ze ziek worden, moeten ze zelf de dokter betalen. De bordeelhouders schiet wel geld voor, maar de schuld wordt groter. En hij rekent een rente van 100%, zodat het jaren kan duren voordat het meisje uit het bordeel komt. En dan nog. Als het meisje uiteindelijk naar huis kan, verkoopt haar vader haar direct weer aan een ander bordeel.”

„Het sekstoerisme is een belangrijke factor die prostitutie aanmoedigt, maar de meisjes in de bars voor westerlingen hebben het goed in vergelijking met de bordelen voor de binnenlandse vraag. En bordelen vind je niet alleen in Bangkok maar ook op het platteland. Een weezinwekkende variant daarop is de vader die zijn dochter van 13 achterop zijn brommer neemt en langs de rijstvelden rijdt, waar boeren de oogst binnenhalen. Alsof hij koekjes verkoopt, verhuurt hij zijn dochter voor 140 frank, die zich even met de landarbeider terugtrekt.”

Promovendus verbaasd over conclusies in deskundigen-rapporten voor rechte Visie psychiater op verdachte ondeugdelijk

Van onze verslaggeefster **VK 11**
AMSTERDAM — Er bestaat geen aantoonbaar verband tussen psychische stoornissen en crimineel gedrag. Psychiaters die als deskundigen voor de rechtbank tot de conclusie komen dat de verdachte ontoerekeningsvatbaar is, beschikken vaak over weinig gegevens voor die conclusie. Dit stelt de Amsterdamse psychiater S. Tuinier in zijn proefschrift „De psychiater en de wilde man”, waarop hij 22 november promoveert aan de Vrije Universiteit in Amsterdam.

De analyse van psychiaters levert geen verklaring voor het gedrag van de verdachte, maar dient een bepaald doel: de psychiater wil bijvoorbeeld dat iemand in een kliniek wordt opgenomen. Ook legt de psychiater-deskundige vaak op voorhand een verband tussen bepaalde misdrijven en een bepaalde psychiatrische stoornis, meent Tuinier.

Volgens hem heeft de psychiater die voor de rechtbank als deskundige optreedt een verwarrende dubbelfunctie. Hij vertegenwoordigt niet alleen een medisch specialisme, maar hij fungeert ook als algemeen adviseur bij het nemen van moeilijke beslissingen. In die laatste functie valt hij terug op het uit de middeleeuwen daterende model van „de wilde man”, die allerlei afwijkin-

gen, misdadigheid en krankzinnigheid, in zich verenigde.

Tuinier onderzocht een groep van driehonderd personen, bij wie de combinatie psychische stoornis en crimineel gedrag volgens de deskundigen aanwezig was. Volgens zijn eigen bevindingen is dat verband niet aantoonbaar aanwezig. In zijn proefschrift wil hij „enige verwondering wekken over het leggen van al te eenvoudige verbanden”.

Biologisch onderzoek

Hij pleit voor „gecombineerd onderzoek naar biologische factoren en bepaalde persoonlijkheidskenmerken, althans voor zover de gemeenschap daar thans rijp voor is”. Met die formulering zinspeelt Tuinier op de kritiek die de criminoloog Buikhuisen ten deel viel vanwege zijn plannen voor biologisch onderzoek.

Tuinier heeft zich nogal verbaasd over het feit dat psychiaters in hun rapport voor de rechtbank vrijwel altijd tot een conclusie over de toerekeningsvatbaarheid komen. Dat staat in sterk contrast tot wat in de geneeskunde haalbaar is. Medici vinden het doorgaans erg moeilijk om oorzaak en gevolg onomstotelijk aan te geven. Men zou op grond van de ervaringen in de medische wereld verwachten dat psy-

chiaters-deskundigen voor de rechtbank veel vaker geen antwoord kunnen geven, meent Tuinier.

Buitenlanders

De zekerheid van de deskundigen verbaast hem des te meer, omdat zijn onderzoek aantoonde dat wezenlijke gegevens dikwijls ontbreken. Over de voorgeschiedenis van de verdachten is vaak nauwelijks iets bekend, onder meer omdat velen buitenlanders zijn, die pas kort in Nederland verblijven. Ook leggen de deskundigen zelden het, voor de hand liggende en gemakkelijk aantoonbare, verband tussen het gebruik van alcohol en drugs en het misdrijf, indien de verdachte daarnaast ook psychotisch is (wanen heeft).

Soms schrijft de psychiater als het ware toe naar een ontoerekeningsvatbaarheid, meent Tuinier. „Hij heeft een borderline persoonlijkheid en staat op een diffuse manier psychotisch in het leven”, heet het over een delinquent. Als bij een verdachte een psychotische toestand kan worden geconstateerd, zoekt de psychiater volgens Tuinier vaak niet verder naar een verklaring voor het crimineel gedrag. „Het psychotisch lijden staat voorop, de vraag of het door drugs is teweeggebracht valt niet te beantwoorden.” „In hoeverre

druggebruik van belang is voor de psychotische toestand ten tijde van het delict valt niet te zeggen, wel is zeker dat hij psychotisch was.” „Heroïnegebruik geeft een psychose.”

Reserve

Tuinier meent dat het ontbreken van inzicht in de mate van drugs- en/of alcoholgebruik (de arts ziet de verdachte altijd pas geruime tijd na het delict, dus als de roes al enigszins is uitgewerkt), niet leidt tot terughoudendheid. Hij meent dat enige reserve op zijn plaats is, als er weinig gegevens zijn.

Nu is de deskundige alleen bereid invloed van drugs of alcohol aan te nemen, als de verdachte beslist niet psychotisch is. Als er wel een psychose wordt geconstateerd, wordt die zonder meer als oorzaak van het crimineel gedrag beschouwd, ook als er wel degelijk sprake is van flink alcohol- of druggebruik. Dat leidt tot een overwaardering van de psychische stoornis als oorzaak van crimineel gedrag. En dat draagt weer bij tot het beeld van de psychotische als een gevaarlijk mens, „een wilde man”, zoals de middeleeuwer al dacht, vindt Tuinier.

Ook als het niet wordt gevraagd, doen de deskundigen vaak een voorspelling over de kans dat de delinquent nog eens

een misdrijf pleegt. Van die voorspellingen deugt weinig. De gevaarsvoorspelling blijkt sterk samen te hangen met de aard van het laatste delict. Als dat niet agressief is, verwacht de psychiater ook geen agressief delict in de toekomst. Maar dat klopt niet met de werkelijkheid. Van de 41 delinquenten die geen

gewelddmisdrijf hadden begaan (dat werd ook in de toekomst niet van hen verwacht), bleek meer dan eenderde wel degelijk later geweld te hebben gebruikt. Van de 44 personen die opnieuw een agressief misdrijf begingen was dat maar in een kwart van de gevallen voorspeld.

Omdat buitenlanders nooit tbs (ter beschikkingstelling van de staat) krijgen, adviseren de deskundigen dat ook niet, ook niet als ze de man gevaarlijk genoeg vinden om hem ter beschikking van de staat te stellen.

Tuinier pleit ervoor om de dubbelfunctie van de psychiater-deskundige te ontwarren en duidelijk onderscheid te

maken tussen de medische deskundigheid die van hem gevraagd wordt en de meer algemene adviseursfunctie die hij krijgt toebedeeld. Dat is in het belang van de psychiatrische patient en van de psychiatrie, meent Tuinier. De rechter is namelijk geneigd om het advies van de psychiater te volgen. Dat gebeurt in 93 procent van de gevallen.

Scepsis over conclusies rapport metromoor

Door onze redacteur
MARCEL HAENEN **NKC**

ROTTERDAM, 2 nov. — De argeloze toeschouwer die gisteren de aangehouden strafzaak tegen de 'metromoordenaar' bijwoonde, moet stellig de indruk hebben gekregen dat in deze zaak twee gedragsdeskundigen terechtstaan. Uit de langdurige ondervraging van de psycholoog F. Koenraadt en psychiater L. Adriaens van het Pieter Baacentrum bleek dat de Rotterdamse rechtbank de beide heren verwijt een onvolledig of in elk geval onbegrijpelijk rapport te hebben opgesteld over de 29-jarige man die op 6 maart op het metrostation Zuidplein in Rotterdam drie vrouwen doodde.

De conclusie van de deskundigen dat de verdachte ten tijde van het plegen van het delict „randpsychotisch” was en een „zeer lage intelligentie” heeft, blijkt volgens de rechtbank hele-

maal niet uit de feiten. Sterker nog, die gevolgtrekking volgt ook niet uit de gegevens die in het rapport staan beschreven. Hebt u zelf geen twijfels over uw eindconclusie, wilde de president van de rechtbank mr. J.W. Heyman weten van Koenraadt. „Hebt u zich niet al te zeer laten leiden door de gedachte: iemand die zo'n gruwelijke daad pleegt, daar móet wel wat mee aan de hand zijn? Ik kan me voorstellen dat u dan automatisch de conclusie trekt: randpsychotisch. Een onderzoeker is ook maar een mens”, aldus Heyman. De psycholoog bestreed die opvatting.

Vooraf tijdens het twee uur durende verhoor van de nogal wollig formulerende psycholoog liet rechter Heyman doorschemeren bepaald niet de indruk te hebben dat de verdachte zielsgebrekig is. Is het aannemelijk dat de verdachte pas na de moorden een geestelijke stoornis heeft ontwik-

UTRECHT, 2 nov. — De geneesheer-directeur van de psychiatrische observatiekliniek Pieter Baacentrum in Utrecht, prof.dr. F.H.L. Beyeaart, kondigt „een herbezinning” aan naar aanleiding van de kritiek op de rapportage van zijn medewerkers in de metromoordzaak.

Beyeaart noemde het vanmorgen

keld als gevolg van de gepleegde misdaden, vroeg de rechtbank. Volgens Koenraadt worden dergelijke invloeden — evenals de effecten van medicijnen — gezuiverd bij het bepalen van de vraag of iemand een zielsgebrek had ten tijde van het plegen van het delict.

Nog minder begrip zei de rechtbank te hebben voor de psychologische conclusie dat de verdachte het zeer lage IQ van 63 heeft. De

desgevraagd „heel opmerkelijk” dat zijn medewerkers door de rechtbank „langdurig onder vuur zijn genomen”. Volgens hem is de rapportage zorgvuldig. „Je moet je wel afvragen of we voldoende duidelijk zijn geweest. Misschien moeten we medewerkers beter scholen om in dit soort discussies beter hun mannetje te staan.”

psycholoog en psychiater gaven allebei toe ook „verrast” te zijn door deze uitkomst van de intelligentietest. De sociale vaardigheden van de man suggereren in elk geval meer intelligentie dan is vastgesteld.

Heyman somde een groot aantal gegevens op die hem „als leek” hadden doen twijfelen aan de psychologische bevinding dat we hier met een debiel te maken hebben. Hoe is het immers mogelijk, zoals in het rapport beschreven staat, dat de verdachte zo snel de regels van spelletjes doorheeft? Hoe heeft hij met zijn lage niveau toch de lagere school kunnen afmaken? Hoe kan hij zulke intelligente smoezen hebben verzonden tegenover de politie? En hoe is hij in staat geweest de misdaad op een behoorlijk geraffineerde wijze uit te voeren, verondersteld dat hij werkelijk zeer dom is?

Volgens de psycholoog betrof het de regels van „onnozele spelletjes”. De lagere school was voltooid nadat de verdachte twee keer in de eerste klas was blijven zitten. De psycholoog zei tevens ook niet te hebben beweerd dat bij de verdachte elke intelligentie ontbreekt. Hij gaf wel toe dat er „een zekere discrepantie” zit tussen de gegevens en de conclusie.

Het kritisch ondervragen van de psycholoog leidde af en toe tot enig bevrijdend gegniffel in de

bijna volledig met nabestaanden gevulde rechtszaal die het academische betoog van de psycholoog zuchtend aanhoorden. Vooral met de opmerking: „U schrijft hier dat het de vraag is of het niet te hoog gegrepen was om de verdachte destijds naar de LTS te sturen. Als uw conclusie over zijn lage intelligentie juist is, dan is dat toch geen vraag meer?” wist rechter Heyman de lachers op zijn hand. Een reactie die Heyman overigens meteen ongedaan maakte door het publiek tot stilte te manen. „Dit zijn serieuze vragen”, aldus de rechter.

Opgefokt

Gisteren werd ook nog stilgestaan bij de motieven van de verdachte. Tegenover psychiater Adriaens heeft hij gezegd het gevoel te hebben dat „blanken hem opfok-

ten”. Ook bij de politie zei hij uit racistische motieven te hebben gehandeld en het op „blanke vrouwen” te hebben gemunt. Eerder had hij zijn blanke vriendin regelmatig mishandeld waardoor ze de relatie verbrak.

Volgens de raadsman van de verdachte, mr. R. Power, speelde racisme bij zijn cliënt geen enkele rol. „Blankenhaat is niet te rijmen met de afhankelijkheid die hij nog steeds voelt voor zijn voormalige blanke vriendin”, aldus Power.

De advocaat noemde de eis van de officier van justitie „bijzonder zwaar”. Hij wees erop dat zijn cliënt door de publiciteit ook al was gestraft. De verdachte zelf zei in zijn laatste woord „niets meer te zeggen” te hebben. Op de vraag van Heyman of hij dat zeker wist, reageerde hij met een knikje.

'Oom' bezeten van ontucht

Drie jaar geëist tegen 'aardige' ex-leraar

door BAS GROENENDIJK AD 24

DORDRECHT — De keurig ogende, rijzige 'oom Jos' H. (66) uit het dorpje Goudriaan in de Alblasserwaard is al een kwart eeuw bezeten van het plegen van ontucht met jongetjes en het gelijk-tijdig maken van pornofilms en -foto's.

In zijn tijd als leraar in het Brabantse Cuijk, eind jaren zeventig, misbruikte hij daarvoor leerlingen van de mavo-school waar hij les gaf. Tot het afgelopen voorjaar betrof Jos H. zijn slachtoffers voornamelijk van het kinderkuis De Schuilhoek in Dordrecht.

Zowel op de school als in het kinderkuis werd geen argwaan gekoesterd. In 'oom Jos' zag men geen pedofiel, die kans zag aan zijn seksuele geaardheid geld te verdienen. Nee, voor hen was hij de sympathieke man, die zoveel zorg koesterde voor de jongens die het in het leven niet zo goed hadden getroffen.

Op school in Cuijk waren het de bijlessen aan huis, de fotoclub en de terreinauto, die de populaire leraar als lokmiddelen gebruikte. In Goudriaan lokte hij de jeugdigen van tussen de 12 en 18 jaar met het verzorgen van huisdieren, verbouwingen aan de bouwvallige boerderij en met geld naar zijn, door hondenuitwerpselen, vreselijk stinkende fotostudio.

VIDEOFILM

Voor de rechtbank in Dordrecht hield de verdachte, die twee jaar geleden wegens gebrek aan bewijs in een kleinere ontuchtzaak werd vrijgesproken, zijn kaken heel lang op elkaar. Eerder ontkende hij iedere betrokkenheid bij de productie van kinderporno en, wat juridisch zwaarder weegt, het plegen van ontucht. Aan de vasthoudendheid van presidente mr. H. Nouwen-Kronenberg is het te danken dat de verdachte, sinds kort weduwnaar, na anderhalf uur toef gaf dat hij een videofilm heeft gemaakt, waarbij geslachtsdelen worden 'gewogen' en gemeten.

BOEKJES

Bij een huiszoeking zijn honderd boekjes, negen films, honderden foto's en 8000 dia's gevonden. Jos H.: „Daar zijn erg mooie foto's bij van beslist geen erg kleine kinderen. Op slechts één procent van de foto's zie je een penis met een erectie. De vervelendste foto's heeft de politie er uitgepikt.”

Officier van justitie mr. H. van Maren-van der Kaaij eiste drie jaar gevangenisstraf. „Deze man heeft ervoor gezorgd dat erg veel jongens zich belazerd, misbruikt en smerig voelen.”

Vele magere getuigenissen leiden tot één sterk bewijs

HVV
24-11

Door Arnoud Riethof

DORDRECHT — De politie en enkele roddelbladen dachten de Kinderporno-koning van Europa te pakken te hebben. Maar voor de rechtbank van Dordrecht stond gisteren een heel andere man. Iemand die wel ooit veel foto's en wat films heeft gemaakt van naakte 'seksueel geprikkelde' veertien- tot zestienjarige jongens. Maar van massaverkoop is weinig tot niets gebleken. Volgens de justitie heeft de 66-jarige ex-leraar uit Goudriaan de afgelopen jaren bovendien met minstens vier jongens ontucht gepleegd. Maar daarover zweeg de verdachte. Hij vond die zedenzaken alleen maar opgeblazen, door de politie. En de foto's waren móóie foto's, geen porno.

Omdat de verdachte gebruik maakte van zijn recht niets te zeggen, moest strafkamervoorzitter mr. H.H. Nouwen-Kronenburg met zichtbare tegenzin de hoogtepunten uit het dossier tegen de verdachte voorlezen. Daardoor ook was officier van Justitie mr. H.J.M. van Maren-van der Kaaij gedwongen haar magere bewijzen (er was steeds maar één slachtoffer/getuige van elke ontucht en een getuige is géén getuige) aan elkaar te rijgen. Om op die manier toch een sterk geheel van elkaar dekkende en ondersteunende getuigenissen te kunnen krijgen. Ze eiste op grond daarvan drie jaar gevangenisstraf.

De eis viel volgens haar zo hoog uit omdat de betrokken jongens voor de zeer populaire leraar 'een gemakkelijke prooi' waren geweest. Hij had geen enkele interesse gehad in de geestelijke schade die hij de jongens berokkende. Hij had erop gespeculeerd dat de jongens uit schaamte toch niets tegen de buitenwereld zouden zeggen. En de foto's en films waren uit puur

winstbejag gemaakt.

De zaak tegen de ex-leraar kwam in juni dit jaar aan het rollen toen een jongeman uit Helmond aangifte van ontucht deed. De leraar, die hij al sinds '83 kende, was vlak daarvoor bij hem thuis geweest en had hem weer eens gedwongen tot wederzijdse bevrediging. Dat was min of meer ontdekt door de stiefvader van de jongen, die pas na lang aandringen een heel verhaal vertelde.

Dat hij in 1983, toen twaalf jaar oud, met z'n ouders ging kamperen bij de boerderij van de leraar in Goudriaan. De man liet hem al snel wat seksboekjes zien en toen de jongen dat niet afwees, begon de leraar hem in de broek te zitten. Het kwam langzamerhand tot aftrekken en zuigen en op het eind ging de verdachte ook foto's van de jongen maken.

Dat duurde, bijna elke veertien dagen wel een keer, tot 1989. De jongen verklaarde dat hij steeds had gezegd het niet te willen, maar dat de leraar zo'n overwicht op hem had, dat het er toch steeds weer van kwam. Het slachtoffer woonde eerst in Gorkum, en werd dan door de leraar vaak van school gehaald om mee te gaan naar Goudriaan. Later, toen de jongen in een Dordts tehuis voor wezen verbleef, bleef de aandrang van de leraar voortduren.

Na deze aangifte ging de politie huiszoeking doen in Goudriaan. In de boerderij werden vele foto's, negatieven en films van allerlei jongens aangetroffen. De meeste waren 'portretstudies', maar er waren ook naaktfoto's bij. Zo kwam de politie op het spoor van nog enkele 'slachtoffers'. Die bleken vooral afkomstig uit Cuijk, leerlingen van een voormalige Mavo van de leraar.

Zij vertelden precies hetzelfde

verhaal als de eerste aangever: de man probeerde eerst wat uit, liet de rond veertienjarige knapen ritjes maken in z'n Landrover, liet in z'n boerderij wat seksboekjes slingeren, keek of de jongens interesse hadden; fotografeerde eerst alleen hun hoofd, daarna met ontbloot bovenlichaam, en tenslotte geheel naakt en 'seksueel geprikkeld', waarbij het dan ook tot ontucht zou zijn gekomen.

Nadat over de zaak perspublicaties waren verschenen, kwamen nog andere, inmiddels man geworden, slachtoffers met gelijksoortige beschuldigingen. Voor de officier van Justitie zo'n opeenstapeling van verklaringen, dat zij niet meer om een verdere vervolging heen kon.

Eis drie jaar tegen van ontucht en kinderporno beschuldigde ex-leraar

Na een uur dossier-voorlezen en nadat de verdachte had erkend dat hij inderdaad wel een pornografische film met een van de jongens had gemaakt maar dat er van 'pijpen' geen sprake was geweest, vroeg rechter mr. Nouwen: „Wat was dan eigenlijk uw relatie met al die jongens?” De verdachte: „Iedereen kon bij mij terecht. Ik hielp ze met allerlei dingen. Dat gold net zo goed voor meisjes als voor jongens.”

Mr. Nouwen: „U had geen specifieke belangstelling voor deze jongens?”

De verdachte: „Specifiek niet, nee.”

Mr. Nouwen, aan de rand van wat een rechter als haar 'overtui-

ging' tijdens een zitting mag laten blijken: „Ik zou het toch pedofilie willen noemen. U wilt toch niet zeggen dat al deze jongens die verhalen uit hun duim hebben gezogen?”

De verdachte: „Ik zeg niets.”

Mr. Nouwen: „Als het erop aankomt, dan zwijgt u. Goed dat recht heeft u.”

Omdat de verdachte ook bij de psychiater weinig toeschietelijk was geweest, had deze maar vijf minuten met hem gesproken. Toch produceerde deze deskundige een vrij dik rapport, waarin de ex-leraar werd afgeschilderd als een op geld beluste, narcistische 'ik-vreemde' persoon. De psychiater bestond het de rechtbank te adviseren de maximaal mogelijke gevangenisstraf (dat zou in dit geval zo'n acht jaar kunnen zijn) te geven. De man was toch niet te genezen, en het gevaar van herhaling zou zeer groot zijn.

Dat alles was voor raadsman mr. J.I. Jahae aanleiding om het psychiatrische rapport naar het rijk der fabelen te verwijzen. Hij verweet de justitie veel te vrijgevig te zijn geweest met informatie over de 'pornokoning', die uiteindelijk maar een heel klein rijkje bleek te hebben. De officier zou nu dan ook geen recht van spreken meer hebben en niet-ontvankelijk zijn.

Bovendien stelde mr. Jahae dat de officier de verschillende wetsartikelen over ontucht verkeerd had toegepast, zodat op enkele punten vrijspraak moest volgen. En andere zaken waren volgens hem verjaard of te weinig gespecificeerd. Tenslotte was de verdachte al een bejaarde man die diep in de schulden zat, de feiten heel oud, z'n leven in Goudriaan nu onmogelijk en bovendien al genoeg gestraft.

De rechtbank doet op 7 december uitspraak.

'Incest wordt over tien jaar veel lichter bestraft'

LEEUWARDEN (ANP) - „Al zou je je kind maar één keer verkrachten, dan zou vijf jaar al terughoudend zijn". Procureur-generaal mr. R.D.E. Daverschot zei dit gisteren in een incestzaak waarin een 53-jarige man uit Emmen ervan wordt verdacht zijn twee dochters jarenlang seksueel te hebben misbruikt. Daverschot reageerde hiermee op opmerkingen van de advocaat, die de straf te hoog vindt. Volgens de raadsman van de verdachte, mr. Van Delden, is „het evenwichtig om de verdachte zo zwaar te straffen voor een taboe wat nog niet is uitgekristalliseerd. Over tien jaar zal een geheel andere straf worden opgelegd."

Daverschot hoopte dat hij dat niet meer zou mee maken: „De staat zou in een volstrekte staat van ontbinding komen als incest niet meer zou worden bestraft." De procureur verklaarde dat de man zijn kinderen door de incest „geestelijk vermoord" had. De incest begon al in 1968 en duurde tot 1987 toen het slachtoffer (28) aangifte deed nadat ze ontdekte dat haar zusje ook seksueel misbruikt werd.

Hagenaar bekent jarenlange incest

Den Haag — Een 38-jarige Hagenaar heeft bekend zijn drie kinderen sinds 1981 seksueel te hebben misbruikt. Met zijn jongste zoon, die nu zeven is, pleegde hij vanaf de geboorte ontucht.

HC 20
Zijn nu 15-jarige dochter verkrachtte hij tussen haar zevende en elfde jaar wekelijks. Op haar twaalfde en dertiende jaar stopte hij met de verkrachtingen, uit angst voor zwangerschap. Wel ging het plegen van ontucht tot haar dertiende door.

Met zijn nu 11-jarige zoon pleegde hij vanaf diens vierde jaar ontucht. De politie heeft de man vanmorgen in zijn woning in Transvaal opgepakt. De zaak kwam vorige week aan

het licht. De 37-jarige moeder werd toen door haar dochter op de hoogte gesteld van de jarenlange incest. De vrouw wilde alléén op vakantie gaan, maar werd daarvan weerhouden door haar dochter. Het meisje vreesde dat haar vader zich bij afwezigheid van de moeder nog vaker aan de kinderen zou vergrijpen. De vrouw heeft toen de hulp ingeroepen van het Riagg en heeft de woning met haar kinderen verlaten. Ze zijn ondergebracht op een geheim adres.

Jaar cel geëist wegens ontucht

ZWOLLE, woensdag
De 32-jarige H.W.L. heeft gistermiddag voor de rechtbank in Zwolle een gevangenisstraf van twaalf maanden tegen zich horen eisen, waarvan zeven voorwaardelijk. De Amsterdammer heeft bekend ontucht te hebben gepleegd met een aantal kinderen, onder wie een 10-jarige jongen uit Almere.

L., die een zwerfend bestaan leidt, bekende tijdens een zitting in augustus. De zitting tegen de Amsterdammer werd nu pas voortgezet omdat de rechtbank na de psychiatrische rapportage een rapport van het Pieter Baan Centrum nodig achtte. Wegens ruimtegebrek liet dat rapport wat langer op zich wachten dan normaal.

L. heeft de ontucht gepleegd in zijn periode als medewerker op een kermis. De jongen uit Almere is meermalen misbruikt. Tel 1-11-83

Ex-schoolhoofd: voorwaardelijk

ROTTERDAM — Een ex-schooldirecteur uit Maassluis is gisteren door de Rotterdamse rechtbank veroordeeld tot zes maanden voorwaardelijke gevangenisstraf voor het plegen van ontucht met drie jongens van rond de twaalf jaar. Twee van hen waren leerlingen van zijn school, die hij tijdens een werkweek vrij uitvoerig zou hebben bevredigd. Tegen de man was acht maanden gevangenisstraf plus vier maanden voorwaardelijk geëist. De rechtbank kwam tot een straf die (nog) niet uitgezeten behoeft te worden, omdat de schooldirecteur door de affaire zijn baan is kwijtgeraakt. Hij heeft weinig kans opnieuw in zijn vak aan het werk te komen. Bovendien, zo vond de rechtbank, was het de eerste keer en heeft de man duidelijk het onverantwoordelijke van zijn daden ingezien.

Schoolhoofd slachtoffer van Oude Pekela-effect?

Door Arnoud Riethof

ROTTERDAM — Toen Maassluis hoorde dat de schooldirecteur drie jaar geleden tijdens een zomerkamp ontucht had gepleegd met een veertienjarige jongen, stroomden de aangiften binnen. Veel verhalen van leerlingen van de school bevatten wilde fantasieën, die niet waar konden zijn. De verklaringen van twee jongens (elf en twaalf jaar) over ontucht met

HVV 14-11

hun hoofdonderwijzer bleven als wel geloofwaardig over. De Rotterdamse rechtbank behandelde die gisteren. Maar de vraag is of er in het stadje aan de Maas niet een 'Oude-Pekela-effect' is opgetreden: serieus verontruste ouders die hun kinderen wat al te zeer aan het fantaseren lieten slaan.

De inmiddels voorwaardelijk ontslagen schooldirecteur ontkennde de twee latere beschuldigingen van ontucht pertinent. De eerste, die zich in 1985 had afgespeeld in Nunspeet, gaf hij wel toe. Al zou het initiatief niet van hem maar van de veertienjarige jongen (die geen leerling van hem was) zijn uitgegaan. Maar van het verhaal van de twee schooljongens, dat de directeur hen tijdens een werkweek op de slaapzaal had afgetrokken, zou niets kloppen. Hij had de jongens wel een keer 'aangehaald', gestreeld, maar van seksuele bedoelingen was geen sprake.

Raadsman mr. A. Roelofs vroeg zich in zijn pleidooi af of de onderwijzer die 'feiten' nu onbewust had verdrongen, of dat hij het slachtoffer was geworden van z'n eigen ontreding bij de politie. Want de verdachte had het verhaal over de schoolwerkweek in het politieverhoor min of meer bevestigd. Zij het pas na twee dagen, en volgens z'n eigen zeggen onder grote druk: „Beken nou maar, dan kun je voor Kerstmis naar huis."

De cliënt van mr. Roelofs had bovendien zelf een schriftelijke verklaring opgesteld met een gedeeltelijke bekentenis. Die werd bij de onderzoeksrechter nog tot in details uitgewerkt. „Maar toen heb ik op alles ja gezegd. Die rechter hield een verhaal, en ik was zo in de war dat ik maar toestemde. Ik weet niet eens meer wat ik toen gezegd heb. Maar het was niet waar," zei de verdachte.

De raadsman wees erop dat bovendien bepaalde delen van de verklaringen van de jongens niet konden kloppen. Zo had er een verteld dat hij twintig minuten in de slaapzak van de onderwijzer had gelegen, terwijl het bewuste slaapgereit toen nog hoog en droog in Maassluis lag. Maar officier van Justitie mr. H.J. Moraal vond alle drie de gevallen van ontucht duidelijk bewezen. De schade aan de slachtoffers en het schenden van het vertrouwen van kinderen en ouders, vond hij ernstige zaken.

Hij vond het belangrijk dat over veertien dagen uit de uitspraak van de rechtbank blijkt dat de 'slachtoffers' gelijk hadden. Nu de verdachte ontkent, was de druk op de bewuste jongens toch al erg groot. Mr. Moraal eiste twaalf maanden gevangenisstraf, waarvan vier maanden voorwaardelijk.

Mr. Roelofs vond alleen de eerste van de drie zaken bewezen en vroeg een geheel voorwaardelijke straf. En als de rechtbank de twee andere gevallen van ontucht toch óók bewezen zou achten, zou in plaats van de gevangenis een dienstverleningsstraf meer op zijn plaats zijn.

Eis 12 maanden tegen ontslagen schooldirecteur wegens ontucht

door BAS GROENENDIJK AD 14

ROTTERDAM — Als de inmiddels ontslagen directeur van een basisschool, René de V. (43) uit Maassluis, op schoolkamp ging, kon hij zijn handen niet altijd thuis houden.

Volgens officier van justitie mr. H. Moraal heeft de vroegere schoolmeester met drie, maar waarschijnlijk met meer jongens, ontucht gepleegd. Voor de rechtbank in Rotterdam eiste Moraal twaalf maanden gevangenisstraf, waarvan vier voorwaardelijk.

„Dit is een logische reactie op het gedrag van de verdachte, die grof misbruik heeft gemaakt van de aan zijn zorg en waakzaamheid toevertrouwde kinderen", sprak de aanklager.

Schoolkamp

René de V., die nu probeert aan de slag te komen als marketing-manager, erkende in de zomer van 1985 tijdens een schoolkamp in Nunspeet seksueel contact te hebben gehad met een toen 14-jarige jongen. „Die jongen kwam naast mij liggen en vroeg erom. Het is mijn fout geweest dat ik hem toen heb betast en beroerd met mijn mond."

Bij de politie, de onderzoeksrechter en in een met de hand geschreven verklaring had de ex-schooldirecteur toegegeven tijdens een schoolkamp op Vlieland in augustus van het vorig jaar met nog twee jongens, 11 en 12 jaar, ontucht te hebben gepleegd.

Daar kwam René de V. gisteren omstandig van terug. „Ik was na vier dagen van verhoor niet meer in staat goed na te denken. Toen zei de politie dat ik met de kerstdagen thuis kon zijn als ik meewerkte. Meewerken betekende alles toegeven. Dat heb ik gedaan. Achteraf gezien natuurlijk reuze stom", aldus De V., die zich door zijn school en justitie 'publiekelijk te kijk gezet' voelt.

Gestreeld

De volledig toerekeningsvatbare René de V. wilde gisteren niet verder gaan dan dat hij een van de jongens, die na een kussengevecht overstuur was geraakt, had 'gestreeld zonder seksuele bedoelingen'. „Ja, die kinderen waren zo vrij dat ze naast me kwamen liggen", aldus de verdachte.

Officier Moraal hoopt dat de slachtoffers hun traumatische ervaringen beter kunnen verwerken als hun gelijk blijkt uit het vonnis van de rechtbank over twee weken. „Door de ontkenningen is een grote druk ontstaan op de jongens van wie een groot aantal levensjaren is verpest", zei de officier.

Raadsman mr. A. Roelofs sprak over 'het Oude Pekela-effect'. Volgens hem bestaat er door de grote ruchtbaarheid voor dit soort zaken de 'valkuil' van 'heden-daagse zedenangst'. De advocaat pleitte voor een geheel voorwaardelijke straf of voor dienstverlening. „want mijn cliënt is niet alleen in Maassluis, maar in het hele onderwijs afgebrand."

HVV 28-11

Slachtoffer ontucht van stiefvader als getuige... à decharge

Jac. van Veen

Het komt niet zo vaak voor dat slachtoffers van incest, ontucht of verkrachting door het openbaar ministerie worden opgeroepen om op de openbare zitting een getuigenverklaring af te leggen. Als het enigszins kan, zal de officier van justitie hun die pijnlijke confrontatie met de verdachte besparen en volstaan met hetgeen zij in een eerder stadium tegenover politie en rechter-commissaris hebben verteld. Wanneer de verdachte daardoor in een nadelige positie komt — hij is dan immers niet in de gelegenheid zelf rechtstreeks vragen te stellen — kan de verdediger de officier van justitie verzoeven het slachtoffer alsnog te dagvaarden om als getuige te verschijnen. Die komen dan meestal met grote tegenzin; het is heel naar wanneer alles weer wordt opgerakeld en dan nog wel met publiek op de tribune.

Bij de behandeling door het Amsterdamse gerechtshof van het proces tegen een van ontucht met zijn minderjarige stiefdochter verdachte negenendertigjarige man, lag de situatie heel anders. Het meisje, de nu twintigjarige Elly, had zelf laten weten dat zij

als getuige onder ede gehoord wilde worden. Zij had zich niet tot de officier van justitie gewend, maar tot de advocate van de verdachte, mevrouw mr. P. Marie. Daaruit viel dus al op te maken, dat hetgeen zij het gerechtshof wilde vertellen niet zou leiden tot een ongunstiger beeld van haar stiefvader dan uit het dossier naar voren was gekomen. Wat niet wil zeggen, dat bij haar — vooraf bij het langdurig wachten op de gang en tijdens het verhoor — niets was te merken van die psychische spanningen door die confrontatie met wat haar stiefvader had gedaan. Maar overheersend was toch de indruk van wilskracht om het als verleden tijd te zien.

De verdachte was in eerste instantie door de rechtbank in Rotterdam op 13 oktober 1987 veroordeeld tot vijftien maanden gevangenisstraf waarvan vijf maanden voorwaardelijk wegens ontuchtige handelingen en het hebben van gemeenschap met zijn stiefdochter tussen 1981 en 1986. Die handelingen had hij wel toegegeven, maar ze hadden zich volgens hem zeker niet uitgestrekt over een zo lange periode. In hoger beroep veroordeelde het gerechtshof te Den Haag hem tot dezelfde straf; na cassatie verwees de Hoge Raad de zaak voor een geheel nieuwe

behandeling naar het Amsterdamse gerechtshof.

Op de vraag van de president van het hof, mr. J. Poell, hoe hij er nu, na zoveel tijd, zelf tegen aan keek, antwoordde de verdachte: 'Ik vind het verschrikkelijk wat ik gedaan heb, en zolang deze zaak duurt, blijven wij als gezin toch onder die druk leven.' De strafvervolgning en de veroordeling waren voor een aanzienlijk deel gebaseerd geweest op de verklaringen die Elly op het politiebureau had afgelegd. Daarom was het niet zo verwonderlijk dat de leden van het gerechtshof haar daarmee op de zitting uitvoerig confronteerden. Het gebeurt wel meer dat getuigen hun bij de recherche afgelegde verklaringen op de terechtzitting om wat voor reden dan ook wijzigen of geheel herroepen, maar Elly liet er geen misverstand over bestaan, dat daarvan wat haar betreft geen sprake was. 'Ik vertel het nu niet anders dan toen, maar die rechercheurs hebben dingen opgeschreven die ik nooit zo heb gezegd. Het heeft geen vijf jaar geduurd, maar minder dan een jaar; we hebben in totaal vier keer gemeenschap gehad en niet — zoals daar staat — om de andere dag.' President: 'Maar tussen wat er in het proces-verbaal staat en wat u nu

verklaart, ligt toch een wereld van verschil? Er blijft van die vijf jaar slechts een jaar over; ik mag dat misschien niet zo zeggen als rechter, maar zo iets kun je toch haast niet geloven. Kan het niet zijn dat u wat er allemaal is gebeurd zo langzamerhand bent gaan verstoppen?'

Daarop antwoordde het meisje dat ze helemaal niet wilde goedpraten wat haar stiefvader had gedaan; ze was alleen naar de zitting gekomen om recht te zetten wat in het proces-verbaal van de politie niet klopte. Daarbij doelde zij op halve waarheden en uit hun verband gehaalde opmerkingen. Zo was het volgens haar absoluut onjuist dat zij — nadat haar moeder had ontdekt

wat haar man uitvoerde en hem buiten de deur had gezet — nog verder gemeenschap met hem had gehad.

Wat moesten de leden van het gerechtshof daar nu van denken? Enerzijds lag daar voor hen op tafel het ambtsedig opgemaakte proces-verbaal van de politie, waarin de verklaringen van het meisje tot in details waren weergegeven. Details die de recherche toch alleen maar van haar kon hebben gehoord, en de president hield dit de getuige herhaalde malen voor. Daartegenover stond hun op een ruime ervaring stoelende wetenschap, dat zo'n werkstuk van de recherche vrijwel nooit een woordelijke weergave is van hetgeen een verdachte of getuige heeft gezegd. Maar de vertegenwoordiger van het openbaar ministerie in de derde ronde van dit proces, fungerend procureur-generaal mr. J. de Bruin, had het daar niet moeilijk mee. 'De getuige probeert nu uit alle macht haar verklaring af te zwakken, maar als het waar is wat zij nu zegt, zet zij zichzelf met haar eerdere verklaring voor leugenaar,' aldus de procureur-generaal in zijn requisitoir. De Bruin vond het relaas van Elly destijds tegenover de politie heel wat geloofwaardiger; haar veranderde opstelling had zijns inziens te maken met de omstandigheid dat zij nu weer regelmatig contact heeft met haar moeder en stiefvader.

van Elly totaal voorbijgang aan hetgeen het meisje daarover zelf op de zitting zo duidelijk naar voren had gebracht. Ontucht met minderjarigen is voor veel slachtoffers ongetwijfeld een traumatische ervaring, maar wanneer er — zoals in deze zaak — aanwijzingen zijn, dat dit niet meer zo'n overheersende rol speelt, is het psychologisch volstrekt onjuist het slachtoffer een gevoel van zielelijkheid te geven voor de duur van het verdere leven.

Het gerechtshof zag evenals de procureur-generaal geen aanleiding om alsnog een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf op te leggen. Tot die beslissing kwam het hof niet zoals gebruikelijk twee weken later, maar, na een beraad van een halfuur, nog dezelfde dag. Zo iets is niet altijd mogelijk, maar voor gevallen waarin het wel kan: een voorbeeld ter navolging.

Psychiater voor jaar geschorst door relatie met patiënte

UTRECHT (ANP) — Het Medisch Tuchtcollege in Groningen heeft een psychiater voor één jaar geschorst in de uitoefening van de geneeskunst. Het legde hem de op één na zwaarste maatregel op, omdat hij een liefdesrelatie was begonnen met een patiënte.

De vrouw was bij hem in behandeling wegens onder meer depressiviteit, ernstige contactproblemen en zelfdestructief denken. De therapie werd enkele keren per week in het RIAGG gegeven. Daarnaast ontstonden ook persoonlijke contacten. De arts was bereid zijn eigen gezin op te geven terwille van een leven met haar.

De psychiater heeft ontkend dat er sprake is geweest van seksueel misbruik. Het zou niet verder zijn gekomen dan elkaar naakt liefkozen en strelen. De patiënte zegt dat ze de relatie als zeer belastend heeft ervaren. Volgens de arts blijkt uit de vele brieven die ze hem schreef dat de liefde wederkerig was.

Man krijgt tien jaar voor incest en moord op dochter

UTRECHT (ANP) — De rechtbank in Utrecht heeft dinsdag de 43-jarige A. B. uit Utrecht veroordeeld tot tien jaar gevangenisstraf. De man had een van zijn vier dochters vermoord, gepoogd een andere dochter van het leven te beroven en incest gepleegd met datzelfde meisje. Er was twaalf jaar celstraf geest.

De rechtbank ging voorbij aan de conclusie van rechtspsychiater prof. dr. A. van Leeuwen. Die had vastgesteld dat B. vrij sterk tot sterk verminderd toerekeningsvatbaar was geweest toen hij zijn dochter doodde.

Volgens Van Leeuwen had „een hevige gemoedsbeweging" zich ontladen in „explosief, destructief en agressief handelen naar zijn dochter". Op de achtergrond daarvan speelden grote culturele tegenstellingen tussen de vader, een traditionele Marokkaan, en zijn „westerse" dochter.

De rechtbank meende echter dat er sprake was geweest van moord en derhalve van „kalm beraad en rustig overleg" alvorens de Utrechter het meisje van het leven beroofde. Net als bij de poging tot doodslag en de incest, hield het college bij zijn uitspraak wel rekening met de botsing van de culturen binnen het gezin.

G. v. A. 27. 11. 89 Twee jaar wegens verkrachting

R. V.D.S (35) uit Dendermonde werd maandag door de Correctionele rechtbank van Dendermonde veroordeeld wegens verkrachting.

De feiten deden zich voor in juni van dit jaar. Een meisje van nog geen 14 jaar oud was het slachtoffer. De rechtbank, voorgezeten door rechter Serrus, veroordeelde beklagde tot de minimumstraf, twee jaar gevangenisstraf met uitstel, behalve voor de periode doorgebracht in voorarrest.

Hij werd verder veroordeeld tot een geldboete van 6.000 fr. en voor een periode van 5 jaar ontzet uit zijn burgerrechten.

Jongen ontsnapt aan aanranding

HET NIEUWSBLAD (Van onze stadsredactie)

TILBURG - Een 11-jarige jongen uit Tilburg is gistermiddag rond 17.20 uur ontsnapt aan een poging tot aanranding. De jongen werd op de Lage Witsiebaan door de bestuurder van een blauwe Peugeot, oud model, de weg naar een bepaalde straat gevraagd.

Vervolgens verzocht de man of de jongen wilde meerijden om de straat aan te wijzen. In de auto vroeg de man of de jongen vijf gulden wilde verdienen en deed hij ontuchtige voorstellen. De jongen probeerde uit de auto te komen, maar de man hield hem tegen. Uiteindelijk wist de jongen toch te ontsnappen. De automobilist ging er vandoor en de jongen werd opgevangen door een vrouw, die in de Lage Witsiebaan met haar hondje wandelde. Zij bracht hem naar huis.

De Tilburgse politie wil graag in contact komen met deze vrouw en eventuele getuigen van het voorval.

7-Year-Old Boy Faces Trial on Rape Charge

YPSILANTI, Mich., Oct. 24 (AP) — A 7-year-old boy, slumping in a chair and holding his mother's hand, was ordered Monday to stand trial on a rape charge in an attack on a 12-year-old girl.

The 7-year-old and two 12-year-old boys, all from Ypsilanti, face one count each of first-degree criminal sexual conduct involving accomplices, the assistant prosecutor, John Stanowski, said Monday after Probate Judge John Kirkendall set Nov. 22 as their trial date.

Two other defendants, boys who are 7 and 9, did not appear at their arraignment last week and are being sought, said the Washtenaw County assistant prosecutor.

"This is not sexual experimentation between two young people of the opposite sex," Mr. Stanowski said. "This is a gang-type offense."

New York Times
25 Oct.

Van onze correspondent

ARNHEM — Bijna een jaar lang verkrachtte de 44-jarige W. van B. uit Grave zijn minderjarige stiefdochter minstens vier maal per maand. Hij wilde het meisje, 12 jaar oud toen dit begon, laten fungeren als draagmoeder voor het kind dat hij wilde hebben, samen met de moeder van het slachtoffer, de 38-jarige A. van 't H. uit Grave. Zijn vriendin was het eens met deze gang van zaken, omdat zij zelf door een sterilisatie geen kinderen meer kon krijgen.

De man stond gisteren voor de Arnhemse rechtbank om zich te verantwoorden voor een reeks verkrachtingen en ontuchtige handelingen, die plaatsvonden van september 1985 tot en met juli 1986. Tegen beiden eiste de Arnhemse officier van Justitie twee jaar gevangenisstraf.

Ook de vrouw, sedert ruim een jaar de wettige echtgenote van Van B., moest zich voor haar handelwijze verantwoorden, maar zij verscheen wegens ziekte niet op de rechtszitting. Zij lijdt aan een aantal fobieën. Dat was voor officier van Justitie mevrouw mr. L. van Zanten-Renders geen reden om tegen haar niet ook twee jaar gevangenisstraf te eisen. Zij verzocht de rechtbank tevens de door de advocaat van het slachtoffer

Moeder liet kind regelmatig verkrachten

Stiefdochtertje moest draagmoeder worden

Nu/h N
22-11

ingediende claim van 1500 gulden smartegeld wegens toegebrachte geestelijke schade, te betalen door Van B., toe te wijzen.

De serie verkrachtingen had zich afgespeeld in Nijmegen waar de (gescheiden) vrouw en haar dochtertje woonden. Later verhuisde de vrouw met haar dochtertje naar Grave en ging zij samenwonen met haar (toen nog) vriend. Die vatte toen de draad weer op en maakte zich in de periode van oktober 1987 tot en met januari 1988 opnieuw schuldig aan uiteenlopende ontuchtige handelingen met zijn stiefdochtertje, die toen 14 jaar was.

'Leuk meisje'

Bij rechtbankpresidente mevrouw mr. E. Schimmelpen-

ninck-Mulder wilde het verhaal er niet zo erg in: "Een bizar idee om van je stiefdochter te verwachten jouw kind ter wereld te brengen. Het ging om uw eigen lustbevrediging. U vond het kind gewoon een leuk meisje."

Het slachtoffer - zij was 12 jaar toen de vriend van haar moeder ten tonele verscheen - liep later weg van huis; werd opgenomen in een pleeggezin en deed toen ze 16 jaar was aangifte bij de politie.

Volgens haar verklaring had er op een gegeven moment 'familieberaad' plaats, waarbij de moeder en haar nieuwe vriend - die eveneens een scheiding achter de rug had - besloten dat zij moest meewerken om een baby ter wereld te brengen omdat moeder dat

niet meer kon zonder een riskante operatie.

Een jaar lang dwong haar stiefvader het meisje voortaan minstens vier keer per maand tot gemeenschap, afgewisseld met de nodige 'inspecties' van de geslachtsdelen van het meisje "om te zien of ze al zwanger was".

Dat alles gebeurde met instemming van de moeder, die verklaard had het aanvankelijk wel een probleem te vinden. Later, in Grave, gingen de 'inspecties' door. "Gemeenschap gebeurde op een strak schema, gericht op het verwekken van een kind", stelde de presidente vast.

Tijdens de zitting bleek dat zowel de man als de vrouw nogal stevig aan de borrel waren geweest, zonder echter een alcohol-

probleem te hebben. De factor alcohol speelde dan ook geen rol in het requisitoir van de officier.

Uit psychiatrische rapporten kwam de man tevoorschijn als een matig intelligente figuur met een bagatelliserende en ontkenning houding. Na zijn scheiding en de daaropvolgende liquidatie van zijn bedrijfje was de man opgenomen geweest in een Nijmeegs ziekenhuis. Daar werd hij beschreven als een hysterische, psychopatische persoonlijkheid. "Een jeugd-gehandicapte, die weinig moederliefde heeft ondervonden aldus een ander rapport.

De moeder van het slachtoffer kwam uit de rapporten tevoorschijn als een angstige, onzelfstandige, sterk afhankelijk zwak tot laag begaafde vrouw "die afwacht hoe mannen haar i-

Drie jaar voor verkrachter in Dendermonde

G.V.A.
7 NOV. 83.

Patrick P. (31) uit Denderleeuw stond maandagmorgen terecht voor de correctionele rechtbank van Dendermonde. Hij werd beschuldigd van verkrachting, aanranding van de eerbaarheid en openbare zedenschennis.

De feiten gebeurden te Denderleeuw van 1984 tot 13 september 1989, de dag waarop hij

werd aangehouden. Het slachtoffer was een meisje dat in 1984 nog geen 14 jaar was.

De rechtbank, voorgezeten door rechter Serrus, veroordeelde Patrick P. tot drie jaar effectieve gevangenisstraf, 6.000 fr boete en ontzette hem voor een periode van vijf jaar uit zijn burgerrechten.

ven bepalen". Zij zou een rancune hebben tegen haar dochter. De vrouw komt vanwege haar fobie de deur niet uit. Haar man moet alle boodschappen doen en het huishouden besturen. Gevangenisstraf zou haar fobieën nog verergeren.

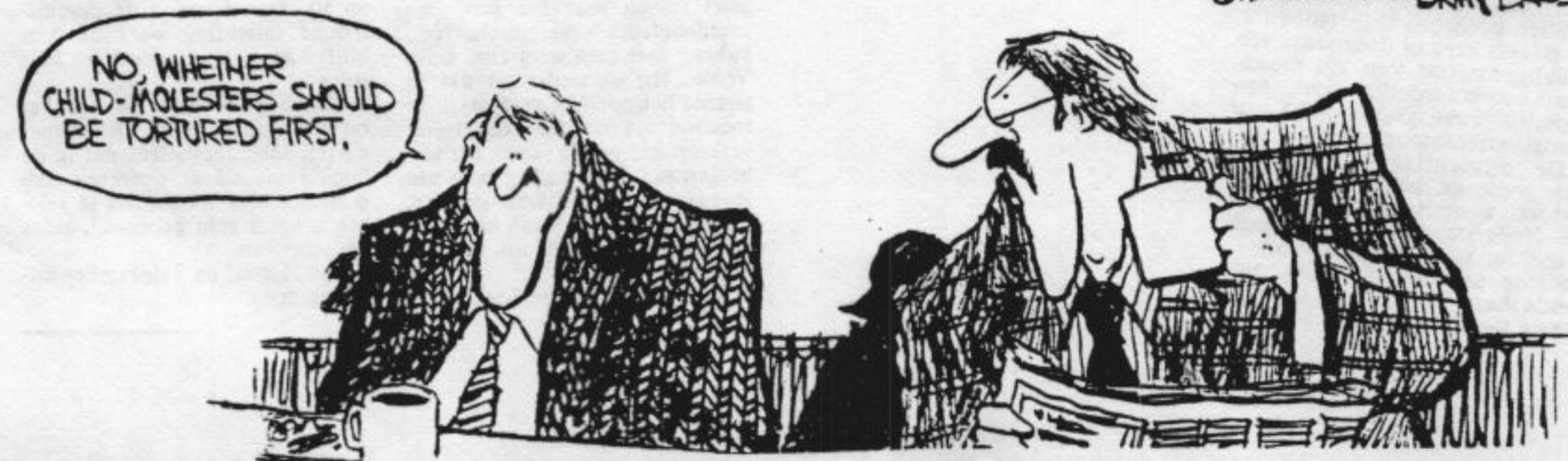
Volgens de officier hebben man en vrouw de schuld en verantwoordelijkheid naar het kind verwezen. "U heeft het kind in de kou laten staan en enorme psychische schade en trauma's aangericht. Het ging allemaal om egoïstische motieven."

Volgens Van B's raadsman, mr. J. Claessen, was het alcoholgebruik weliswaar niet ziekelijk, maar werkte het wel normvervangend en drempelverlagend. Hij schetste een hoge vrijheidsstraf als zinloos en bepleitte dienstverlening "om de thuissituatie (de afhankelijke; zieke vrouw) niet al te zeer te ontregelen".

De raadsman van de vrouw, mr. R. van den Wildenberg, vond dat zijn cliënte niet evenveel is te verwijten als haar man, gezien de "afhankelijke positie van de vrouw in het gezin". "Het was haar, vanwege haar persoonlijkheidsstructuur, onmogelijk om tegengas te geven. Gevangenisstraf bombardeert haar tot psychiatrisch patiënt. Dat is niet de bedoeling van het strafrecht." Uitspraak 5 december.

© MATHESSE/THE TIMES BRIAN BASSET

HVV 3-11

Schiedammer ontkent ontucht

Door Arnaud Riethof

ROTTERDAM — Als jeugdtrainer mag hij blijven, maar zijn vrouw is hij kwijt en zijn kinderen zijn van 'm vervreemd. De 35-jarige Schiedammer mag van de Rotterdamse officier van Justitie bovendien negen maanden de gevangenis in, omdat hij ontucht zou hebben gepleegd met twee van zijn stiefkinderen, zijn eigen zoon, het dochttertje van een kennis en het zoonnetje van een buurman.

In totaal zes gevallen van ontucht met zeven- tot veertienjarige kinderen waren hem gisteren voor de Rotterdamse rechtbank tenlastegelegd; de verdachte bekende er tweeënhalf. Volgens hem was het initiatief trouwens steeds van de

jongetjes en meisjes zelf uitgegaan, maar de slachtoffertjes hebben bij de politie heel andere dingen verteld.

Z'n elfjarige stiefdochttertje, dat aan bedplassen leed, had hij wel eens over de buik gestreeld. „Zij vroeg er om,” zei de verdachte. Het kind zelf verklaarde: „Papa heeft een paar keer over mijn muts gewreven toen ik in bed lag te slapen. Ik heb nooit gezegd dat het niet mocht, want we waren allemaal bang van hem.”

Z'n eigen zoonnetje had hij sinds '84 „zo'n twee keer per jaar” over diens plasser gestreken. „Maar dat,” zo verwoordde verdediger mr. A. Roelofs het, „was omdat het zoonnetje ziekelijk was. Mijn

cliënt liefkoosde z'n kind, aaide hem over zijn hele lichaam om hem gerust te stellen. Zoals meer ouders dat doen.”

Een iets oudere stiefzoon vertelde dat z'n vader steeds met hem wilde stoeien en hem een paar keer bij de piemel had gepakt. Volgens de stiefvader had de jongen dat echter zelf uitgelokt. Een veertienjarig kennisje had bij de politie verteld dat haar 'oom', toen ze een keer bij hem en z'n vrouw in de caravan sliep, haar over en in de vagina had geaaid. Volgens de verdachte ging het echter om een op de verkeerde plaats terechtgekomen nachtzoen: in een caravan is het nu eenmaal moeilijk wend en keren.

25-11

NRC Handelsblad 2

Verdachten Maurikse incestzaak horen voor hof hogere straf eisen

Door onze redacteur MARCEL HAENEN

NRC

ARNHEM, 25 nov. — Tegen twee broers en een buurman van een nu 23-jarige vrouw uit Maurik is gisteren in hoger beroep voor het Arnhemse gerechtshof een onvoorwaardelijke gevangenisstraf geëist van respectievelijk twee keer negen jaar en vier jaar wegens veelvuldige verkrachting en seksueel misbruik van het slachtoffer.

De eis van procureur-generaal mevrouw W. Sorgdrager is hoger dan het vorig jaar door de rechtbank gevelde vonnis waarin de broers tot ieder vijf jaar en de buurman tot drie jaar celstraf werden veroordeeld. De laatste zittingsdag in een reeks die het gerechtshof besteedde aan deze meest geruchtmakende incestzaak die ooit in Nederland tot vervolging heeft geleid, stond vooral in het teken van het horen van deskundigen.

De zogenoemde Maurikse incestzaak kwam aan het licht toen Marianne twee jaar geleden via een hulpverlenster aangifte deed van vele honderden vaak meest bizarre seksuele handelingen waartoe zij in haar jeugd door broers, andere familieleden en kennissen was gedwongen. Het slachtoffer is door deze ervaringen zo getraumatiseerd dat zij alleen maar via knikjes of 'hummertjes' heeft kunnen bevestigen wat haar door de mensen die haar hebben verhoord werd voorgelegd.

Voor het Hof ontspon zich gisteren een curieus twistgesprek tussen de professoren J. Frenken en P. Vroon die van mening verschillen over het waarheidsgehalte van de onthullingen van het slachtoffer. De academische worsteling werd op een gegeven moment met zo'n felheid gevoerd dat de procureur-generaal een wegwerpgebaar niet meer wist te onderdrukken. Op haar verzoek werd de verbeterde discussie over de vraag wie in deze de ware deskundige is, stopgezet.

De mening van seksuoloog Frenken is dat het verhaal van het slachtoffer zo gedetailleerd en innerlijk consistent is dat hij het als „onverkort geloofwaardig” kenschets.

Jeugdvriend

De hoogleraar psychologie Vroon haalde via het voorlezen van een brief fel uit naar Frenken. Ook „confabulaties” (verzinsels, red.) kunnen zeer consistent zijn, aldus Vroon. Hij sluit niet uit dat de slechte lichamelijke en geestelijke toestand waarin het slachtoffer verkeert het gevolg is van het verbreken van de verkering door een jeugdvriend enige jaren geleden. De beschuldigingen aan het adres van anderen zouden uit rancune kunnen zijn gedaan.

Vroon noemde het heel merk-

waardig dat het slachtoffer een relatie heeft gehad met een jeugdvriend na jaren seksueel te zijn misbruikt. Op eerdere zittingen is overigens duidelijk geworden dat die relatie juist is gestrand omdat het slachtoffer niet tot seksuele gemeenschap in staat was. De vriend verbrak naar eigen zeggen de relatie omdat hij een vrolijk vriendinnetje wilde.

Op vragen van de raadsheren nuanceerde Vroon uiteindelijk zijn mening door te zeggen er absoluut van overtuigd te zijn dat er met het slachtoffer „in seksueel opzicht dingen zijn gebeurd die niet door de beugel kunnen”. De vraag is in zijn ogen alleen hoe vaak is ze verkracht en of ze misschien niet toch heeft ingestemd met de seksuele handelingen?

Procureur-generaal Sorgdrager zei in haar requisitoir de meningen van de deskundigen in deze zaak zeker niet doorslaggevend te achten. Ze noemde het „een gevaarlijke ontwikkeling” als in een strafproces de mening van deskundigen overheersen. Dat psychologen elkaar aanvallen is bovendien „usance in de wetenschappelijke wereld”, aldus Sorgdrager.

Sorgdrager is overtuigd dat het slachtoffer de waarheid heeft gesproken. Ze wees erop dat een reeds veroordeelde oom van het meisje heeft toegegeven zijn nichtje „zo'n zestig keer” te hebben verkracht. De oom heeft ook namen van anderen genoemd die zich hier aan schuldig maakten. Een van de verdachte broers heeft bovendien aanvankelijk bekend herhaaldelijk met zijn zusje gemeenschap te hebben gehad.

De procureur-generaal zei zich ten stelligste te verzetten tegen het verzoek van advocaat Veldhuijzen om het slachtoffer psychiatrisch te laten onderzoeken gelet op de erfelijke psychische ontsporingen in de vrouwelijke lijn van de familie, aldus de raadsman. „Als zelfs het huidige bewijsmateriaal niet voldoende is dan moet er maar vrijspraak volgen”, aldus Sorgdrager.

Psychiatrisch onderzoek zou de toch al zwaar getraumatiseerde vrouw nog meer schade berokkenen. „Het is zeer de vraag of zij ooit weer normaal kan functioneren”, vreest Sorgdrager. Zij wees erop dat het slachtoffer zelfs door haar moeder volledig wordt verkracht. Toch blijft zij met haar moeder contact zoeken. Dat blijkt uit een brief die het slachtoffer op 30 oktober vanuit de psychiatrische inrichting waar ze verblijft naar het ouderlijk huis stuurde:

„Ik begrijp best dat U het moeilijk heb lieve ma. Ik tob met allerlei schuldgevoelens dat ik de familie uit elkaar gedreven heb maar hoe moeilijk het ook te geloven is het is echt gebeurd”, aldus het schrijven.

Het Hof zal op 7 december uitspraak doen.

Soester hoort cel eisen voor ontucht

Amersfoortse Courant 3/11

UTRECHT — „Ik vind het heel erg wat er gebeurd is,” merkte een 42-jarige inwoner van Soest die met het dochttertje van zijn voormalige vriendin ontucht gepleegd had, dinsdag bij de Utrechtse rechtbank op. „Door alle publiciteit weet ik nu wat het voor kinderen betekent,” aldus de verdachte.

De man was in '81 bij de moeder van het slachtoffer gaan wonen. Het meisje was toen negen jaar. Jarenlang zou de verdachte zowat elke zondagochtend, als de moeder nog sliep, bij het kind in bed gekropen zijn. Volgens de Soester was de ontucht met het meisje pas medio '84 begonnen.

In '85 raakte het 'uit' tussen de moeder van het meisje en de verdachte. Toen ging het kind de man nog weleens opzoeken. Eind '85, begin '86 - toen zij ruzie had met haar moeder - ging ze een paar weken bij haar moeders ex-vriend wonen. In die tijd was ze één keer tegen haar zin met hem naar bed geweest, aldus haar verklaring.

De verdachte gaf toe wel wat geprobeerd te hebben, maar toen zij daar niet van gediend bleek te zijn was hij opgehouden. Omdat het meisje thuis 'on-

handelbaar' was, was zij naar een tehuis in Zetten gegaan. Begin dit jaar deed haar moeder aangifte, nadat het meisje over haar ervaringen verteld had. Zelf zou de moeder nooit iets gemerkt hebben.

In de ogen van de Soester was het initiatief tot de seksuele handelingen aanvankelijk van het meisje uit gegaan. De officier verwierp deze voorstelling van zaken. „Een kind van negen jaar kan toch geen volwassen man verleiden”, meende mr van Hout, „en mocht het al zo zijn geweest, dan had u dat moeten afweten”.

Dat het meisje later zo lastig werd, zou ook best eens voor een deel aan de ontuchtige handelingen kunnen liggen, vermoedde de officier: ontucht heeft geen gunstige invloed op iemands ontwikkeling. Aangezien zij een boete of dienstverlening 'absurd' vond, bleef er niets anders over dan een gevangenisstraf te vorderen, en wel één van 15 maanden waarvan 5 maanden voorwaardelijk.

Uitspraak op 21 november.

Volgens officier van Justitie mr. Witkop Koning blijkt uit alles dat de Schiedammer een seksueel probleem heeft waarvan hij zijn eigen en andermans kinderen het slachtoffer heeft laten worden. Hij eiste een onvoorwaardelijke gevangenisstraf omdat de ontucht van lange duur is geweest en de bij de kinderen aangerichte schade waarschijnlijk vrij groot.

Raadsman mr. Roelofs vroeg de rechtbank om over veertien dagen niet met een straf te komen, maar met het verzoek een psychologisch rapport over de man uit te brengen. „Nu weten we eigenlijk niets van zijn achtergronden, z'n intelligentie en z'n toerekeningsvatbaarheid.”

Man verdacht van ontucht met kleuters

Van onze correspondent SILVOLDE, maandag

De politie heeft een 40-jarige directeur van een bejaardenhuis aangehouden, die ervan wordt verdacht in zijn woonplaats Silvolde (Gld) met kleuters ontucht te hebben gepleegd.

De man zou in 1985 een nu zevenjarig meisje in zijn woning seksueel misbruikt hebben. Dit jaar zou de verdachte zich aan een driejarig jongetje en evenoud meisje hebben vergrepen, die bij hem in de buurt wonen. Toen de slachtoffertjes thuis hun ervaringen ter sprake brachten werd een kinderpsycholoog ingeschakeld. Mede op grond van haar verslag, gaven de ouders van de kinderen de man bij de politie aan.

Smartegeld wegens plegen van ontucht

(Van onze correspondent) ALKMAAR — Twee gemeentebestuurders uit Zaanstad en Rijswijk moeten elk 3000 gulden schadevergoeding betalen aan twee Alkmaarse meisjes met wie zij in 1978 ontuchtige handelingen hebben gepleegd.

Deze vordering wees de Alkmaarse politierechter gistermiddag toe, omdat de verdachten indertijd de elfjarige slachtoffers onherstelbaar leed en trauma's hebben bezorgd. M.D. (40) en J. de B. (42) kregen daarnaast een gevangenisstraf van vijf maanden voorwaardelijk met een proeftijd twee jaar en 200 uur dienstverlening opgelegd.

De ontuchtige handelingen zijn gepleegd in de Alkmaarse flat van voorzitter J. van T. van de Nederlandse Clif Richard Fanclub. Het echtpaar Van T. speelde seksuele spelletjes met beide mannen en betrok daar later de twee meisjes bij.

Emmenaar verdacht van ontucht met kleine kinderen

Van een onzer verslaggevers EMMEN — De 21-jarige R.G. uit Emmen is gisteren door de politie uit zijn woonplaats aangehouden op verdenking van ontucht. De man zou in de woonwijk Angelslo gedurende zeven achtereenvolgende jaren kinderen in de leeftijd van zes tot en met negen jaar seksueel misbruikt hebben. Volgens de politie kwamen de kinderen meestal bij hem thuis. Ook hield G. zich veelvuldig op in de Emmer Dennen.

De man werd gearresteerd omdat hij zich schuldig maakte aan schennis der openbare eerbaarheid. Onderzoek op scholen in de woonwijk wees uit dat de Emmenaar tenminste met zes kinderen ontucht heeft gepleegd.

Voogdij-instellingen klagen hun nood over ontoereikende subsidie

Van onze verslaggever **VX 1**
DEN HAAG — „De overheid verwacht van ons dat wij met een oude doortrapfiets de Tour de France winnen. Wij krijgen geen cent subsidie voor de begeleiding van kinderen die vrijwillig in een pleeggezin zijn geplaatst. Die last torsen wij al jaren met ons mee. De vergoeding die wij van het ministerie van Justitie krijgen voor de begeleiding van onvrijwillig geplaatste pleegkinderen is te laag. Voor 3820 gulden per kind jaar per jaar kunnen wij geen kwaliteit leveren.”

Voorzitter Jurgens van de Vereniging van Directeuren van Voogdij-instellingen schetste maandag tijdens een hoorzitting over de pleegzorg die de vaste kamercommissie voor de jeugdhulpverlening had georganiseerd, een somber beeld van de situatie in de pleegzorg. Er verblijven zo'n tienduizend kinderen in een pleeggezin, gemiddeld voor een periode van een halfjaar. Hij stond met zijn diagnose niet alleen. In velerlei toonaarden viel onder anderen van pleegouders, centrales voor pleeggezinnen (die pleegouders selecteren) en de landelijke instellingen voor jeugdhulpverlening hetzelfde treurige relaas te beluisteren.

Voorzitter E. Behrend van de gezamenlijke Centrales voor Pleegzorg: „Er zijn drieduizend pleeggezinnen nodig en er is een tekort van vijfhonderd pleegadressen. Toch erkent iedereen dat een pleeggezin vaak een veel betere opvang voor een kind kan zijn dan een internaat. Pleegzorg is ook goedkoper. Een tehuisbed kost per jaar tussen de 49 duizend en 67 duizend gulden. De kosten van een pleeggezin liggen tussen de 5600 en tienduizend gulden per jaar.” Dat pleegouders zo vaak afhaken, komt doordat ze dikwijls niet waren voorbereid op hun zware taak, omdat de begeleiding vaak te wensen overlaat en

omdat de vergoeding doorgaans te laag is. De Nederlandse Vereniging van Pleeggezinnen (duizend leden) signaleerde dat de werving van nieuwe pleegouders spaak loopt. Dat heeft alles te maken met de vaak gebrekkige, en in elk geval niet eenduidige begeleiding van de pleegouders. G. van Well van de pleegoudervereniging: „Het kan voorkomen dat een pleeggezin drie pleegkinderen heeft die elk door een andere instantie daar zijn geplaatst. Die pleegouders hebben dan te maken met drie verschillende soorten beleid, die volstrekt niet op elkaar zijn afgestemd. Niemand oefent daarop enige controle uit.”

De verschillende instellingen die bij de pleegzorg zijn betrokken beschouwen de pleegouders te weinig als gelijke partij. De vereniging pleit voor een statuut waarin rechten en plichten van alle partijen in de pleegzorg worden vastgelegd. Ook moet bij elke plaatsing in een pleeggezin duidelijk het doel daarvan worden vastgelegd, anders bestaat het risico van tijdelijke plaatsingen die eindeloos duren.

De Federatie TGV (Therapeutische Gezinsverpleging, een specialisatie in de pleegzorg) kampt, net als de gewone pleegzorg, met een tekort aan pleegouders. De instellingen kunnen overigens ook vanwege het beperkte aantal begeleiders slechts driehonderd kinderen begeleiden, voor wie therapeutische gezinsverpleging de juiste opvang is. Dat betekent dat slechts eenderde van het aantal aanmeldingen kan worden gehonoreerd.

H. van Moorsel van de gezamenlijke Centrales voor Pleegzorg hield ook een pleidooi voor meer samenwerking: „Iedereen in de pleegzorg spreekt een eigen dialect. We moeten leren een gemeenschappelijke taal te spreken.” De centrales solliciteerden gisteren naar de

functie van centraal punt in de pleegzorg. Van daaruit zou de samenhang bewaakt kunnen worden. Ook de training van pleegouders en hulpverleners die met pleegouders en pleegkinderen te maken hebben, zou vanuit dat centrale punt georganiseerd kunnen worden. De centrales denken dat een bedrag van ruim acht ton (bovenop het huidige budget van ruim zeven miljoen) voldoende is voor deze nieuwe taak.

De centrales willen gaan samenwerken met de Stichting Op Kleine Schaal, die thans op zes plaatsen cursussen geeft voor aspirant-pleegouders en hulpverleners. De overheid zou instellingen die meedoen met die cursussen daarvoor geld moeten geven, zo is de bedoeling.

Volgens de gezamenlijke instellingen voor jeugdzorg is het moeilijk om vast te stellen hoe hoog de vergoeding voor pleegouders moet zijn. P. Nota zei namens de instellingen dat een vergoeding van gemiddeld 7250 gulden per jaar op dit moment redelijk lijkt. Voor jongere kinderen ligt de vergoeding lager, voor oudere hoger. In elk geval mag er geen verschil zijn tussen de vergoeding voor vrijwillige en onvrijwillig (door toedoen van de rechter) geplaatste kinderen. Voor vrijwillig geplaatste kinderen ligt de vergoeding lager, die moet dus worden opgetrokken naar de vergoeding voor onvrijwillig geplaatste kinderen, aldus Nota.

Het doel van de hoorzitting was de kamercommissie in staat te stellen de al jaren voortdurende problemen op het gebied van de pleegzorg binnenkort in een debat met het kabinet aan de orde te stellen. Daar komt bij dat vanaf januari 1990 de Wet op de Jeugdhulpverlening van kracht wordt. Dat betekent dat instellingen worden gedwongen meer samen te werken. Ook met het oog op die nieuwe situatie wilde de Kamer weten waar de knelpunten en verlangens liggen.

Drie mannen gepakt wegens ontvoeren vijftienjarig meisje

Van onze verslaggever **YK 3**
BORCULO — Een vijftienjarig meisje uit Borculo is donderdagochtend om kwart voor negen ontvoerd door drie mannen, maar kort na het middaguur ongedeerd weer vrijgekomen. De drie vermoedelijke daders werden om kwart over twaalf in de buurt van Winschoten door de politie aangehouden. Volgens de politie ligt het motief voor de ontvoering in de relatiesfeer. Een man uit Winschoten die als hoofdverdader wordt beschouwd, was een relatie van het gekidnapte meisje. Hij werd bij de ontvoering geholpen door twee kennissen.

Het meisje werd in het centrum van Borculo met geweld in een rode auto getrokken. Volgens ooggetuigen werd daarbij bedreigd met een vuurwapen. De politie achtervolgde de auto, signaleerde die nog in de buurt van Lichtenvoorde (Achterhoek) en raakte toen het spoor bijster.

Nadat algemeen alarm was geslagen en een helikopter was ingeschakeld, werd de auto in de provincie Groningen teruggevonden. Het was intussen bij de politie bekend dat de wagen thuishoorde in die provincie. Bij hun aanhouding pleegden de drie ontvoerders geen verzet.

Zij bleken niet in het bezit van vuurwapens. Die werden ook niet in de auto gevonden. Het ontvoerde meisje kon ongedeerd uitstappen.

Dader ontvoering was ex-vriend **NXC**

BORCULO, 3 nov. — De gisteren snel beëindigde ontvoering van een 15-jarig meisje uit Borculo blijkt gepleegd te zijn door haar 42-jarige ex-vriend uit Groningen. Hij werd daarbij geholpen door een bevriend echtpaar. De ontvoering eindigde met de aanhouding van het drietal. De ontvoerders reden het meisje om kwart over negen klem in het centrum van Borculo, trokken haar van haar fiets en sleurden haar in hun auto. Bij Winschoten werd de auto aangehouden.

G.V.A. 22-11-23

Foto plassend prinsje kost hoofdredactrice zondagsblad baan

Het afdrucken van foto's van een plassend prinsje op de voorpagina van een zondagsblad heeft de hoofdredactrice van de krant haar baan gekost.

Het Britse boulevardblad The People liet in kleur zien hoe prins William, de zevenjarige zoon van de Britse troonopvolger, prins Charles, zijn rits openmaakte en vervolgens een plasje deed in het park tegenover zijn school.

Robert Maxwell, de eigenaar van het blad, zei dat Wendy Henry de laan was uitgestuurd omdat de foto's in de editie van afgelopen zondag veel mensen diep hadden gekwetst.

De foto's die heimelijk waren genomen, riepen ook een verontwaardigde reactie op van prins Charles en prinses Diana. Zij noemden de publikatie "onverantwoordelijk" en "een inmenging in hun privé-leven".

De foto's van het prinsje op de voorpagina maakten deel uit van een serie over prins William en zijn vijfjarig broertje prins Harry. Volgens Wendy Henry waren de foto's "aardige plaatjes die op een openbare plaats waren genomen". De ontslagen hoofdredactrice had pas zes maanden geleden de leiding bij The People op zich genomen. Het blad heeft een oplage van 2,7 miljoen exemplaren.

Plassend prinsje fataal voor hoofdredacteur **UN 24/11**

LONDEN (AP) — De hoofdredacteur van het sensatieblad The People is door eigenaar Robert Maxwell ontslagen omdat zij „onaanvaardbare” foto's had gepubliceerd van de prinsjes William en Harry, de kinderen van kroonprins Charles en prinses Diana.

Op de voorpagina van het zondagsblad was een foto verschenen van de 7-jarige William die een plasje doet en een foto van de 5-jarige Harry die door zijn klasgenootjes op de huid wordt gezeten. Charles en Diana vonden dat met de foto's inbreuk werd gemaakt op de persoonlijke levenssfeer van hun kinderen en dat de aandacht van „paparazzi” bovendien een gevaar vormde voor de veiligheid van de prinsjes.

Maxwell zei gisteren dat hoofdredacteur Wendy Henry weliswaar een uitstekende journaliste was, maar verschillende keren aanstootgevend foto's had gepubliceerd. Als voorbeeld noemde hij ook een foto van Sammy Davis Jr. met een bloedende wond aan de keel als gevolg van keelkanker, en een foto van de slachtoffers van een vliegtuigongeluk.

Ongewenste intimiteit moet worden vergoed met twintig mille **VK 24**

ALKMAAR (ANP) — De rechtbank in Alkmaar heeft donderdag in hoger beroep het vonnis bevestigd waarin de kantonrechter het Medemblikse bijou-teriebedrijf Meko Byoux veroordeelde tot een schadevergoeding van twintigduizend gulden aan een ex-directie-assistente. De vrouw leed volgens haar verklaring jarenlang onder ongewenste intimiteiten van de directeur van het bedrijf.

Bovendien moet Meko volgens het bevestigde vonnis de WW-uitkering van de vrouw een jaar lang aanvullen tot 100 procent van haar laatste salaris. De twintigduizend gulden is de hoogste schadevergoeding die ooit op grond van ongewenste intimiteiten door een Nederlandse rechter is toegekend, aldus de Stichting Handen Thuis en de Alkmaarse advocate van de vrouw, J. Boot.

De vrouw werkte sedert 1981 bij het bedrijf en begeleidde de directeur als inkoop-assistente op buitenlandse zakenreizen. Volgens de vrouw heeft zij in de loop der jaren moeten gedogen, dat de directeur haar omarmde, zoende, haar borsten betastte en seksueel getinte opmerkingen maakte.

De kantonrechter rekende het de directeur in zijn nu door de rechtbank bevestigde vonnis zwaar aan, dat hij „onvoldoende zorgvuldig” met het personeelslid was omgegaan. De kantonrechter stelde in zijn motivering vast dat de vrouw „als ondergeschikte en afhankelijke partij” niet de dupe hoefde te worden van „het ontoereikende besef en inzicht” van de werkgever, die meende zich in het geheel niet te hebben misdragen.

Sinterklaas niet welkom in Soest vanwege relatie met jong meisje

(Van onze correspondent)
SOEST — De organisatie van de Sinterklaasoptocht morgen in Soest moet op het laatste moment op zoek naar een nieuwe Sinterklaas, nadat de goedheiligman die al jaren wordt ingehaald zich op verzoek van burgemeester De Widt heeft teruggetrokken.

De eerste burger kwam in actie toen hij hoorde van een door enkele plaatsgenoten aangekondigde actie tegen de oude Sint. Deze Soestnaren wilden openlijk protesteren, omdat de man een relatie zou hebben gehad met een vijftienjarig meisje.

De kindervriend was het met de burgemeester eens dat het beter was zich terug te trekken om zo het feest niet door het protest te laten verpesten. „Maar ik vind het onspottief dat ik de kritiek op mijn persoon niet eerder heb gehoord”, aldus de teleurgestelde Soester Sint.

Organisator Van der Kooij acht de gang van zaken kwalijk. „De betrokkene is uiterst integer, maar functioneert kennelijk niet in de ogen van de burgerij. Dat met hem nooit eerder openlijk hierover is gepraat is een minne zaak.”

UN 24/11 voorpag.

'Aanpak van ongewenste intimiteiten hard nodig bij politie'

Van een onzer verslaggevers

WOERDEN — Het aanpakken van ongewenste intimiteiten bij de politie is hard nodig. Eenheid in benadering van die problemen in goed overleg is onontbeerlijk. In de structuur van de politie bestaan te veel mogelijkheden om klachten op dat gebied te laten verdwijnen.

Tot die conclusie komt de adviesgroep 'Gelijke behandeling van mannen en vrouwen' van de Algemeen Christelijke Politiebond (ACP) in haar rapport 'Gepakt in het grijze vlak'.

Dat rapport wordt vandaag aangeboden aan drs. J. Berkhout, hoofd van de directie politie van het ministerie van justitie en aan secretaris H. Kruijzinga van de ACP.

Vertrouwenspersonen

De adviesgroep beveelt aan bij de politie vertrouwenspersonen aan te stellen voor het begeleiden van slachtoffers van ongewenste intimiteiten.

Tien kinderen ^{UN} besmet met Aids ^{20/11}

(Van onze Haagse redactie)

DEN HAAG — Tot nu toe is bij tien kinderen de ziekte Aids vastgesteld. Het gaat om vier meisjes en zes jongens in de leeftijd van nul tot twaalf jaar. De kinderen raakten besmet tijdens een bloedtransfusie (zes) of bij de zwangerschap van de moeder (vier). De Nationale Commissie Aids-Bestrijding verwacht een kleine toename van Aids bij kinderen, omdat aan drugsverslaafde moeders tijdens de zwangerschap kunnen worden geïnfecteerd.

Mensen die overwegen een kind te verwekken, moeten goed bij zichzelf nagaan of ze kans hebben geïnfecteerd te zijn met het virus. „Wanneer die mogelijkheid bestaat, is het noodzakelijk dat deze mensen een test ondergaan”, aldus woordvoerder Eijrond van de Nationale Commissie Aids-Bestrijding gisteren voor de Avro-radio. Hij zei dit naar aanleiding van het rapport

Kinderen, HIV-infectie en Aids. „Als die test positief is, zou men geen kinderen moeten verwekken, dat is heel onverantwoord”.

Kinderen die Aids hebben, leveren volgens Eijrond geen gevaar op in de dagelijkse omgang. „Er is geen reden om ze geïsoleerd te houden”.

Aanstaande moeders in Amsterdam maken bijna allemaal gebruik van de Aids-test die hen wordt aangeboden door de hoofdstedelijke geneeskundige dienst. Vorig jaar bleken twee tot drie op de duizend vrouwen positief te zijn, zij lopen een kans van een op drie een met aids besmet kind te krijgen.

Volgens Aids-deskundige R. Coutinho worden de mogelijkheden voor Aids-onderzoek in Nederland te beperkt. Verzekeringsmaatschappijen frustreren vrijwillig onderzoek, door cliënten die hun bloed laten onderzoeken op de aanwezigheid van het virus, van bepaalde verzekeringen uit te sluiten. Anoniem testen is uit den boze. De Aids-bestrijding dreigt in toenemende mate te worden overheerst door morele, ethische en maatschappelijke opvattingen en steeds minder door nuchtere feiten. Coutinho spreekt die verwachting morgen uit tijdens zijn oratie ter gelegenheid van zijn installatie tot bijzonder hoogleraar in de epidemiologie en de bestrijding van infectieziekten aan de Universiteit van Amsterdam.

De recente ontwikkelingen vervullen Coutinho met zorg. Hij vindt het logisch dat zorgvuldig manoeuvreren in het geval van een dodelijke ziekte vereist is. Maar je moet er wel voor zorgen dat de feiten altijd op tafel liggen, anders verlies je elke basis voor een realistische discussie, aldus Coutinho.

Afzondering niet noodzakelijk voor kinderen met Aids

Door een onzer redacteurs NRC

ROTTERDAM, 20 nov. — Kinderen met AIDS moeten niet worden afgezonderd van andere kinderen. In de normale omgang tussen kinderen bestaat er geen risico op overdracht van het virus op een ander kind. Alleen als het gaat om zeer ernstig gestoorde en agressieve kinderen zijn voorzorgsmaatregelen tegen besmetting nodig.

Dit staat in het rapport 'Kinderen, HIV-infectie en AIDS' dat de Nationale Commissie AIDS-bestrijding (NCAB) vorige week heeft uitgebracht.

Er zijn tien kinderen met AIDS in Nederland. De meesten zijn jonger dan een jaar. Zes van de tien zijn ziek geworden na een bloedtransfusie met besmet bloed. Doordat donorbloed tegenwoordig op aanwezigheid van het AIDS-virus wordt getest, zal deze soort besmetting zal nauwelijks meer voorkomen. De andere vier kinderen zijn al in de baarmoeder door hun moeder besmet. In één geval was de moeder een seropositive drugsgebruiker.

Met ruitjes

NCL WEEKBLAD 20

Nel de Vries blijft dit jaar werkelijk niets bespaard. Keer op keer loopt haar haast grenzeloze enthousiasme flinke deuken op en ook deze week was het weer eens raak. Het gebeurde op de klasse-avond van 2c, haar eigen klas. Wekenlang was ze in touw geweest om deze feestavond tot een onvergetelijke gebeurtenis te maken voor haar pupillen. Het hoogtepunt zou een heuse playback-show moeten worden, waarbij de lichteffecten en de kleding zeer professioneel werden aangepakt. Samen met de leerlingen had ze uren doorgebracht met naaien en verven; de kostuums en de decors waren tot in de puntjes verzorgd. 'Het was perfect', vertelde een nog licht onthutste Nel de Vries al rokend. De avond zelf beloofde aanvankelijk dan ook rimpelloos te zullen verlopen. Opgezeefd door de geestdrift van hun leraren hadden de kinderen hun bijzonder ingewikkelde dansspasjes goed ingestudeerd en feilloos onder de knie gekregen. Zo bevond zich onder de deelnemers een vrijwel niet van echt te onderscheiden Madonna, maar ook de anderen waren voor één avond grote sterren. Tegen het einde was het gebeurd. Als voorzitter van de jury had Nel de Vries juist op het punt gestaan om de uitslag van de playback-wedstrijd bekend te maken. Net had ze iedereen geprezen voor de geweldige inzet en de fantastische optredens, toen er keihard op de ramen werd gebonsd. 'Mijn hart stond even stil', zei ze. Je kon merken dat ze het moment opnieuw beleefde. Bang, maar in het volle besef van haar verantwoordelijkheid had ze eerst maar eens voorzichtig door het raam het duister ingetuurd en tot haar grote schrik een kleine, enge man zien staan die een pet droeg. 'Met ruitjes', voegde ze er nog aan toe. Nel de Vries was wel degelijk in paniek geweest, ondanks al haar ervaring. Ze had zich in ieder geval voorgenomen nooit meer alleen een klasse-avond te leiden. De school ligt erg afgelegen en de verlichting kan 's avonds gemakkelijk allerlei gespuis aantrekken', bevestigde ze, terwijl ze wat zenuwachtig haar sigaret uitdrukte. Tot die laatste categorie had de man met de geruite pet overigens niet behoord. Het bleek de vader van Madonna te zijn. De ster van de avond — want de eerste prijs was voor haar — moest op tijd naar huis.

Bordenwisser

Naakt-recreatie in de Hoek aan banden gelegd

ROTTERDAM — De kans is groot dat het gebied voor naaktrecreatie in het duingebied tussen Hoek van Holland en 's-Gravenzande de komende zomer kleiner wordt. Gisteravond heeft de commissie Sport van de deelraad Hoek van Holland twee adviezen uitgebracht aan het dagelijks bestuur waarin een beperking van dit gebied wordt voorgesteld. De commissie hinkt nog op twee gedachten: of het hele duingebied dat aan het naaktstrand grenst wordt verboden terrein voor naaktrecreanten, of alleen het gebied achter de eerste duinenrij.

Eén en ander volgt uit een rapport van de Rotterdamse politie. Na herhaalde klachten van naaktrecreanten stelde die de afgelopen zomer vast dat homofiele mannen in het duingebied openlijk en op aanstootgevende wijze seks bedreven. Ook zou sprake zijn van seksuele intimidatie en criminaliteit onder recreanten.

Celstraf voor folteren van vriendinnetje

(Van onze correspondent)

ROTTERDAM — De twee Rotterdamse meisjes, die ervan verdacht werden een 14-jarig vriendinnetje een dag lang te hebben gemarteld, zijn gisteren door de rechtbank in hun woonplaats veroordeeld tot vijftien maanden gevangenisstraf.

Van deze straf werd voor het jongste meisje vijf en voor de oudste drie maanden voorwaardelijk opgelegd. De officier van Justitie had veertien dagen geleden respectievelijk anderhalf jaar (waarvan een half jaar voorwaardelijk) en 21 maanden (waarvan zeven voorwaardelijk) geëist.

Aanleiding voor de folterpartij was dat het vriendinnetje de twee vriendjes van de verdachten had 'afgepakt'. Het kind werd onder andere met een heet mes, een brandende sigaret en een heet strijkijzer brandwonden op gezicht en lichaam toegebracht, terwijl het vastgebonden op een stoel zat.

ESCAPADE MIKT OP MARKT SEX-ADVERTENTIES VK 14

De sexhuizen, 06-lijnen, privé-clubs en escortdames en -heren die vanaf 1 januari met hun advertenties niet meer terecht kunnen in de dagbladen van Brabant Pers, hoeven het straks niet louter van mond tot mond reclame te hebben. Op 11 december namelijk brengt Helmonder H. van Keulen in Oost- en midden-Brabant onder de titel *Escapade* in een oplage van ruim 500 duizend stuks een wekelijks huis-aan-huisblad uit waarin naast annonces „uit het leven gegrepen verhalen” centraal zullen staan.

Wie *Escapade* een sexblad durft te noemen, riskeert de woede van de uitgever-hoofdredacteur. „Ik word doodziek van al die suggestieve telefoontjes die ik krijg. Het wordt geen hard en gemeen blad. Er komen geen foto's van blote vrouwen in, en schunnige woorden zullen we zoveel mogelijk proberen te vermijden. De sex-advertenties die Brabant Pers voortaan weigert, zullen de basis van het weekblad vormen. Verder komt er in het blad een vragenrubriek en een hartroerend vervolghoofdstuk over een vrouw die uit financiële noodzaak in deze business terechtkomt. Kortom, een blad dat in deze tijd thuishoort.”

Van Keulen is bliksemsnel in het gat in de markt gedoken nadat Brabant

Pers (dat het Eindhovens Dagblad, het Helmonds Dagblad en het Brabants Dagblad uitgeeft) enkele weken terug bekendmaakte de sex-advertenties voortaan te zullen weren om op die manier het toekomstige „kwaliteitsprofiel” van de kranten gestalte te kunnen geven.

„Het is gewoon hypocriet. Ze zijn nooit vies van het geld van die advertenties geweest, en nu doen ze net of ze zo principieel zijn. De betrokken adverteerders zijn erg boos geweest over deze handelwijze. Ze kregen niet eens een briefje, maar moesten alles uit de krant vernemen. Bij *Escapade* krijgen ze het volle pond, en daarom zijn ze ook vreselijk enthousiast over mijn plan. De enige negatieve reacties komen van die zogenaamd fatsoenlijke lui die zelf stiekem een slippertje maken.”

Hoewel op Van Keulens telefoonnummer met „Club *Escapade*” wordt opgenomen, ontkent hij elke betrokkenheid met de sexbusiness. „Ik krijg gewoon het vertrouwen van de adverteerders omdat ik de branche goed ken. Kijk, alleen in Amsterdam al worden dagelijks twaalfduizend betaalde wippen gemaakt. Dan durf ik het wel aan om in Brabant zo'n blad in een oplage van ruim een half miljoen exemplaren te verspreiden.”

Surfers doen het staande en journalisten doen het met hun potlood. Hoe slap is de humor op achtterruiten van auto's. Zie de mannetjesputters staan voor het stoplicht. Even 'n paar kwakjes damp uit de uitlaat, de automatische antenne op, neer, en of dat nog niet genoeg is pakken ze de autotelefoon, niet om op te bellen (met wie zouden de contactgestoorde plankrappers moeten communiceren?), wel om te doen alsof, we moeten kijken naar hun pluimpje.

Autorijden is een seksueel gebeuren. Hoe vind je mijn bumpers, hoe vind je mijn kontje? De allerplatsten doen er nog een schepje bovenop, zij zetten nog 'n accent met de middelvinger. Pas als ze die op weg van kantoor naar huis minstens vier keer hebben kunnen opsteken, komen ze tevreden thuis. Pas dan mogen de kinderen rekenen op een niet al te humeurige vader aan tafel, mag moeders hopen dat hij niet meteen weer weg moet na het eten. Op veel meer hoeft ze niet te rekenen, lijkt mij, want dat is wat ik op de snelweg steeds denk: waarschijnlijk zijn ze straks in bed ook veel te snel. Waarmee ik mijn meest milde kwalificatie geef.

Vaker is de agressie op ons asfalt zo groot dat ik mijn hart vasthoud voor de mensen waar de knippenre jagers naar op weg zijn. Daarom help ik ze altijd even om te ontladen. Ik houd in als ik een vrachtwagen inhaal, ik talm net zo lang tot de achterligger de stoom kan laten ontsnappen via zijn middelvinger. Gas terugnemen is mijn bescheiden bijdrage aan de bestrijding van incest en verkrachting.

HVV 1/11

DAG IN DAG UIT

GODSLASTERLIJK? DAT WORDT PAS BEPAALD OP VK 9 DAG DES OORDEELS

Homonos, het NOS-radioprogramma voor homoseksuelen, wordt goed beluisterd door de EO-luisteraars. Dat concludeert Jan Nauta, eindredacteur van *Homonos* nadat er weer eens een rel is ontstaan over een speciale aflevering van het roze radioprogramma. Onlangs verhuisde *Homonos* van de zaterdag- naar de vrijdagavond en werd het niet meer gevolgd door het EO-programma *Licht en Uitzicht* van dominee Monster. Om die laatste uitzending een apart karakter te geven, werd het EO-programma speels op de hak genomen. Een persiflage op een bijbelvertelling voor kleuters, twee aangepaste psalmen en de mededeling dat men had geluisterd naar *Nicht en Uitzicht*, sierden het programma op tezamen met het liedje *Country Music* van Robert Long. Resultaat: boze reacties van EO-luisteraars die kennelijk te vroeg hadden afgestemd en zich al die godslasterlijke praat moesten laten welgevallen. Plus een boze brief van EO-voorzitter Meulink naar het bestuur van de NOS. Hij noemde de uitzending godslasterlijk, grof, kwetsend en ontoelaatbaar. En dat liedje van

Long kon al helemaal niet. Namens de NOS schreef dominee Van den Heuvel een brief terug, waarin hij zijn excuses aanbood. *Homonos* had niet op die wijze mogen optreden en het lied Long was inderdaad verboden, nadat het na eerdere uitzending in *Met het oog op morgen* op last van de EO uit de NOS-fonothek was verwijderd. Later dit jaar zal de zaak in het bestuur van de NOS behandeld worden. De EO heeft namelijk om een hernieuwde discussie over de omroepcode gevraagd. Zo'n code zou regels moeten bevatten die NOS-medewerkers moeten behoeden voor kwetsende uitspraken en gedragingen. Jan Nauta neemt niet aan dat zo'n code er komt, omdat zoiets alleen in een dictatuur werkt. „Ik bestrijd dat wij godslasterlijk of kwetsend zijn geweest. We hebben gewoon op een speelse manier afscheid willen nemen van de zaterdag die ons in dit wonderbaarlijke omroepbestel koppelde aan de EO. „Uit de boze brieven is gebleken dat we veel beluisterd worden door de EO-leden. Nou, dan preken we tenminste niet alleen voor eigen parochie. Ik weet trouwens nog steeds niet wat kwetsend is. Ik word iedere dag weer gekwetst door het NOS-journaal. Hoe durf je volwassen kijkers een dergelijk produkt voor te zetten? En wat is godslasterlijk? Dat wordt pas op de Dag des Oordeels bepaald.”

COC BOOS OP CLUB DIE HOMO'S WIL GENEZEN VK 9

De Bijbel zegt dat het een gruwel is in Gods ogen. Zo denkt ook de stichting De Nieuwe Schepping in hotel Bergzicht in Hellendoorn over homoseksualiteit. De stichting vangt mensen op die met hun homoseksuele gevoelens moeite hebben en wil ze van deze gevoelens „afhelpen”. De „scheefgroei in het leven” zou de oorzaak van de seksuele geaardheid zijn. Directeur R. Creemers heeft 24 punten opgesteld die hieraan ten grondslag zouden liggen. Zo spelen een rol: een dominante moeder, aangeleerd gedrag en de omgeving.

Het COC Twente kan het werk van de stichting niet waarderen en heeft het gemeentebestuur van Hellendoorn een brief gestuurd. De Nieuwe Schepping zou het in haar nieuwsbrieven doen voorkomen alsof het om een te genezen ziekte gaat. COC-voorzitter T. Verdeijsseldonk — „nee, ik heb geen dominante moeder” — betwijfelt of homoseksuelen zich echt vrijwillig melden. „Meestal worden ze door hun, christelijke, ou-

ders of omgeving gedwongen naar de stichting te gaan.” Verdeijsseldonk maakt zich vooral kwaad over de beïnvloeding die uitgaat van De Nieuwe Schepping. „Degenen die zich melden, maken een moeilijke en kwetsbare periode door. Hij of zij zoekt acceptatie en erkenning van het anders zijn.” De stichting probeert die homoseksuele gevoelens en de eigen identiteit te verdringen. Het COC Twente zal binnenkort bekijken hoe ze zullen reageren op de activiteiten van de stichting. In de brief is de gemeente Hellendoorn gevraagd of ze blij is met de vestiging van de stichting. „We hebben er niets tegen dat De Nieuwe Schepping daar blijft zitten, maar we zullen wel in die streek voorlichting gaan geven.” Creemers benadrukt dat de mensen die hulp zoeken dit vrijwillig doen. Van extreme toestanden is volgens haar geen sprake. De aantijgingen van het COC Twente noemt ze „een beetje” discriminerend.

Foto: Kippa

GA I Smakeloze kinderen

Op het Cinekid-festival werd de speelfilm *Après la guerre* zowel door de vakjury als door de jeugdjury tot beste uitgeroepen. De *Volkskrant* schreef toen: 'Steeds meer produkties zijn geschikt voor beide doelgroepen en voldoen aan de gebruikelijke kwaliteitsnormen.' Verheugend nieuws, maar hoeveel anders het ligt bij televisie was kort tevoren pijnlijk gebleken bij de uitreiking van de Kinderkasten. Meervoud, want voor het eerst kwam daar ook een kinderjury in touw. Hun vier nominaties overlaptten nergens die van de vakjury. De 'rakkers' noemden *David de Kabouter* (Avro), *B.O.O.S.* (Veronica), *DD-show* (Tros) en winnaar werd *Superchamps* (Veronica). Behalve de eerste, een tekenfilm, zijn het programma's die zich onderscheiden door veel herrie en popie presentatoren. In twee gevallen gaat het bovendien om wedstrijden tussen kinderen en dat *Superchamps* won heeft vooral te maken met het feit dat ze daar kinderen dingen laten doen die ze normaal gelukkig niet mogen.

Proef even mee met de kinderjury: 'Het is mooi gefilmd, met spectaculaire motoren en jetski's, zodat het elke keer weer spannend is wie er gaat winnen.' Oftewel de wereld van Marlborough, Stuyvesant en de strandrace, maar dan voor en met heuse kinderen. Ik gun ze hun identificatie, al houd ik er niet van, maar iedereen, ook in televisieland, zal toegeven dat het fabriekswerk betreft.

Overigens durf ik er wat om te verwedden dat Tros' *DD-Show* de prijs had gewonnen als die haar Amerikaanse voorbeeldversie letterlijk had nagevolgd. Ik zag *Double Dare* vorig

jaar op de Prix Jeunesse en was verbijssterd over het oorverdovende gebrul, de proleet van een presentator, de onwaarschijnlijke domheid van de kandidaten die ze overigens (clou van de show) met sportprestaties kunnen compenseren, het grove materialisme (enorme prijzen), het totale ontbreken van relativering of humor. Maar erger was nog het stuitende misbruik van voedsel: geen spelletje waarin niet met eieren gegooid, door een berg aardappelpuree of over een muur van macaroni geklommen werd.

Zelden heb ik zo'n diepe cultuurkloof ervaren: de Amerikaanse producenten plus wat Australiërs en Canadezen begrepen absoluut niet waar wij Europeanen ons druk om maakten: *smashing hit* toch? Een BBC'er verwoordde het fraai: je hoeft niet meteen aan de Sahel te denken om toch te weten dat voor de meeste mensen in de wereld 'there is something sacred about food'. Zo niet voor de gruwelfabriek uit de States.

Ik schrok me dan ook rot toen ik hoorde dat zowel BBC als Tros de formule hadden gekocht. Maar in beide gevallen lijkt de uitwerking in de verste verte niet op het voorbeeld. Gelukkig. De Tros doet het gewoon veel beschaafder, wat mijn theorie bevestigt dat kinderen hier vooral eigen makkelijk voorgezet krijgen: die kunnen heus wel zwak zijn, maar ze zijn zelden schandelijk, zoals sommige Tros-aankopen dat bijvoorbeeld wel zijn. Maar wat zou die kinderjury van de Kinderkast van *Double Dare* genoten hebben. En juist daarom ben ik het absoluut niet eens met Han Peekel, die tijdens een forum over kindertelevisie zei dat kinderen een heel zuivere smaak hebben voor wat goed en leuk is. Die kinderjury mag voor mijn part dan ook weg: toen de Stichting voor het Kind de Kinderkast in leven riep was dat uit zorg over de kwaliteit en bedoeld als steun aan omroepen en makers die juist niet de weg van de minste weerstand kozen. De kinderjury bekroont glad populisme en maakt het effect van de echte prijs minder. Die ging naar het inderdaad zeer knappe *Kanjers* van de IKON.

WALTER VAN DER KOOI

MARTIJN DOCUMENTATIESERVICE, LIJST 24, 15-12-1989, PERSFOCUS NOVEMBER

documentatienummer	aantal pagina's	prijs per exemplaar (indien bestelbaar via Martijn inclusief verzend- en administratiekosten)	indien bestelbaar via Martijn: X	titel enz.
DC 215	2	1,85	X	Brief van A. de Klerk aan Dr. B. Rensen, GG&GD schoolarts te Utrecht n.a.v. uitspraken in artikel van B. Haveman in Volkskrant 23-9-1989, 30-10-1989.
DC 216	1	1,80	X	Brief van A. de Klerk aan Andrée van Es, 2e Kamer Groen Links, n.a.v. haar uitspraken in Utrechts Nieuwsblad 3-11-1989 over verlenging verjaringstermijnen in zedenwet, 15-11-1989.
DC 217	6	2,80	X	Art. "Seksueel misbruik van kinderen als verzwegen verhaal" van H. Baartman in Tijdschrift voor Orthopedagogiek sept. 89, pag. 428-438. Baartman is prof aan VU, sectie speciale pedagogiek.
DC 218	9	3,70	X	Art. "Het interview met behulp van anatomisch correcte poppen" van H. Baartman, dr. S.M.J. van Hekken (Vakgroep kinder- en jeugdpsychologie, VU, A'dam), drs. S. Bierens in Tijdschrift voor Orthopedagogiek, okt. 1989, pag. 477-493..
DC 219	2	1,85	X	Art. "Ongewenste intimiteiten in het onderwijs" van Corina de Feijter, free-lance journaliste, in A Propos, 4e kwart. '89.

Bestelwijze, alleen voor de met X gemerkte stukken:

maak het bedrag over op Postbank 54.59.646 t.n.v. Vereniging Martijn, Postbus 5478, 1007 AL Amsterdam, o.v.v. het gewenste documentatienummer.
 Toezending vindt plaats als briefpost.

Let op: korting op verzend- en administratiekosten bij bestelling van meer stukken en/of exemplaren tegelijk.

Bereken zelf de totaalprijs van uw bestelling:

a. totaal aantal pagina's (kopieën op A4) x kopieprijs (f0,05)	= f
b. portokosten bij 1-3 pagina's f -,75	
4-7 ,, f 1,50	
8-16 ,, f 2,25	
17-50 ,, f 3,--	
51-90 ,, f 4,50	
91-190 ,, f 5,50	= f
c. verzend- en administratiekosten (per totale bestelling)	= f 1,--
	<hr/>
	f

Vermeld duidelijk aantallen en documentatienummers bij storting

Nadere informatie: Vereniging Martijn, tel. 020-448266.